GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Umeå Gymnasii Förenings
Bibliotek.

Umeå Gymnasii Förenings
Bibliotek

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ

52097

U. G. F:s Bibliotek

Umeå universitetsbibliotek
00000553912

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
- 1 JUN. 1971
UMEÅ

Magasin

Högre allmänna läroverket
Umeå
Lärjungebiblioteket

HANS ALIENUS

AF

VERNER VON HEIDENSTAM.

HANS ALIENUS

AF

VERNER VON HEIDENSTAM.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Was wir als Schönheit hier empfunden
Wird einst als Wahrheit uns entgegengehn.

Schiller.

acc. 5223/55

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1892.

I.

LÖFTET.

Jag sörjer ej att lifvet går sin kosa
från barnets oro upp mot gubbens lugn.
Jag vördar gubben vid sin kakelugn
samt lyssnar gärna till hans svala prosa,
ur hvilken ungdomsminnet skymtar fram
liksom en spräckt gitarr, betäckt af dam
och fläckad utaf vin och utan strängar.
Hvad är det lif, som bländande jag fann?
Är det ett natthärberge utan sängar,
där halft i sömn vi trängas om hvarann?
Jag spörjer ej om gåtors svar; jag spörjer
hur natthärberget likt ett tempel vardt.
Jag sörjer ej — och äfven om jag sörjer,
i purpur sörjer jag och ej i svart,
ty också i det största kval vill varmt
jag prisa detta lif, som kallas armt.

Ack dö ej, dö ej kraft att stolt förlåta
hvart mulet öde och i tårar le,
att som en dåre glädjedrucket gråta,
där andra gråta i förtviflans ve!

När nu jag sitter i min löfsal just,
har kvällens djupa stillhet väckt en lust
att dikta in i rim på gamla sätten
en saga om en svuren brödraed,
och om en sorglös by, som sof på slätten
fullkomligt gömd bland frusna äppelträd.

Hans Alienus där med ränseln satt
vid dryckesbordet sent en vinternatt
och stirrade bland bränderna i spisen.
Ren brann på fönstret morgonstjärnan matt
bland frostkristallerna och isen.
På golf och bänkar lågo vid sin mugg
ett lustigt konstnärshofs gestalter sträckta
bland kavaletter och bland halft betäckta
statyer, ärrade af mejselns hugg.
Och alla ljus och lampor voro släckta.
Det var en tyst westfalisk vrå på landet,
som härbergerade det muntra bandet.

Hans Alienus var ej bygdens barn.
Han var en främling här som allestädes
och föga hjälte för den tid, som glädes
åt träskodiktens snapps och kaffekvarn.
Han hade bänken nära elden makat.
Hans växt var ung. Han hade nyss trädt in.
Hans rock var kantad med ett gråsprängdt skinn
och vätt af snön, som äppelträden skakat.

Han drack af ölet, som var mörkt och godt,
och talte från sin bänk om lifvets lott:

— Omkring mig sucka människor och klaga
samt dikta till sin tröst en framtidssaga.
Med sitt »i morgon» döda de »i dag».
Det är mig som vid kvällens tioslag,
när kyrktornsväktarn tutar i sin lur,
en gammal hedning slagit botten ur
sin tomma, allra värsta dryckeskanna
och höll den som en lur intill sin mun
och sjöng ur djupet af sin mumiebrunn:
»Ditt sekels framtidsdröm skall du förbanna,
ty framtidsdrömmar äro gistna fat,
som ständigt fyllas och som, ständigt flat,
du nästa morgon finner lika tomma.

De äro romantikens blåa blomma
planterad i en jakobinerlufva.
Förljufva stunden. Sluta upp att rufva.
Du vet för visst, hvad jag, hvad hvar man vet,
där bor i människan en sjuk poet,
som om han får all jordens härlighet
och stek och vin och fullt af mynt i skrinet,
likväl som fordom gråter blod i vinet.
Hvad rör det också dig, så framt du samlar
åt dina dagar fröjders öfverflöd,
om världen bättras eller om hon ramlar
en timme efter sedan du är död.
Kan blott en enda från sin sotsäng visa
tillbaka på ett lif mer rikt än ditt,
då är ditt lif en hjärtlös orättvisa,
då res dig vred och glödga vapnet hvitt,
samt röfva sist, om himlen ock skall skändas,
en lycka som är mer än denna endas.
Likt trött i nattens köld med skägget fruset
en hungrig vandringsman kan lyssna stilla
till festens buller i en bommad villa,
så lyss försagd på afstånd ständigt du
till all den fröjd, som gömts i stundens nu.
Bryt lustigt in dig i det stängda huset.
»I morgon» gycklar. Hvad du äger njut.
När almen, som du satt med egna händer

vid älsklingsbänken utanför din knut,
till sist växt upp och längtad skugga sänder,
då orkar, gubbe, du ej mer dit ut.
Och barnen, som du söft och smekt, de få
brutala skägg och snegla sniket styggt
mot dina åkrar och det hem du byggt.
Är det för dem, de hårda otacksamma,
du fjättras vid de filisteers kvarn,
fly bröllopsbädden, där två blinda stamma,
och dräp dig, när du får ditt första barn.
Dock — af din ätt skall du den siste bli,
ty ingen son skall födas af din säd.
Hans Alienus, sjunk i mullen ned
af fröjder omhvärfd utan sorg och suckan
som skådespelarn hurtigt lindad i
sin röda kappa sjunker genom luckan.» — —
Du stolta sannings härskri i mitt öra!
Du korp som kraxar på ditt hesa mål!
Du dryck, där lifvets makter sammanföra
så hälsans ört som gift i samma skål!
Behåll ditt gift, men skänk mig öfvermodet
att lefva lycklig för att dö som vis.
I mina heta ådror sjunger blodet,
och hvarje fiber sjunger lifvets pris.
Hur ljust står allt och hur oändligt rikt!
Förhoppningar och glada drömmar hopa

ett berg af skatter på min väg och ropa
om glada dagars gång. Jag svindlar likt
en konung, när på knä i koret dignad
i kröningsstund han hör sin riddarvakt
med höjda värjor hyllande hans makt
mångstämmigt jubla: korade välsignad! —

Då nu Hans Alienus detta sagt,
sjönk han i tankar, och han hade lagt
sin ränsel under armen som en puta.
Allt som den sjunkna brasans dager blef
mer röd på rummets vägg och frusna ruta,
förlängdes skuggorna och draget dref
dem mot hvarann likt negrer, hvilka pruta
med lyfta händer om en eldröd väf.

Hans Alienus följde med sin blick
förvridna skuggorna och dämpadt sakta
men upprymdt ordet från hans läppar gick:

— Jag brukar ofta skuggorna betrakta.
Det sista mörkrets andar gå på jakt.
De följa oss på huk i dansens takt,
i gillets varma luft vid stråkars läten.

I våra fjät de smyga hamn vid hamn,
och hungrigt söker deras andefamn
att fånga nya rof åt evigheten.
Ack, när jag vet, att en gång släpa stumt
de oss dit ned, där allt är ovisst, skumt,
hur värms ej hjärtat för de få, de vänner,
som mött mig i min ungdoms vandringsår.
Snart hvar af oss på spridda vägar går,
och deras sista milsten ingen känner.
Er blick blir hård, förändrade bli dragen,
och åren tysta snart ert sorl, er sång,
men låt oss mötas här som nu en gång
om femtio år trefaldighetssöndagen.
Dock blefve tomt att dricka och att svira;
ett större, högre syfte ensamt kan
församla oss å nyo. Låt oss fira
om femtio år — en fest för människan.

Hans Alienus' granne lät en skur
af häpna infall från sin tunga vandra.
Han satt där munter och med en statur,
som knappt Vulkanus skulle nänts att klandra.
Hans bröst och mage tyckte man på spe
så kupigt hvälfda ofvanför hvarandra,
att han från sidan liknade ett B.

Ett slätadt dalkarlshår betäckte gult
hans hufvud, som var mera friskt än fult;
men tungomålet var en god germans,
ty alla voro tyskar utom Hans.
Först log han länge men blef tankfull sedan.
När han tog ordet, var han allvar redan.

— En fest för människan... Skall något narra
oss till ett möte efter femtio år,
då tarfvas påfund, nya och bizarra,
och ingen vanlig konstnärsmaskerad förslår.
Vår Alienus har sin egen hjärna,
som stundom tänder ett fyrverkeri.
En fest för människan, som hånfullt vi...
Nåväl, för min del må vi jaka gärna.
Ett peppradt självhat hört till våra nycker.
Det är på tiden att det är förbi.
Det blir till sist dock mera mening i
hans festförslag än man i början tycker.
Nu alltså reser sig enhvar och trycker
sin högra hand på min och öfver den
vi lofva högt likt sammansvurna män:
Trefaldighetens dag om femti år
vi skaka åter hand, där nu jag står.
Blott de få fattas, hvilka Karons flotte

fört till den kust, som ingen lämnat än.
Ni mina bröder, ack att ödet måtte
förskona oss att sakna någon vän! —
Här finns i byn — och det är nog måhända —
en enda gata, och där denna enda,
som mellan husen leder smal och krum
med hög ranunkel mellan sina stenar,
styr ut på fältet och försvinner skum
som i ett hvalf bland äppelträdens grenar,
där står från munkarnes och klostrens dar
en manshög, murad stenfot, som bär kvar
en sådan skåplik nisch med gallerdörr,
i hvilken helgonbilder skeno förr.
Där sitter ännu, frätt af regnets droppar
och gränsle på en ärgig glob af koppar,
en lysvedsaktigt murknad man af trä.
Hans helgonhufvud hafva yxor fällt.
Det kristushufvud yngre tider ställt
på bildens axlar är en skräck att se.
Det är af gips samt blodigt rödt af rosten,
som stänkt dit in, och sista vinterfrosten
har brutit hufvudet i bildens knä.

Den bilden må, så godt en mejsel kan,
när vi med minnen från ett lif som gamla

sett högtidsdagens morgonsol oss samla,
förvandlas till en bild af — människan.
Kring den är stället, där vid löfklädd tunna
och långa bord på gräsets gröna vall
till festligt tåg all trakten mötas skall,
när tiden kastat femtio försvunna
begrafna vintrar för sin fotapall.
Af barnen skola två och två i sänder,
när darrande vid stråkars melodi
de höra alla klockor stämma i,
gå fram och smycka med små späda händer
det gamla minnesmärket, i hvars fred
den skygga svalan blickar ut från redet,
samt lägga kvist vid kvist kring sockeln ned
— och helst en kvist af ett förädladt träd,
af körsbärsträdet eller äppelträdet.

Visst hjelpte bygdens snidare till rätta
den tupp, som förr på kyrkans spira red
liksom en plump på toppen af en etta,
men hvilken ortens son är man att sätta
på helgonbildens bål ett hufvud sist,
om ej jag själf, som format långt för detta
vår altargrupp, där med en oljekvist
välsignande ur koret änglar sträcka

små hvita armar öfver prästens hår.
De synas långt från torget hvarje vår,
då portarna slås upp i pingstens vecka.
Skall likväl säkert forskas ut
hvem slumpen väljer, må vi lotta.
Här äro tärningarna. — Nio, åtta,
två, fyra! Snart är tärningskriget slut.
Hans Alienus, drick nu raskt i botten,
ty ordningen är din. På rummets golf
för dig jag kastar tärningarna. — Tolf!
Hans Alienus, just på dig föll lotten!

Det var ett skämt af ödet. Nyss beträdes
min tröskel af en man. Han lyfter af
sin lätta ränsel, ställer bort sin staf.
En främling här och allestädes
han ser sig tveksam kring till dess jag bjuder
min hand förvånad och en stol till sist.
Väl gästens namn Hans Alienus ljuder
i örat obekant, men utan frist
bli snart vi bröder. Vinterkvällen skymmer
och medan så jag ordnar själf vårt bord
till detta samkväm, kedjas ord vid ord.
Vi blotta öppet fröjder och bekymmer.
Han värmer dräkten, hvilken snön har vätt,

och af sin lefnads öden han förenar
en länk af skinande och mörka stenar,
den bjärtast brokiga jag kanske sett.
Och, mina gäster, kan det er behaga,
vill med hans lof, fast på mitt eget sätt,
jag nu berätta er hans lefnadssaga.

En svensk professor slog en morgonstund
ihop sin bok och började polera
de gyllne brillorna samt för likt flera
till Tiberns gamla stad att konstatera,
att nya Rom står på det gamlas grund
och att på Corson romarne flanera.
Han såg på allt med sträng professorsblick.
På en brunett försåg han dock sig illa
och bröllop blef där innan året gick
och nio månader förflöto stilla.
När då en kväll professorn just slog korken
i vinbuteljen och från bordet steg,
blef där ett spring och tissel i hans väg;
och klockan tolf precis kom redan storken.

I nattrock svept som höljd i en brahmans
högtidligt lagda dräkt gick fadern vaken,

och knäsatt blef hos honom, lyst af staken,
en brunögd pilt, och denne pilt var Hans.

Professorn tog ett lexikon förströdd
och strök försiktigt dammet af med ärmen
samt skref med klar och prydlig stil på pärmen:
»— Till Hans, min son, den gången han blef född!
I vaggan vaknar du en morgonstund
bland spetsar, hvilka kanta mössans linning,
och nedan hvälfver sig din späda tinning
så hög som ämnad för en kronas rund.
Omkring dig mullra inga hemska floder,
i skuggan krafsar icke ulfvens klo.
På rummets tröskel vaktar hemmets ro
och lutad öfver vaggans kant din moder.
På väggen blänker skön och rik tapet.
Där hänger hennes myrtenkrans bevarad.
Du undrar storögd du som intet vet,
men småningom hvar gåta blir förklarad.
Du får en lustig Noaks ark, min prins,
och kor och hästar beta täckets siden,
och likt en tjänare, som sagor minns,
står uret i sin vrå och ropar tiden.
I varma tyg man kläder din gestalt
och likt en väntad ser du ordnadt allt.

När du i parken pröfvar första stegen,
stå blomstren bugande i rad längs vägen.
I träldom spira örterna på tegen.
Den själ, som dåsat under djurets panna
som musslan sofver i sitt trånga skal,
går världen rundt och hämtar hem det sanna
till mänskopannans rymligt hvälfda sal.
Men tag, min son, ett råd så godt som två.
Det främsta blir dock aldrig att förklara,
ej att vid sidan sitta och se på,
men lifvets största bud är: Du skall *vara.*» —

Professorn hade, och det var hans tur,
svagt bröst och räntebärande kuponger.
Han gaf på båten lugnt sin professur
och satte bo med små rococo-ur,
statyer, bokskåp, taflor och chäslonger.
Men smek och kyssar följdes snart af ånger.
Hans hustru älskade att lefva godt,
ha ekipage och sitta på teater.
Ur marken växte kurtisörer brådt.
Hon tog sig snart en Messalinas later,
och han var skeptiker men hon bigott.
Då lyfte han en dag från spiselkanten
sitt ekschatull och höjde utan bry

sin gamla talisman, en blank ecu.
Han ställde sig en vacker dag på slanten
och rullade från Rom som på ett hjul.
Vår Hans fick följa på den långa färden
till Sveriges bygd, där blåsten röt på fjärden
och skogen svårmodsfull stod död och gul.

Hvar dag, som kom, lät främlingskänslor sprida
allt större kyla mellan far och son.
Som främling växte Hans vid faderns sida.
Han var en tigerunge, röfvad från
sin moders dschungel, men med klor att strida.
I ständig tvekamp lefde han och stöttes
till marken jämt af spetsigt stränga svar.
När traktens åtta gamla fastrar möttes,
de hviskade förtrytsamt om hans far.
Som svagast måste Hans till sist dock böja
sin vilja under faderns utan knyst.
Vid dörren stod han, blyg och sjukligt tyst
med gamla ansiktsdrag och urväxt tröja.
Förspild låg faderns lefnad. Skygg och trött,
sarkastisk, melankolisk, utan vänner,
han satt i ensamhet likt en, som känner,
att lifvets löften vissnat ned och dött.
Hans gång var rak, hans hufvud tungsint blekt,

men självfullt vackert. Hårdt och svärmiskt vekt
i ständig skiftning lågo öfver dragen.
Som skicklig zoolog var jämt han sysselsatt
och kräfdes hvila efter sträfsam natt,
då dröjde han vid svarfstoln halfva dagen.
Gick han med sonen till sitt middagsbord,
i rummet byttes ej ett enda ord,
och tyst blef fatet mellan båda buret.
Där hördes blott kastanjeträdets kvist,
som rasslade mot fönsterrutan trist,
samt pendelns knäppar i det hvita uret.

Så växte Hans i öde fadershus
och ensligheten fick han kär samt flydde
ur hemmet skyggt, när vagnars buller tydde
på grannars ankomst, sällskapslif och krus.
Han lekte ensam. Med en papperskrona
och med en damborstspira värdigt krönt
samt i en borduksmantel pyntad skönt
han kunde timvis på en vindsskrubb trona.
Väl halfva världen allt från Teherans
bazarer ända hän mot Fingals grotta
låg för hans fot, och furstar måste blotta
sitt hufvud stumt för rasande kung Hans.
Hans grymhet var förfärlig som hans makt.

Han gaf ett tecken åt sin trogna vakt
och slott och städer blefvo skonlöst brända.
Han sken af purpur, majestät och prakt.
Han drogs af sexspann mellan festligt tända
förgyllda fyrfat på en char af ek,
och vimplar ringlade från torn och murar.
— Men åren skredo och på gossens lek
de slungade från höjden hagelskurar.

Kung Hans blef yngling, växte från sin kolt
och gjorde mot sin egen tron revolt,
men äfven mot sin faders stränga välde.
Han trädde i hans rum en dag och ställde
sig vid hans svarfstol och förmälde kort
i fyra ord: Jag ämnar resa bort.

Hans fader hejdade sitt hjul och fällde
sitt svarfjärn häpen. Hårdt men öppet klart
betraktade han sonen snabbt och höjde
därefter handen och gaf hjulet fart,
och spånor stänkte, medan eggen plöjde.
Men sonen fortfor: Det min längtan vardt
att se min moder. Trenne år jag sparat

hvart mynt, jag fått, och hemligt det bevarat.
Jag ämnar resa redan om en kvart.

Vid dessa hastigt sagda ord han vände
sig, utan handslag gick ur faderns rum
med sammanbitna läppar, blek och stum.
Förvånad kusken på hans önskan spände
för släden hästen, hvilkens bjällra klang
och hvilkens länder röko under nätet.
Vid kuskens sida tog han plats på sätet.
Den blanka meden öfver drifvan sprang
bland fält, där höstens svultna kråkor höllo
en sammankomst och skatorna kring dem.
Och långt bland flingorna, som hvita föllo,
försvann hans öfvergifna fadershem.

Förfärad halft men segerglad tillika
och klädd i yppigt böljande och rika
venezianska spetsar, plym, chinjong
och allt som var på modet då för tiden,
slöt honom modern i sin famn af siden.
Hon grät, hon kylde med eau de Cologne
förgråtna ögon, grät på nytt och tryckte
sin son till hjärtat likt en mor som ryckte

sitt barn ur en förfärlig drakes klor.
Snart fanns ej ting i huset hos hans mor
från källaren och ända upp till vinden,
som ej blef hans vid första minsta vink.
Och när hon kysste honom ömt på kinden,
då blef hans skuldra hvit af hennes smink.

Hos jesuiter sattes Hans i skola.
Som rörd af trollspön bytte han person.
Hans blick blef glad. Hans läppar lärde gnola
en sång, som ej gick efter mässans ton.
Bland vilda upptåg trifdes nu han helst,
och ben och armar voro jämt i fara.
Om ej af slumpen hundra gånger frälst,
all världens väg han hade raskt fått fara.
Mot vetenskapen sträckte ej han famnen,
men kunde mången vacker klassisk strof.
De flesta skalder kände han till namnen
och var en smula resefilosof.
Han gömde oftast böcker ouppskurna,
men kände månget kulinariskt spratt,
som syntes båda prästerna besatt.
När han fick mjölk, så lät han mjölken surna
och åt den sur som soppa med en sked.
Det färska smöret lät han salta ned.

Och vatten drack han ur en uppgräfd urna.
Han visste allt och hade allting sett.
På sin fiol han spelade duett
med yngste patern, hvilken sken af fett.
Musiken hördes öfver hela trakten.
Som hvassa knifrisp skar hans långa drill.
Han kunde alla stycken utantill,
men sällan längre än till fjärde takten.
När då hans moder, pudrad som ett skarn,
besökte honom för att klokt förmana:
Hvad skall du bli, om ej du väljer bana?
Gaf jämt han svaret: — Lyckans söndagsbarn!

Hans moder fortfor med en knyck på nacken,
hvar gång som Sverges namn blef sagdt:
— Min pys, allt godt må för din fot bli lagdt,
jag lämnar dig ju ej på bara backen;
men hvilka domar, hvilka hvassa ord
kan ej tant Sverge med sin jungfrutunga
bland sladderfruar vid sitt kaffebord
försmädligt spetsa mot de unga.
Hvad är du väl? Hur skall du presenteras
en gång i ädla titelsvenskars ring?
Hvad är min Hans? Hur skall han tituleras?
Hans Alienus han är ingenting. —

Han smekte muntert hennes kind och hand
och drog i hårdknut hattens sidenband
samt lät så raskt sitt svar improviseras:
— Sörj ej för titeln. Mången bar en värre.
Den tillkom annars män i kungaskrud.
Den tillkom göteborgare och Gud.
Hans Alienus' titel den är herre. —

Nåväl, han vann till sist en lägre plats
vid det bibliotek, där seklers anda
har skåplagts i Hans Helighets palats,
och nu och fordom sina tankar blanda.
Han fyllde redan två och tjugu år,
och askonsdagen låg hans mor på bår.
Där skrida nu i Vatikanens bleka
och slutna fornvärld likt en dröm hans dar,
men stundom täljer han en staf och drar
på ystra ströftåg för att le och leka.
Han är ett barn af tvenne dödsfiender.
De slitas om hans själ med jättehänder
som sol och töcken brottas i en däld,
som öknens horder föra krig om källan,
ty han är frukten af ett famntag mellan
en nordländsk enslighet och sydländsk eld.

Det är ett streck, det är ett skämt af ödet
att välja honom midt bland öfverflödet
af konstens män, som här jag sammanfört. — —

Hans Alienus hade tankspridd hört
skulptörens skildring. När den nu var slutad,
sprang han från bänken, där han suttit lutad.
Hans stämma dallrade. Hans öga sken
som spörjande i tankens rymder hän:

— Ni, mina vänner, svara hvar man kan
få den modell bland landtbysjälars massa,
den flicka, gosse, gumma eller man,
som har ett hufvud kungligt nog att passa
till en symbolisk bild af människan?

En annan toge, och han gjorde rätt,
bestyret med den gamla bilden lätt.
Jag älskar den, som på det hela taget
gör allting lugnt och tar sin middagslur,
i det att tobakspipan glider ur
hans hand och bränner hål på öfverdraget.
Men denna vårfest den bröt upp en port
till själens lönhvalf, där jag innestängt

de tankar, som om människan jag tänkt.
Jag sätter alla på ett enda kort.

I, mina vänner, I som knappast kunnen
förneka helt, fast död, fast öfvervunnen
vi kalla medeltiden och försvunnen,
att ändock litet hvar af er är lik
en barsk, på Kölnerdômens vindar funnen,
abbotstaty med Shaksperesveck kring munnen
och ögonbrynen lyfta i gotik!
Det sjukas trötta tankar blefvo era.
Det vore skada på en vacker lera
och på den brutna bilden i sin cell,
om han fick hufvud efter er modell.
En upphöjd människa vill mången tro
en tungsint svärmare, som ej vet ro.
Helt annorlunda har jag tänkt mig henne
som en som lugnt och klart kan se och tänka,
en jordisk Zeus med hälsans bruna änne,
fullkomligt nöjd och lycklig med »i dag».
Och endast hennes klassiskt rena drag
vill också jag åt bildens hufvud skänka.

Men leran lyder icke mina händer!
Min andes ämnen så till ondt som godt,

mitt eget väsen kan jag forma blott.
Till dess om femti år jag återvänder,
skall lycklig med mitt soliga »i dag»
jag leta fram en byst, som mejselns slag
gjort värdig henne, hvilkens fest man reder.
Och i min ringhet skall jag stund från stund
betrakta denna bild, som i er rund
en gång skall kransad blicka ned på eder.
Åt mina drag jag röfva vill från hans
en bleknad glimt, en mattad återglans.

Han tystnade med ens, men ej af ånger;
bland gillets sorl och larm, bland ordens flod
förnam hans öra tydligt hesa sånger,
som sjöngos under golfvet, där han stod.
Ur källargången, där till husets heder
ett hundraårigt öl låg gömdt på fat,
steg dystert mellan golfvets glesa bräder
en sinnesrubbad gummas sång och prat:

— Och aldrig den stund, som är, förslår
att skänka fullkomlig lycka.
»I morgon», — »i morgon» eller »i går»
är lytta nuets krycka.
Där stunden döfvas i joller och rus,

där svalkas mitt kval, där är mitt hus.
Ve, ve mina dagar, ve!
Jag dränker i ölet den timme, som slår.
Den stund, som *är*, rår ödet om;
den stund, som var eller än ej kom,
rår tanken om, den är vår.

Du siar om kvällen, eldad af tro,
Min samtid, ett släkte, du,
Som med Jupitershufvud i grekisk ro
skall njuta dagarnas nu.
Men människan diktar om kvälln på sitt rum
så mycket, som faller till bläddror och skum,
när hon sofvit på dikten om natten.
Hon är taskspelarns flaska med dubbla rum,
det ena med vin, det andra med vatten.
Ve, ve mina dagar, ve!
»I morgon» är dröm och en dröm är »i går».
Med drömmar jag döfvar den stund som slår. —

Hans Alienus hörde allt och hörde,
hur sångerskan för källartrappan steg
med långsam gång och re'n vid låset rörde.
Hon trädde fram på tröskeln i hans väg

och om sin haka tankfullt handen krökte.
Han vände liknöjdt henne ryggen, sökte
å nyo upp sin bänk och sporde först,
när han mot dagens anbrott släckt sin törst,
sin granne undrande och allvarsam:
— Säg, medan du på sejdellocket gläntar,
hvad vill den kvinnan där, som stigit fram
och forskande i mörka dörren väntar?
En sinnesrubbad gissar jag — och re'n
en timme såg jag henne stå allen.
Hon närmar sig. Hon skrider, böjd af år
och hukad bakom möbelradens karmar.
Hur vårdslöst sveper hennes svartgrå hår
kring skrynklig hals och senigt magra armar.
I nacken vaggar af och an en knäckt
påfågelsfjäder, och hon bär som dräkt
kring bröst och rygg ett bleknadt sammetsstycke,
på skuldran fästadt i ett mässingssmycke.
Påfågelsfjädern har hon för att ståta,
vill, fåfäng, locka blicken på sin sorg.
Af alla hycklerskor på öppet torg
är smärtans den, som minst jag kan förlåta,
På vänstra höften hänger i en kedja
en mugg af tenn och hennes läderbörs.
Hon höjer sig och står likt en som törs
befalla kort och ej är van att bedja.

Hon stannar re'n i skuggan bak din stol.
Stig upp, min vän, och se dig om. Hon vänder
mot mig sitt hufvud, medan brasan tänder
i mässingssöljans blanka rand en sol. —

Kamraten gned belåten sina händer.
— Var tyst. Man skrattar åt dig, kära bror.
Jag ser ej någon, men jag ser och tror,
att du har tittat allt för djupt i glaset.
Släng tömda sejdeln efter käringaset! —

Hon stod i glödens sista matta ljus,
Men hennes ord begrofvos i den sena
och muntra dryckestimmens sus och dus.
Hans Alienus hörde dem allena.

— Du vill bli lycklig, arma kryp, du vill.
Tror du man pockar sig till lyckans gåfva?
Den ger jag dem, som vakta svin och sofva.
Du trotsar mig som funnes jag ej till.
Hur blekt, hur tomt, hur ömkansvärdt är detta
vårt grå »i dag», som gäspar i vår krets!
Med sitt »i dag» är blott en gud tillfreds.

Bygg du af spindelväf, af tankens lätta
förspridda dun en pyramid, hvars spets
är drömmen att en gång få ståtligt sätta
Kronidens hufvud på det multna trä't,
kring hvilket eder stolta fest skall firas.
Jag, kvalets gudom, följer dina fjät,
och af min hand skall dig ett gissel viras.
Jag är Den Gamla Heliga som stod
på hafvets släta botten under tången
re'n i den första tidens vattuflod,
och i min hand är ännu jorden fången.
Har jag ej förr med riset på mitt knä
lärt dig och dina vänner A-B-C
och lärt dig i de äldsta böcker läsa
förvirrade begrepp af tusen slag!
Sjöng jag dig ej till sömns med samma hesa
och vilda visa, som jag sjöng i dag?
Tag allt hvad lifvet bjöd och sammanfatta
af ord vid ord af minsta drag vid drag
en jättebild, och denna bild blir jag.
Jag står i sorgehus, i ystert lag,
och hvarje gång vi mötas, vill jag skratta.

Hans Alienus strök sin panna lätt
som för att jaga bort den syn han sett.

— Är jag den drucknaste bland dessa druckna?
Hvad vill den kvinnan med sin spruckna
och hesa röst? Hvad vill ni mig, min fru? —

Den Gamla stod i gillets sorl och larm
med armarna i kors på vissnad barm:

— De andra äro druckna, icke du.
Ett grundligt rus gör ögats synkrets trängre.
Töm blott på nytt en sejdel eller tu
och icke heller du skall se mig längre.
Jag är gudinnan, som behärskar alla.
När vid ett samkväm skratt och sånger skalla,
då kan en ensam man, som ej ryckts med
af löjet och den yra lustbarheten,
se mig gå fram bak dryckesbord och säten
samt dystert blicka öfver laget ned.
Du är min träl och trotsar mig förmäten,
vill lämna puppan, fälla vildens skinn.
Kronidens hufvud vill ur skyn du röfva.
Du ropar mig till tvekamp! Låt oss pröfva,
Om Alienus' kraft besegrar min!
Jag är det onda, ty jag är det fula.
Allt hvad du vidrör skall till stoft jag smula.

Vid mina händer skall du föras in
i Hades' töckenluft, i det förflutna.
Och när du husvill men med blommor knutna
kring dina hår från undervärldens dörr
å nyo hälsar dagens varma stjärna,
skall hennes stråle synas blek mot förr.
Hvart hän du äfven dina steg må ärna,
en främling skall du blifva hvar du går.
När du bland bröder från din ungdoms år
vill sitta ned och deras händer skaka,
din stämma dem en främlings synas skall,
och i din hand skall deras hvila kall.
Din samtid för jag framåt, dig tillbaka.
Ej under egen ås hos barn och maka
skall du med dina fränder skifta bröd,
men fredlös skall du vandra till din död.
Jag mot det fadershus, som känslolös
du lämnat, skall med öppna händer slunga
ett moln af öden klagande och tunga
likt gråa ekon ifrån hedenhös.
Med blod jag fläcka skall din ätt.
Så har jag tuktat mina undersåter
från far till son och vägde aldrig sätt.
Först när du hemmets tröskel böjd beträdt,
af nåd jag skänker dig åt jorden åter. —

Den Gamla sjönk tillhopa trött. Hon gick
ur rummet lutad. Med beslöjad blick
stod Alienus stum, tills sorlet väckte
hans fjärran burna tankar och han räckte
förströdd sin hand till afsked med en nick:

— Ej känd, ej väntad kom jag hit till orten.
Och plötsligt som jag kom från er jag går.
En kamp mot onda makter förestår.
Trefaldighetens dag om femti år
skall jag vid hanegället slå på porten. —

Han drog sin färde. Slättens dimmor togo
sin färg af gryningen, som bräckte gul.
En gränslös snöslätt; ett förfallet skjul,
hvars svarta luckor blåste upp och slogo,
och långt i skymningen ett ensamt ljus.
Det kom från brasans sista glöd, som dogo
där konstnärshofvet sof i tystnadt hus.

I.

Hans Alienus bevistar mässan samt åker till en bagarbod.

Ett brusande slagregn kastade sina tunga droppar öfver Vatikanen, det stumma gengångarslottet, där antiken bor i jordvåningen och renässansen i paradsalarna, och där ett medeltids hof lefver i drömmande tillbakadragenhet, afsöndradt från världen och oberördt af tiden. Här dukades inga festbanketter, och inga hoffröknar hviskade bakom sina solfjädrar om galanta äfventyr. Inga skrytsamma hornsignaler eller gläfsande jaktkoppel omgåfvo palatset med det buller, i hvilket hof bruka trifvas; och fursten själf var en eremit, som hvitklädd likt en hellenisk präst lefde klosterlif i några få sparsamt möblerade rum.

Regnet väckte för ett ögonblick den oregelbundna jättebyggnaden, piskande tak och fönster och de tjugu gårdarnas flata stenar. Skurarnas plaskande genljöd genom de långa, snörräta gallerierna, genom de i vinklar och bukter sammanslingrade gångarna och de ändlösa trapporna. Hillebardiererna, som klädda i bredrandiga knäbyxor och barett posterade vid hufvudingångarna, svepte kring sig sina kappor, och framför det af mässing sirligt formade glödfatet i vaktrummet vid Bronsporten framsmugglade en af dem en rutig påse med dominobrickor.

I denna stund af buller urskildes mellan regnbyarnas smattrande ljudet af fotsteg samt vagnshjuls rullande, och uppe i sala dei paramenti ifördes den helige fadern sin yppersta högtidsdräkt. Öfver hans fotsida rock af guld- och silfvertyg häktades en skjorta af spetsar, och kring hans af ålder hopsjunkna skuldror sveptes den vida guldstickade, djupröda manteln af siden. Den sammanhölls öfver bröstet af ett stort diamantsmycke, som brann och skiftade vid hans rörelser, och öfver hans lilla vissna gubbansikte skimrade tiaran, den tredubbla kronan.

Det var gengångarslottets furste, som, själf en gengångare från det förflutna, trädt ut ur sin enslighet och frambesvurit sitt hof af skuggor.

Vid den helige faderns sida gick en kardinal med hans spetsnäsduk och inkommen i sala ducale besteg påfven la sedia gestatoria, den med guldornament och purpursammet smyckade bärtronen, som på sammetsklädda stänger långsamt lyftes i höjden af palfreniererna. Deras sidensars med blomsterrankor i upphöjd sammet och deras strumpor lyste i vinröda georginers och kameliors förnäma prakt, och graflagda århundradens alla bländande eller smekande färger uppflammade rundt den sakta framåtskridande bärtronen. Rundt ett högt kors fördes gulbleka vaxljus och bakom toppiga mitror syntes blanka svärd, burna rätt i höjden på harneskklädda skuldror och grönaktigt skiftande i strimman, som spelade in genom en af fönstrens gamla glasrutor. I detta högtidståg af färger fattades intet, allt från daggens obestämbara glitter till den dunkelröda pionens blodfärg. Violen och heliotropen återfunnos i de andliga funktionärernas soutane, narcissen och liljan i hvita spetsskjortor, i stelt veckade fräs, i bleka fina ansikten, som skymtade förbi, när kammarherrarne tågade upp i burgundisk dräkt, med plymkrönt barett, gyllene halskedja och trikåer samt med handen på värjfästet. Det var en blomsterfest utan blommor, men med doft af rökelse, och inne i trängseln af

vallmo och gulaste solros. Men skiljande sig från alla genom sitt stolta allvar framskred, buren af prinsarne Orsini och Colonna, den färg, som var den ryktbara, af dikt och sägner omspunna svarta tulipanens. Högtidståget liknade en lång blomsterrabatt, hvars olikfärgade kalkar böljade i sakta blåst, och kring den lysande bärtronen vaggade ofvan allas hufvud samt med anor från Nimrods och Thebes fresker två flabelli, två högskaftade stora fläktor af strutsfjädrar.

Då sala ducale och sala regia tillryggalagts och bärstolen framskymtade inom ramen af capella sistinas dörr, liknade på afstånd den hvithårige, framåtlutade påfven en kringburen bild. Öfver hans själfulla ansikte låg oföränderligt samma vänliga småleende och det återspeglades på de fina och kloka ansiktena i hans närhet. Välsignande lyfte han tre fingrar, medan körens barnsligt spröda stämmor utan orkesterackompagnement uppstämde sitt: Tu es Petrus. Likt en ljusflod, hvilken genom en plötsligt öppnad port bryter in i en svart kolbod, intågade medeltiden och renässansen i det dystert halfskumma kapellet, där en svartklädd nutid böjde knä.

Då ett tankspridt öga irrade öfver de kvinnliga åskådarnes slöjor och framåtböjda ansikten, upp-

täckte det ett linfärgadt hår, som vid vissa rörelser blef synligt under ett svart spetsdok. Detta hår var glanslöst slätkammadt och bildade en intetsägande ram kring en hvälfd och alltför hög panna, som påminde om ett barns. De ljusblå ögonen voro rödkantade och tycktes öfveransträngda af nattvak. Näsan var spetsig, och så väl ansiktet som den träskurna lilla gestalten med framhäfdt och dock platt bröst, påminde om den komiska Apollo från Tenea.

Den blonda damen såg ut att vara mellan tjugufem och trettio år samt lyfte allt emellanåt en pincenez till ögonen, utan att någonsin trycka den fast. Hon hade fått plats mellan två yngre italienskt mörkhåriga väninnor, med hvilka hon ifrigt samtalade hviskande.

— Elena! — hviskade hon till flickan vid sin vänstra sida.

Elena böjde sitt hufvud en smula för att lyssna, och det blonda hufvudet fortsatte att hviska på grammatikalisk italienska och utan ett enda aldrig så obetydligt språkfel, om också icke fri från utländsk brytning.

— Har du sett att Hans Alen . . . Alienus står där borta vid sångarnes estrad?

Elena vände sig åt sidan.

— Jag kan icke upptäcka honom, men Jason ser jag på estraden.

— Hans Alienus står strax nedanför. Att du icke ser honom!

— Jo vänta, nu fick jag reda på hans hufvud. Han står och grimacerar, tycker jag.

— Han är naturligtvis rörd. Han påstår ju själf, att det är han alltid, utom när han sofver. Jag förstår bara icke, hur en fyra och tjugu års människa kan trifvas i den här luften. Ja, förlåt mig, jag vill visst inte såra dina religiösa känslor. Jag menar bara, att sådana här kyrkliga teaterstycken passa just ej vidare väl ihop med oss praktiska och nyktra nutidsvarelser. Men man har ju hört, att yttre pomp och ståt kollrat bort starkare hjärnor än hans.

— Men, kära Betty, han är ju vatikansk tjänsteman.

Denna invändning kom icke från Elena, utan från Bettys andra väninna. De tre flickorna lutade sina hufvud samman, tisslande och hviskande.

— Men hans sinne är alldeles icke religiöst anlagdt, — svarade Betty. — Jag skall säga dig, Giggia, att jag är alldeles öfvertygad om en sak, nämligen den, att han har bara skaffat sig den här platsen vid biblioteket för att få spatsera i praktfulla rum

och se effektfulla kostymer kring sig. Glitter och grannlåt är ju den herrns förtjusning. Vet ni, här om dagen frågade jag honom, om han inte ville bli präst.

— Det blefve en befängd präst. — Det var Giggia, som inflickade denna dom.

— Visst blefve det en besynnerlig präst, men hvilken gränslös tillfredsställelse skulle det icke bereda honom att få gå i knäbyxor och svarta silkesstrumpor. Det sade jag honom också.

— Nå?

— Jo, han ville just ej lyssna på mitt förslag. Man kunde väl skaffa sig knäbyxor utan att behöfva blifva präst. Det var ju hvars och ens rätt, påstod han, att kläda sig efter tycke och smak. Han hade visst hemma, trodde han, ett par gamla svarta byxor, som han kunde skära af vid knäna.

Giggia och Elena böjde sig djupt ned och började småskratta, men Betty, som var äldst och förståndigast, fortsatte i samma dämpade ton som nyss:

— För resten begriper jag inte, att han inte på de många långa år, som han legat här nere, ens kunnat lära sig att tala språket fullt grammatikaliskt riktigt. Tänk, i öfvermorgon blir det nio veckor sedan jag for från Sverige och åtta veckor sedan jag kom hit och blef inackorderad hos er

och ändå reder jag mig ju redan tämligen ordentligt med ert språk.

— Nog tycker jag, att jag förstår honom, när han talar, — svarade Elena.

— Förstår! Ja visst. Men han gör bockar. För att retas med mig talar han ibland också alldeles på tok med flit. Han vet, att ingenting förtryter mig mer än att höra människor, som inte kunna uttrycka sina tankar i ett korrekt språk.

— Hur har du inte också arbetat under de här veckorna, Betty!

— Det var ingenting i jämförelse med hur jag pluggade italiensk grammatik innan jag reste hemifrån. Men tala inte om böcker. Då känner jag som ett styng genom hjärtat, öfver att inte få lära mig så mycket jag vill. Tänk så mycket det finns att lära sig. Jag skulle vilja läsa och läsa hela mitt lif.

Betty satt fortfarande vänd åt sidan och såg bort mot sångarnes estrad utan att tänka på det. Så småningom vaknade hon åter upp och höll sin pincenez framför ögonen utan att klämma fast den. Hon tyckte, att de påflige sångarne sågo bleka och pussiga ut. Jason, som stod vid estradens hörn, kände hon, ty han var inackorderad i samma italienska familj, som hon själf. Han stod alldeles

klotrund i violett dräkt med sitt nothäfte i handen och hans ögon kisade som små svarta springor i det skägglösa, mjölaktigt hvita ansiktet, hvilket blef ännu blekare genom dagerns återstrålning från den hvita, krusade spetskragen.

Då Bettys blick å nyo glidit ned från estraden till trängseln af åskådare, bland hvilka Hans Alienus stod, vände hon sig slutligen mot altaret och hviskade till sina väninnor:

— Han är i alla fall en narr.

Nu Giggia:

— Hvilken?

— Hans Alen — Alienus.

— Hör du, Betty, hvarför säger du så ofta Alenius?

— Därför att, när fadern där hemma bär det enkla och naturliga namnet Alenius, så är det litet svårt få i sitt hufvud, att sonen skall heta Alienus. Namnet låter ju dessutom så tungt och antikvariskt.

— Det är ju någon historia om den där namnförändringen?

— Ja, du vet att fadern och han äro brouillerade. Det är en lång berättelse. Har du några pastiljer kvar, Giggia, här är så varmt.

— Här är struten, men nu få vi visst lof att vara tysta, annars bli våra grannar störda.

Några af fruntimren i närheten hade börjat kasta otåliga blickar på de tre hviskande flickorna, och Betty skyndade att åter höja pincenezen, betraktande ceremonien vid altaret.

Mässan sjöngs med darrande och bruten stämma, och ofvan rökelseskyarna framblickade i mörknande färger yttersta domens sammanslingrade gestalter samt svårmodiga sibyllor och profeter. Det leende, hvarmed påfven inträdt, tycktes i stilla ro återstråla från hela palatset utom från dessa mörka figurer.

Efter en stund kunde Giggia ej längre uthärda sin egen tystnad utan hviskade i ett oemotståndligt begär att säga något:

— Mamma sade ju till Jason, att han skulle bedja Hans Alienus vara välkommen till frukosten?

— Du hedrar visst Hans Alienus med dina tankar för jämnan?

— Det var ju du själf, som nyss började tala om honom?

Nu blandade Elena sig i samtalet.

— Tant glömde att säga till Jason, men vi kunna ju låta vagnen, som väntar på borggården, köra ned till Bronsporten, så möta vi honom där,

när han går. Så långt inne i kapellet som han står, hinner han ej före oss dit ned. — Men vi *måste* vara tysta. Det går icke an att prata på det här sättet.

Ingen yttrade något på en lång stund, men slutligen kunde icke heller Betty sitta längre tigande. Hon rådde icke för det, men hon måste säga något, hvad som helst, och så fick hon ej fatt i annat än några ord om att pastiljerna voro för söta.

Nu voro de andra båda flickorna emellertid helt och hållet försjunkna i bön. Endast Elena gjorde en liten svag nick för att visa att hon hört, men icke ville svara. Betty fick ett sarkastiskt uttryck.

Palestrinas melodier ljödo, fulla af mildhet, föråldradt klara och oskyldiga, burna af sångarnes flöjtlikt mjuka stämmor. Påfvens bärtron lyftes åter i höjden och försvann i kapellets dörr. Det blef rörelse bland åskådarna, trängsel och villervalla, ett handgemäng under hvilket alla bemödade sig om att knuffa sig fram till utgången så fort som möjligt.

— Hvarför går du det så långsamt, Elena? — frågade Betty.

— Jag kan inte trängas på det här sättet. Om Giggia och jag tappa bort dig...

— Om vi tappa bort hvarann, råkas vi vid Bronsporten. Den som kommer först väntar.

Afståndet mellan de båda flickorna och Betty blef större och större. Giggia och Elena läto sig endast föras af strömmen, oupphörligen förbigångna af andra ifrigare naturer, medan Betty med en guvernants vana att bereda sig väg mellan lekande barn lugnt men viljefast bröt sig fram genom trängseln. — Snart var kapellet nästan utrymdt, medan en stark doft af rökelse ännu fyllde luften.

Då lade Jason i det ögonblick han skulle lämna sångarnes estrad sin hand på Hans Alienus' skuldra med orden:

— Nå, Hans Alienus, är det sant, att du är stött på Michelagniolo? Elena och Giggia berättade, att om Michelagniolo lefde, skulle du under förevändning att låna honom några scudi locka in honom på en vinstuga och omvända honom från hans dystra världsåskådning.

Jasons stämma var späd som en ännu ej till målbrottet hunnen gosses, endast något hvassare och gnälligare. Hans Alienus vände sig mot estraden och räckte sin hand till hälsning.

Jason fortfor:

— Du kunde lika fullt hafva mycket att lära af fondmålningen där borta. Se på den helige Bartolomæus, som står där uppe med sin afflådda hud i handen och liksom säger: Ha ni tagit huden

af mig, få ni också gifva mig någon ersättning, åtminstone medlidande. — Han är en förståndig man, för han vet, att har man inte ett litet martyrium att flagga med här i världen, går det rent åt fanders. Men svara mig uppriktigt på en sak.

— Och den är?

— Hur kan du, som — förlåt att jag talar rent ut — inte är någon verkligt troende, ha tålamod att gång på gång bevista våra kyrkfester?

Hans Alienus var tämligen mager. Det skäggslösa långa ansiktet med de tättliggande sneda ögonen fick hufvudsakligen sitt uttryck af den fågelaktigt framspringande näsan och de mörka ögonbrynen. Hans hud var starkt solbränd och kom därför tänderna att blänka, när han skrattade. Han hade en vana att, då han blef tilltalad, ett ögonblick betrakta den talande, innan han svarade, och han såg den påflige sångaren rätt i ögonen.

Bakom Jasons orörliga ansikte, hvilket liknade ett skaladt päron med två kvittenkärnor, uppsteg aldrig en tanke, och Hans Alienus erinrade sig ganska väl, att han några dagar förut själf sagt det där om den helige Bartolomæus. Emellertid svarade han:

— Delvis har jag haft lika mycket nöje af festen som de andra, och delvis har den också varit ett uttryck för *min* tro.

— Det var besynnerligt.

En äldre präst med mörk skäggbotten, smala sammanbitna läppar, kroknäsa och långt grått hår hade stannat bredvid dem och följde samtalet. I öfrigt var kapellet redan tomt, och betjäningen började nedlyfta några af dekorationerna framme vid altaret, på hvilket en korgosse släckt ljusen. En lång blå strimma af rökelse ringlade under takets målningar och liksom kom dem att röra sig. Pergamentsrullen tycktes darra i sibyllans hand.

Sakta knarrande med vänstra skon och lutande hufvudet åt sidan med ett oföränderligt småleende yttrade prästen:

— Jag förstår, att musiken och själfva skådespelet måste behaga. En människa utan skönhetssinne är lytt — grofva förbrytare sägas ofta vara det. Det har alltid varit min dröm, att när Europa drunknar i stenkolsrök och tidningspapper, skall den helige fadern lasta alla sina marmorskatter och sitt bibliotek på skepp samt segla till en annan trakt, till Palestina, till ett ännu oskäradt land. All skönhet och förfining skall följa honom dit, och medan det utlefvade Europa faller i ruiner, skall där fjärran bland ännu naturfriska folk en renad kristendom grunda det tusenåriga riket. — Nå, det var, som sagdt, en dröm och den var säkert icke

i er smak, min unge vän. Men jag måste draga på munnen åt samtiden, som kallar sig hednisk och ändå är lika enfaldigt rädd för det skönas djäfvulskonster som en bredtrutad gammal abbedissa. Samtiden tycker sig likna hufvudbilden där på fondmålningen, tror sig vara en luthersk kraft — Kristus, hvilken muskelstark som en tyngdlyftare på en marknad slungar domens åskor öfver världen — men högrenässansen skulle skratta åt henne.

Hans Alienus svarade med samma artiga småleende som prästen:

— Samtidens och de förste kristnes läsarefasa för det skönas syndfullhet besticker mig icke. Hela min varelse samlas i en brännpunkt. Jag har en lika outsläcklig skönhetstörst, som om jag lefde vid renässansens midsommar. Men det anses förbjudet att tillstå sådant i en naturvetenskaplig tid. Till och med gamla akademici skulle korsa sig inför en så uppriktig bekännelse. Säg däremot, att gungstolen och saffransbullen är allt hvad den utdömda skönhetsdriften behöfver, och man skall trycka er hand och berömma ert djupsinne.

Den tanken ligger dock nära, att de beständigt skärpta anfallen på asketidealen, och till dem hör vördnaden för det fula, endast äro förspelet till en framtid, då ungdomens händer lyfta en för-

svunnen hedendoms skönhetsdyrkan ur grafven, ehuru på en nylagd grundval. En skönhetsdyrkan i förnuftets klara solljus är ingenting annat än tillbedjan af lifvet i dess högsta former och lifvets framtidsmål. En staty i Vatikanens museum har mer framtidsdröm i sina linier än alla våra mest omständliga förteckningar på människosläktets önskningar. Framtidens religion sökes allmänt i panteism. Men hvad menas egentligen därmed?

Nu prästen:

— Känslan kan ej värmas af ett bullrande maskineri, där hjulen drifvas med blod.

Nu Hans Alienus med stigande hetta:

— Icke heller är ett nedsöladt bord med kemikalier eller spritluktande preparat något altare. Det är ett arbetsbord rätt och slätt, och dessa döda föremål äro lika litet tillbedjansvärda som väte eller klor. Endast naturens mest åtrådda fullkomlighet kan människan tillbedja, och därmed tillber hon äfven sitt eget önskningsmål och det framtidsmål, som lifvet söker närma sig genom henne. Men det fullkomliga är det sköna. Därför vaknar den aningen, att människosläktets slutreligion blir — skönhetsdyrkan.

Prästen skakade på hufvudet, alltjämt knarrande med sin vänstra sko, samt yttrade allvarligt:

— Min unge vän lefver icke i framtiden och icke i det förflutna utan i dag, i ett dekadenssekels förruttnelse.

— Därför innesluter jag allt hvad jag önskar, all min verksamhet, alla mina tankar så natt som dag i den till en passion uppsvallande föresatsen att bryta loss mitt lif från denna tid.

De tre samtalande hade långsamt skridit bort genom kapellet och försvunno öfver tröskeln, medan deras steg genljödo öfver det tomma golfvet.

Samtalet och den nyss afslutade kyrkfesten sysselsatte Hans Alienus' tankar. Han var vid strålande lynne och full af sjudande lifslust. Det var honom ett välbehag att känna bröstet lyfta sig och andas, att känna musklerna knyta sig vid fotens steg. Han ville njuta lifvet i fulla drag så länge han var ung, alltså ungefär till dess han fyllde trettio år. Att lefva lycklig var hans stora mål. Han skulle icke en gång som gubbe kunna förebrå sig att ha mördat sin ungdoms glädje med onödigt själfplågeri. Då han slutligen låg på sin sotsäng, skulle han samla en skara barn kring sin bädd och säga: Afundens mig, mina kära unga. Afundens den gamle Hans Alienus, ty han var en vis man redan i de år, då han ännu icke var någon man. Han har förstått att framlefva sina

dagar i jämvikt och outsäglig glädje. Från ett melankoliskt barndomshem gick han ut i världen och stannade fri och självständig, utan fosterland, utan öfverhet, utan vänner, utan något som helst band i en solig klassisk bygd, där intet nordiskt gråväder spridde sitt svårmod. Han njöt dock ej lifvet som ett själlöst djur eller en liderlig vällusting. Han drack sig ej rusig, åt sig ej öfvermätt. Han läste, han tjänstgjorde vid påfliga biblioteket för att lättare spåra upp den urmodiga litteratur, som intresserade honom, han spelade fiol och han trifdes i storslagen enslighet. Hans hus var ljust och stilla som ett kapell, helgadt åt landtlifvets gudar. Han var lyckans och glädjens öfverstepräst. Det var hans stolthet, hans fåfänga, om man så vill, att vara lycklig. Han var lyckans söndagsbarn.

Sedan prästen med det oföränderliga småleendet aflägsnat sig, befriade sig Jason från sin soutane och sin veckade skjorta i ett tämligen kyligt afklädningsrum samt ledsagade Hans Alienus utför trapporna till det långa, snörräta galleri, som ledde till Bronsporten.

Grupper af herrar och damer kommo eller gingo, och ekot lekte med ljudet af deras röster. Långt på afstånd i galleriet, hvilket skenbart smal-

nade och höjde sig likt en backe, uppfångade Hans Alienus den första skymten af de tre väntande flickorna. De voro ännu på så stort afstånd, att de snarare liknade prydligt svarfvade dockor än fullvuxna människor, men för hvart steg blefvo de större och tydligare att känna igen. De kommo hastigt närmare och närmare öfver det i varmt solsken och blåkalla slagskuggor randade golfvet, och deras ansikten öfverdrogos i ständig växling af skugga och sol, medan draget lyfte deras svarta slöjor i vida bågar.

Alla tre voro helt och hållet svartklädda, och Bettys lilla figur rörde sig taktfast och beslutsamt. Giggia var undersätsig med breda sammanvuxna ögonbryn, och hennes glänsande bruna ögon öppnades aldrig mer än till hälften. Hon hade små skrattande gropar vid knogarna på händerna, hvilka slängde litet för mycket. Hon hade ej ännu romarinnans värdiga hållning. Hon kastade hufvudet åt sidan och gick ej alldeles rakt fram utan vårdslöst i bukter som unga flickor bruka göra, då de grubbla på något och tro sig osedda. Elena, som syntes några år äldre, var längre och smalare samt hade det syskondraget med en bild, att hennes gestalt mer ådrog sig uppmärksamheten än ansiktet. Hennes drag voro regelbundna och färg-

lösa, ögonen undvikande och stilla. Hennes nedvikna krage bars tydligen ej för allra första gången, och på den bara handlofven, kring hvilken den enkla stenkolsormen glidit ned, hade hon en gul fläck som af någon färg eller syra. Klädningslifvet var på sina ställen blankt i sömmarna och slöjan skiftade af ålder redan något i grågrönt.

När Betty genom sin höjda pincenez upptäckte Hans Alienus och Jason, började hon skratta, men ljudlöst och kyligt. Jason satte vid hvart steg en egendomlig knyck åt vänster, så att hon kom att tänka på en haltande klocka. Men det var dock icke så mycket åt honom hon skrattade, som åt Hans Alienus. Var han klok? Han hade verkligen tagit henne på orden och »skurit af byxorna vid knäna», kom i svarta strumpor och skor. Han bar en låg mjuk filthatt och en kort rundskuren jacka, hvars laxfärgade foder slog upp.

— Vet ni af, att ni ser högkomisk ut i den där kostymen! — började genast Betty på bruten, men mönstergill italienska.

Då Hans Alienus hälsande de båda italienskorna icke genast fick svaret färdigt, fortsatte Betty att kasta handsken.

— Hans Alienus tycks just inte vara vid sitt allra artigaste lynne i dag. Så är det, när man

är excentrisk, antingen går man och hänger hufvudet eller också slår man öfver till en munterhet, som kan taga ned huset. Men nu skall jag berätta något, som skall glädja er.

— Glad är jag alltid.

— Inte alltid.

— Alltid när jag har sett något så vackert som nyss.

— Tag ni både era silkesstrumpor och skrudarna där uppe och lägg dem under en modern kritiks synglas, och det blir bara så och så många skålpund silke och guldtråd af alltihop.

— Men jag tycker om så och så många skålpund silke och guldtråd.

— Det är dumt af er det. Emellertid är ni bjuden på frukost till Almerinis och där kan jag få höra er öfva er litet i språk.

— Äro vi inne på filologien nu igen. Ego, mei, mihi . . .

— Nå vocativus?

— Ego har ju ingen vocativus.

— Ni, som sysselsätter er så mycket med ert kära ego, borde väl ändå skaffat det en vocativus, så att ni också kunde tilltala detta kära ego i patetisk stil. Tycker ni för öfrigt, uppriktigt sagdt, att det är så underligt om jag, som i alla mina

dar särskildt svärmat för att undervisa i språk och just nu rest hit för att lära mig italienska, också lägger en smula vikt på detta ämne?

— Nej, för all del, för all del. Det är *ni* det, men jag lägger vikt på annat. Ledsamt nog vågar jag emellertid inte antaga frukostbjudningen. Jag har inte tid. Jag är upptagen i dag.

— Skall ni gå till skräddaren?

— Det skall jag icke, men här ser fröken Betty en rulle papper. Ni vet, att vår tid är glasögonsormarnas, och fast jag alldeles inte ämnar bli en af dem, har jag ju därför ingen grund att undvika den stimulens, som kan ligga i andliga sysselsättningar. Jag har ingen tjänstgöring i dag i biblioteket och ändå ärnar jag mig dit upp. Jag har tänkt att på lediga stunder till egen förströelse skrifva en filosofi om lifvets önskan. Den skulle begynna med en redogörelse öfver förkristna musiken.

— I förgår var ni eremit, oåtkomlig eremit, i går tog ni lektioner i fiolspel, i dag är ni dandy rätt och slätt, och nu ämnar ni bli lärd. När så framtidens glasögonsormar, som ni så artigt skulle kalla dem, råka i delo om en tvistig fråga, komma de att skaka sina peruker och säga: Vi få väl gå till hyllan och taga ned Hans Alen . . . Alienus;

han är i alla fall den enda tillförlitliga källan. — Men allt det där talade ni ju redan om för åtta veckor sedan, då vi första gången råkades.

— Nej, gjorde jag det? Nåja, hvarför skulle jag brådska med något så föga viktigt. Vanligen går jag helst ute i fria luften.

— Just därför begriper jag inte heller, hur ni kan taga för er ett så besvärligt arbete, ni som säger att melankoli och svårmod och sådant kommer af att människorna inte äro tillräckligt lata. Å, jag blir så ond, när jag tänker på allt, som ni pratar!

Han visste att Betty i sin tidigaste ungdom varit religiöst sinnad, läsare, som det kallades. Med tiden hade hon väl satt nya meningar i de gamlas ställe och ömsat katekes, men alltid med samma behof af en stenhårdt orörlig ytterlighetstro.

Vana vid Bettys och Hans Alienus' beständiga ordkrig hade de båda italienska flickorna småskrattande åhört dem under tystnad, men nu blandade Giggia sig i samtalet med halfslutna ögon och lutade sig på sitt slynaktiga sätt än åt den ena sidan och än åt den andra.

— Ni brukar ju själf säga, att människan skall taga dagen som den kommer så länge hon är ung,

och det är hon till bort åt trettio års ålder, och det är långt dit. Hvad betyder *en* dag för Hans Alienus, lyckans söndagsbarn?

Han vände sig till Elena, som ännu ingenting sagt.

— Hjälp mig bara att maskera min reträtt på något sätt. Lifvet är nog kort, men icke så kort, att man ej med en axelryckning kan kasta *en* dag genom fönstret. Finns det plats för oss alla fem i vagnen?

— Ni får taga Jason i knät, — svarade Elena och hennes blick snuddade förbi Jason samt gled efter dörrpostens marmor ut i det fria, där de efter regnbyn ännu våta stenarna liksom öfverdragna med blå emalj återstrålade luftens färg.

— Det visste jag hela tiden, att ni skulle följa med, — gäckades Betty.

— Jag också, — flöjtade Jason och gick ned mot porten, där Giovanni, flickornas betjänt, en lång mager karl i lifrock väntade.

— Om jag förstode hvarifrån Jason fått en sådan vidunderlig stämma, — hviskade Betty halfhögt.

Elena nöp Giggia i armbågen, och Hans Alienus granskade noga schweizarnes vackra dräkt.

Efter en dryg minuts tystnad blef Jason å nyo synlig i porten, och en täckvagn körde fram. Gio-

vanni öppnade vagnsdörren med värdighet, och då alla fem stigit in, svingade han sin långa magra kropp upp på kuskbocken och vagnen rullade bort öfver Petersplatsen.

— Då vi fem nu sitta så här familjärt sammanpackade i en täckvagn, kan man knappast tro, att vi endast varit bekanta så kort tid, — började Hans Alienus.

— Åtta veckor äro ändå något, — svarade Betty. — Jag vet inte hur det kommer sig, men utomlands går det fortare att stifta bekantskap än där hemma. Men det var i alla fall det där svenska brefvet, som gjorde oss bekanta.

— Det var det. Ni kan döma om min förvåning, då jag, som på många år inte sett en rad svenska, en vacker dag får ett bref från Sverge. Jag har lefvat i ensamhet, har... Men nu komma vi från ämnet.

— Er tanke har visst i allmänhet svårt att följa räta plogfåror.

— Kanske det, fröken Betty, men loja ök ha så mycket lättare för den konsten. Hvad var det nu emellertid vi skulle säga? Jo, då stod där i brefvet, att det var en fröken, en frigjord ande, som ville inackordera sig någonstädes i Rom för att...

— För att lära sig italienska. Och så annonserade ni i en romersk tidning, — svarade Betty.

— Allt det där kunna vi ju förut.

— Och så besvarade mina föräldrar annonsen, — fortsatte Giggia, — och min älskvärda kusin Elena, som skulle skrifva rent svaret, gjorde två staffel på två rader. Och så, och så!

— Ja, men det är något, som ni inte ha reda på, och det är, att brefvet hade en hel sida om, hur väl vi skulle förstå hvarann, fröken Betty och jag, efter vi båda två voro moderna människor.

— Men den spådomen slog fel.

— Emedan jag inte tillräckligt glasögonshögtidligt funderar på förhållandet mellan régime indirect och . . .

Betty pekade på honom.

— Inte bara därför, men därför att ni inte *är* någon modern människa.

— Det var då ett sant ord. — Förlåt, fröken Betty, men jag måste in i bagarboden där borta. Giovanni, säg åt kusken att stanna!

— Hvad skall ni göra i bagarboden? Är ni hungrig? — frågade Giggia, och Hans Alienus, som stuckit ut hufvudet för att hejda vagnen, drog det åter tillbaka och svarade:

— Jag har gjort ett löfte att aldrig passera den här gatan utan att köpa en hvetebulle i boden där till höger.

— Och gatan passerar ni, hvar gång ni går till vatikanska biblioteket.

— Och hvar gång köper jag en hvetebulle.

Vagnen stannade och Hans Alienus stod med ett språng inne i boden, innan Giovanni hunnit hasa sig ned från kuskbocken. Jason såg efter honom undrande.

— Det var också ett påhitt, — yttrade Elena.

Betty svarade:

— Ser du inte ett vackert ansikte där inne bakom bagardisken? Det är naturligtvis lockbetet. Och han skulle vara modern, han! Nå, i grund och botten är det ju hans lifsmål att icke vara det.

Hans Alienus trädde ut ur bagarboden ätande på en stor hvetebulle. Som han stod där i boddörren med svarta silkesstrumpor samt alldeles hvit af mjöl på ena rockärmen, liknade han en alltför solbrynt Hamlet, hvilken upprymdt stillande sin matlust bakom kulissen råkat stjälpa puderburken öfver sin kostym.

— Om ni kunde tänka er ett sådant bröd, — ropade han, lugnt stående kvar på stentröskeln och bitande stora stycken ur bullen.

— Färskt bröd är inte bra för magen, — svarade Betty ur vagnen. — Och ni klagar ju så ofta öfver, att er hälsa inte är stark.

— Jag har förstört den här i bagarboden.

— Borsta åtminstone af mjölet från ärmen. Och där på axeln har ni märken efter en mjölig hand!

Hans Alienus försökte böja hufvudet åt sidan och se på axeln samt mumlade en smula förläget:

— En så liflig fantasi som fröken Bettys är bestämdt inte modern. Om ni nu allihop emellertid stiga ned ur vagnen, skola vi plundra bagardisken ordentligt.

Elena förklarade allvarligt, att det icke passade sig. Hvad tänkte de på? Men hennes ord träffade Betty som en elektrisk stöt.

Om något passade sig eller icke vore ganska likgiltigt. Icke kunde Elena väl bry sig om att fråga efter, hvad folk sade, och antagligen sade man ingenting alls, ty ingen frågade efter om de gingo in i en bagarbod eller ej. Betty hade intet emot att få en mättande hvetebulle ofvanpå all den luftiga andliga spisen i Vatikanen.

Betty och Giggia stego ur vagnen, men Elena gjorde svårigheter, skakade på hufvudet och såg

frågande på Jason. Han höjde axlarna till tecken af fullständig undergifvenhet, och Giovanni stod vid vagnsdörren med den galonerade hatten i hand och nedslagna ögon utan någon annan mening om saken än den, att han i hvilket fall som helst endast hade att lyda.

Betty fortsatte att öfvertala och småsnärta. Var det något farligt kanske att gå in i en bagarbod midt på ljusa dagen! När hon nu ändtligen hade fått komma utomlands, ville hon också känna sig obesvärad och fri.

Elena tänkte för sig själf, att hon icke var utomlands utan hemma, men hon kunde i ifvern ej omsätta sin tanke i ord. Hon lade bönboken på framsätet och steg motvilligt ur vagnen. Jason följde efter henne. Då alla voro inne i boden vände sig Hans Alienus hastigt på klacken och ropade till kusken:

— Kör ni hem. Vi gå hellre.

Kusken, som just begagnat tillfället att öppna sin snusdosa och höll prisen på tummen, gapade förbluffad, och ögonhvitorna blänkte i hans rödbruna Napoleonsansikte. Men då Hans Alienus vändt honom ryggen och han lyft prisen till näsan, drog han med en lustig plirning munnen till örat, slog en hel serie af konstmässiga klatschar med

sin piska och lät vagnen rulla bort, medan Giovanni, orörlig och utan ett leende öfver sitt långdragna ansikte, stannade på gångbanan utanför boddörren.

Bagarboden bestod af ett hvälfdt rum, uppfylldt af mjölsäckar, tunnor, bröd och maccaroni. En liten dörr vid ena kortväggen ledde in till en större sal med stengolf, brokigt målade väggar och långa, grofva träbord, omgifna af bänkar — en vinstuga, som nu på dagen stod utan gäster.

Betty kastade en sned blick på bagarflickan, som med mjöliga händer skyndade ut genom en trång sidodörr åt gårdssidan för att tillropa sin fader, att kunder anländt. Därefter utvalde Betty med Jasons hjälp en af diskens hvetebullar. Jason var mycket uppmärksam mot henne, och hon gaf sin lugna, kyliga glädtighet fritt lopp.

I uppsluppen vild pojkaktighet grep Hans Alienus en bleckskopa, som, till hälften fylld af mjöl, stack upp ur en af de öppna säckarna.

— Där har du, Jason! — ropade han och murade Jasons svarta nacke krithvit.

I ett ögonblick hade Jason gjort sig till herre öfver en annan mjölsäck och en annan bleckskopa, och kriget var i full gång. Halft förargad, halft mån om att på alla lofliga sätt begagna sig af att

vara fri, att vara utomlands, kom snart Betty till Jasons undsättning och började öfverösa Hans Alienus med mjöl. Till och med Giggia kunde icke hålla styr på sina fingrar utan lät dem dyka ned i en säck för att hämta ammunition. Hela boden sveptes i hvita moln, och Elena var den enda, som med korslagda händer höll sig fullständigt neutral och lät sitt ansiktsuttryck berätta, att hon var mycket förståndig och allvarlig. De svarta kläderna blefvo grå. Ingen kunde se upp, och mellan skratten och de dämpade nödropen hördes Jasons gälla diskant, hostande och storknande.

Inträngd mellan två säckar och skyddande sig med handen, gjorde Hans Alienus ett försök att öppna det ena ögat för att utforska fiendens ställning. I detsamma uppfångade han en skymt af Giggias knubbiga hand, som förrädiskt närmade sig i bakhåll och måttade efter hans bleckskopa. Han gjorde sig hastigt fri, rågade skopan och jagade efter Giggia, som flyende och högljudt ropande ilade ut genom gårdsdörren. Just på tröskeln stötte hon ihop med den återvändande bagarflickan, som förbluffad och oförmögen att fatta, hvad som var å färde, steg åt sidan med ett: Mamma mia!

Giggia fortsatte i hejdlös flykt öfver den vida gården, och mjölet, som yrde från hennes kläder,

omhöljde henne i ett moln, men Hans Alienus följde henne hack i häl och behöll den pösande slöjan i sikte. Hon slingrade sig vigt in mellan rosenbuskarna, hvilkas blomningstid länge sedan var förliden, men hvilka kastade ett regn af förtorkade blad i hennes spår. Hon grep fast med handen kring en silfverpoppels stam och sprang in i en smal af förvuxna myrtenhäckar kantad gång, som snart vek ut på en rund af ännu tätare häckar omhägnad plats. Längre kunde hon ej komma; bakom häcken var en mur. I midten plaskade ett springvatten i det omhvälfda locket till en fornromersk sarkofag, och rundt omkring lågo gulrandade fragment af en nymfs bål och en korinthisk kapitäl. Otaliga skalbaggar och andra bjärtfärgade, smaragdgröna insekter surrade mellan de mörka myrtnarnas löfverk, och en skara rödaktiga småfåglar lyfte med en skärande drill.

Giggia trängde sig in mellan fontänen och häcken. I det sinkade marmorlocket, hvilket en gång skylt en hednisk prætors multnande drag, speglade vattnet oroligt dallrande den af flykten upphettade flickan, som böjde sig så djupt framåt, att slöjans snibb hängde ända ned till vattenbrynet. Hon gömde det mjölpudrade ansiktet bakom de vidt utspärrade fingarna. Midt ur spegeln sprang

den frustande strålen i höjden, liksom den unga människan i den första kärlekens blomstermånad, ett ögonblick speglande allt hvad lifvet har färgfullt och ljust, svingar sig upp mot en solhimmels höjd, som aldrig kan nås, för att sammanstörtande snart åter försvinna i den mull, ur hvilken hon framgått.

Hans Alienus stannade och höjde lekfullt hotande mjölskopan öfver hennes hufvud. Hon gömde ännu ifrigare ansiktet under sina händer, men höll alltid fingrarna tillräckligt vidt i sär för att kunna se mellan dem. Händerna räckte ej till att skyla underläppen och hakan, och det syntes hur hon skrattade. Med ens lät hon händerna sjunka och rätade upp sig som om hon ledsnat vid att skämta, samt förklarade i småförståndig ton, att han skulle gifva henne skopan.

Lyda! Han var världens mest fria och självregerande människa, och det hade ännu aldrig händt honom, att han lydt en befallning. Nej, hon skulle få vänta, skulle hon, medan han döpte henne i mjöl. Han skulle gifva henne ett nytt namn i dopet.

Nå, i så fall finge hon väl visa, att hon kunde springa.

Hon kastade slöjan kring ansiktet och gjorde

en rörelse som för att taga till flykten utan att dock skynda sig allt för mycket; men han fångade hennes handlofve och höll henne kvar. Den snarare lätt bronsgula än hvita handen arbetade och vred sig i hans för att göra sig fri, och likväl höll han den så löst, att den svagaste skulle kunnat slita sig ur ett sådant tag. Hon lutade sig en smula bakåt, så att hon stödde sig med axeln mot hans arm. På det sättet stodo de tysta en lång stund.

— Hvad Betty är grufligt lärd, — hviskade hon. — Hennes sällskap är ibland riktigt tröttande.

— Det är mycket roligare att stå så här vid fontänen än att höra på henne.

I detsamma frigjorde Giggia med ett raskt ryck sin hand och grep fast om skopans skaft. Hon sträckte hufvudet fram mot skopans spets och blåste mjöl rätt in i hans ögon samt ropade jublande:

— Hvem vann kriget?

Hon sprang bort mellan buskarna samma väg som hon kommit. Slöjans snibb hade glidit till marken och släpade i sanden, men vid hvart steg lyste under hennes korta klädning de röda strumporna mellan de väfda slingorna. Först då hon hunnit längst bort i kröken, hejdade hon sig ett ögonblick

och vände sig dröjande åt sidan som väntande att han skulle följa efter, men då hon fick se honom framme vid fontänen med afvigsidan af sina händer tryckta mot de förblindade ögonen, började hon skratta och försvann snart bakom grönskan. Ju längre bort hon kom dess högre skrattade hon. Till sist skrattade hon endast för att de andra inne i bagarboden skulle höra, att hon icke i all evighet stod kvar vid springvattnet.

Småningom återfick han sina ögons bruk. Det hade blåst upp. Kvistarnas skuggor ringlade på sandgången, och det syntes honom, att hela naturen darrade och brusade. Han kände en obändig uppsluppenhet utan att egentligen veta hvarför, och lyftande den ännu till hälften mjölfyllda skopan från marmorkistans kant, där den blifvit stående, följde han gången framåt. Han såg sig kring och letade efter något föremål, som han kunde bruka till ett pojkstreck, bryta sönder eller ställa till buller med. Han märkte först nu, att det mulnat och att regnet redan föll i tunga droppar.

Då han närmade sig gårdsingången till bagarboden, kom han att tänka på, att det vore klokast begifva sig dit in springande, i fall någon skulle falla på den tanken att fråga, hvarför han och Giggia dröjt så länge, oaktadt det börjat regna.

Han fortsatte därför helt lugnt ända fram till dörren, men därefter stötte han häftigt upp den och störtade in med ett språng samt kastade mjölet rätt upp i det kalkrappade hvalfvet, så att hela bagarboden på nytt insveptes i ett gråhvitt moln.

— Fröken Giggia är omöjlig att fånga! — utropade han och satte sig på diskens kant.

— När hon inte vill, ja, — svarade Giggia vänd mot fönstret och med ryggen åt de andra. Öfver disken och säckarna såg han bort mot hennes nacke och försökte gissa sig till, om hennes ansikte var allvarligt eller icke. Han skulle nästan ha vågat hvad som helst på, att hon stod och bet sig i läppen för att göra våld på sin munterhet.

Han kastade skopan på disken samt satte sig på en af säckarna.

Giovanni, betjänten, hade emellertid tveksamt öppnat glasdörren från gatan och inträdde med orden:

— Nu börjar det ösregna, och det ser inte ut att klarna på länge, och inte har herrskapet något paraply.

Då Hans Alienus:

— Ju fler äfventyr dess bättre. Hör nu, mina vänner. Vi äro alla unga och bekymmerslösa. Hvarför skulle vi gå och hänga läpp? Jag kan

åtminstone icke utfundera något skäl. Jag föreslår två ting: Vi kalla hvarann utan vidare du, och vi sammansvärja oss att framlefva ett helt år i största möjliga munterhet och lycka. Låt oss taga vara på hvart ögonblick med en yster snålhet, som om vi lefde under pesten i Firenze.

Betty höjde sin pincenez samt antog ett djupsinnigt utseende.

— Hvad ger oss i vår allvarliga tid rättighet till en sådan föresats?

— Den rättigheten ge vi oss själfva.

— Och om vi så inte kunna hålla löftet?

— Då offrar jag i bot halfva mitt möderne på ett karnavalståg, hvars make du skall få leta efter, Betty.

— Det sättet att göra bot var äkta Hans-Alieniskt, och jag är rädd, att du redan på förhand kan taga afsked af det halfva mödernet.

— Vi få se. Du brukar ju själf tala om din önskan att riktigt slå dig lös, medan du är i utlandet, och bortåt ett år tänker du ju stanna här. Passa på, passa på! Tillfället kommer kanske icke igen. Den, som är med om sammansvärjningen, sträcker upp pekfingret och långfingret. Sedan bruka vi oss emellan den åtbörden som ett hemligt tecken, när vi i utomståendes sällskap vilja

gifva hvarann en vink om att fulhet och tråkighet hota blanda sig i spelet.

Betty höjde genast pekfingret och långfingret, och när de andra sågo det, gjorde de som hon.

Därmed var sammansvärjningen skedd.

II.

En löftesafton under hvilken ingen håller sitt löfte.

Elena blef bestört, då åskregnet började piska bagarbodens glasdörrar. Hvad skulle Giggias mor, fru Elisabetta, som så strängt höll på det yttre, säga om att det unga sällskapet så länge lät vänta på sig — och det i ett sådant väder? Icke heller hade Giovanni i dag sin kastorhatt, utan sin fina nya, som icke tålde regn och som fru Elisabetta särskildt sagt till honom att vara rädd om. Elena tog hatten från Giovanni och strök och borstade den försiktigt med sin klädningsärm samt bannade honom liksom det hade varit hans tanklöshet, hvilken narrat regnets Gud att låta skurarna falla.

Betty gick af och an med bestämda steg och händerna korsade på ryggen samt förklarade, att

hon alldeles icke vore af socker utan mycket väl tålde vid vatten. För öfrigt var det ju bara några steg hem till Almerinis, Giggias föräldrar.

Betty ville gifva ett godt föredöme och begaf sig lugnt ut i regnet.

Jason flöjtade och käxade som en gammal gumma. Biträdd af honom gjorde Hans Alienus upp räkningen med bagaren, hvilken fick en särskild liten handtryckning för den oreda som tillställts i hans bod. De lyckades också stämma bagaren så till sin fördel, att han lånade dem ett ofantligt gräsgrönt paraply med mässingskrycka. Snart voro de ute i ovädret.

Hans Alienus, som höll paraplyet i sin ena hand och Giovannis hatt i den andra, hade Jason tätt bakom sig och de båda italienskorna vid hvar sin arm. Bättre kunde han ej hafva det, och han gick så långsamt som möjligt, men han visste ej rätt, hvilken af flickorna han i detta ögonblick tyckte mest om. Han hade redan från första dagen fattat tycke för båda — och hvarför skulle han nödvändigt föredraga den ena? Att lefva lycklig var tills vidare hans mål, och han kände sig lycklig i deras sällskap. Först nu då han märkte, att i synnerhet Giggia stödde sig mycket tungt på hans arm, drogo sig också hans känslor allt bestämdare

åt hennes sida. Han försökte till och med att rikta ett par ordlekar till henne, men hon såg åt sidan ut i regnet och tycktes tänka på allt möjligt utom just på den, som hon höll under armen. Då fann han på att oförmodadt spänna hop det gräsgröna paraplyet, så att regnet plaskade ned på hans följeslagarinnor. Bannande och klagande måste de springa efter honom i krökar och bukter, hvart han vek af. Han försvarade sig och lät dem bedja. Regnvattnet blandade sig med mjölet på deras kläder och satte stora klisterfläckar. Gatsmutsen steg högt upp kring flickornas låga skor. Då han slutligen lät öfvertala sig att spänna upp den rymliga bomullsskärmen, ville Elena taga från honom Giovannis hatt under förevändning, att han förstörde den. De höllo i hvar sin kant af hattbrättet, och detta handgemäng började locka hans känslor öfver åt den tystlåtna och förståndiga Elenas sida. Giggia var ju nära nog endast ett barn.

Giggias föräldrar, hos hvilka Betty och Jason voro inackorderade, bodde i hörnhuset vid Piazza Navona. Giovanni, som springande hunnit först, stod redan i förstugan, då de trädde in. Han hängde sin våta rock på en krok, och utan att bekymra sig om dem gick han i skjortärmarna till köket som hade han sagt sig själf: Nu har jag

tillräckligt länge föreställt herrskapet Almerinis betjänt, fast jag samtidigt är både deras kock och kammarjungfru. Trasherrskap! Lysande elände!

Giggias mor, fru Elisabetta, hade blifvit kallad till en sjuk frände och var ej hemma. Alla kände en tryckande järnring brista från hjärtat, ty Almerini själf skulle endast finna deras upptåg ypperligt. Han kom dem redan till mötes i dörren, liten, svartmuskig och demonisk med väldiga Achillesmustascher och trumpetsmattrande löje. Han gned händerna belåtet. Nu skulle de hafva riktigt roligt!

Hans Alienus erinrade sig allt skvaller om Almerinis olyckliga äktenskap. Helt ung hade denne gift sig med fru Elisabetta. Hon var sju år äldre sades det, och mer än vanligt ful, det såg man. Han hade tagit henne, emedan hon ansågs rik, men svärfadern dog och efterlämnade intet annat än en kassabok, som gaf uppgifter om hur han burit sig åt för att äta upp en förmögenhet. Där stod Almerini nu med sin fula hustru, som var föremål för gyckel. Han var hjälplöst hopfjättrad vid denna gamla kvinna, som påtryckte hela hans lif en prägel af för tidig ålderdom. Medan hans jämnåriga ännu lefde ett gladt ungkarlslif, såg han sig dömd att släpa på fru Elisabetta. Han var besvärad af att gå arm i arm med henne eller

uppträda med henne i sällskap, emedan hon gjorde honom löjlig. Hans gamla vänner började undvika honom för hans tråkiga hustrus skull och han dem. Så lefde denne ännu unge man, själf i grunden njutningslysten och svag, år efter år som en enstöring med en underordnad banksyssla, under det att fru Elisabetta bjöd till att, från gatan sedt, uppehålla familjens värdighet.

Hans Alienus försökte att slå bort de störande tankarna på detta ämne och följde de andra in i salongen, ett kallt, stort rum, med förgyllda men fläckiga och illa medfarna möbler. Vid ena fönstret stod ett rundt bord betäckt med tygblommor, saxar och små färgkoppar. Det kallades »Elenas verkstad». Hon var fru Elisabettas fattiga systerdotter och hade endast upptagits i familjen för att sköta hushållet, som hvarken roade fru Elisabetta eller Giggia. För att skaffa sig någon förtjänst hade hon slagit sig på att göra blommor.

Ute i den torftiga matsalen bjöds en liten bedrägerifrukost med mycken salad och litet kött. Kotletterna voro på förhand skurna, så att äfven då gaffeln sökte tillägna sig den största på fatet, brast denna i små tärningar. Måltiden var snart slut. Jason lade sig att sofva på den slitna rottingsoffan i salen, och de andra återvände till salongen.

Nu ämnade de taga vara på ögonblicket och hafva riktigt muntert. Ämnade, alltid ämnade. Därvid finge det ej stanna om det skulle blifva någon mening i deras lefnadsglada sammansvärjning. Hviskande kommo de öfverens om att bemäktiga sig Jasons rum. Jason hade endast två fröjder i lifvet: mat och tobak. Hela hans kammare var ett slags skafferi, där han efter Almerinis sparsamma måltider tog skadan igen. Han upphandlade till billigt pris allt möjligt ätbart och magasinerade det i sina lådor och på sina bord, men tog alltid dörrnyckeln i fickan, då han gick ut, för att ej flickorna under hans frånvaro skulle smyga dit in och ställa till oreda. Då Jason nu sof på soffan, kunde de se, att nyckeln låg i fickan på skörtet, hvilket hängde ända ned mot golfvet.

Giggia drog af skorna och smög i strumporna varsamt från salongsdörren fram mot salssoffan, men Jason vaknade, vände på hufvudet och slog upp sina små svarta kvittenögon. Giggia tog till flykten, och efter en stunds hviskande rådplägning hade man enats om, att Hans Alienus, som var ökänd för sin tur, skulle återupprepa försöket.

Han sköt af skorna och gick i strumporna öfver salens kalla tegelgolf med utmanande ro. Han böjde sig ned och drog utan vidare nyckeln

ur fickan samt svingade den öfver sitt hufvud. — Jason sof tungt.

Nästa ögonblick stormade den muntra skaran det mystiskt låsta rummet, och Almerini föreföll i sin uppsluppenhet jämnårig med sin dotter. Nu skulle man riktigt roa sig.

En från lukt stack dem i näsan genast vid inträdet. Inlindad i en handduk hängde en rökt fårbog som ljuskrona på kroken i taket. Nedanför på det runda mahognybordet trängdes en knippe bananer mellan ett stycke gorgonzola, mandariner i silkespapper, fikonlådor och insockrade frukter. Under sängen stodo med blänkande pickelhufvor halftömda eller orörda buteljer, bakom förskansningar af cigarrlådor och tennburkar. I öfversta byrålådan hittade flickorna en tallrik polenta och bakom deras rygg framletade Almerini ur nattkomoden en uppbruten kagge kaviar. Tänk hvad Jason, stackarn, skulle väsnas och flöjta när han blef vaken!

Giggia sprang upp på en stol för att skära ned fårbogen ur taket, och Almerini, som låg framstupa och plockade till sig flaskorna under sängen, skrek i örat på Hans Alienus, hvilken hjälpte honom:

— Berätta nu litet om din tur hos det täcka könet. Det gör alltid ... det gjorde alltid jag förr.

Man måste tala om för fruntimren, hur förförisk man är, annars komma de inte att tänka på det. — Jaså, du skakar på hufvudet.

Hans Alienus försökte påtvinga sig en glädtig sinnesstämning, som icke ville komma af sig själf, men han blef tvärt om allvarligare och allvarligare. Almerinis munterhet smittade icke utan hade en egendomlig förmåga att stöta tillbaka. Likväl bemödade sig Hans Alienus att ännu en gång anslå en munter ton.

— Då Almerini är tillsammans med oss yngre, skäms han att vara gift och vill narra oss att glömma bort det.

Almerini hade rest sig upp från golfvet och ställde några buteljer på bordet. Han försökte svara gycklande, men en så skärande smärta grinade bakom hans skrattande ansikte, att hans vårdslöst framkastade svar fick en bitter anstrykning.

— Jag vill inte neka, att jag i unga människors närvaro ibland glömmer mig och låtsas vara munter som de. Annars i sällskap blir jag vanligen undanläst samman med andra äkta män i ett särskildt rum, som är fullt af tobaksrök, och där samtalet bör röra sig kring affärer, befordringar och sådant. — Nu skola vi i alla fall ha litet tref-

ligt. Knussla roar mig alldeles inte och, oss emellan sagdt, så vet ni ju, att jag hvilken stund som helst kan vänta ett litet arf på väl sina hundra tusen — tänker jag.

— Menar du från din kusin i Australien, pappa? — frågade Giggia. — Men du har ju sagt, att han sitter där nere som simpel skomakare.

— Det kan ju vara, men jag misstänker allt, att han skrapat ihop åtskilligt ändå.

Han började medan han talade på måfå anrätta en bål i den stora terrin, som Giggia och Betty hämtat från köket, men det svidande såret på hans hjärta, hvilket hela världen visste om, men han sökte dölja, hade en ovarsam hand råkat att slita upp, och stämningen blef tryckande.

Hans Alienus upptäckte dessutom, att han visade sin hustrus systerdotter Elena en väl ifrig uppmärksamhet. Hans Alienus kände medlidande med den tillbakadragna flickan, som åt nådebröd i familjen, och han betraktade henne, medan han skalade sin mandarin. Men hon var envist upptagen af att plocka nötter i träknäckaren och uppradade sedan kärnorna på bordet. Fostrad i armod bland många syskon hade hon tidigt fått drag af undergifven sorgbundenhet, och hennes färglösa ansigte hade ingen likhet med hennes

muntert loja kusins. Han tyckte att Elena var vackrare, men hennes solkiga krage stötte honom.

Slutligen vände han sig mot fönstret och jämkade litet på sin stol. Så tråkigt som i afton hade han sällan haft.

Det var en stund alldeles tyst i det kyliga rummet. Regnet hade saktat af, men utanför föllo ännu på fönstrets stenkant stora droppar i takt med mahognyuret, hvilket slog sitt tick-tack under en glaskupa på byråns marmorskifva. Hans Alienus följde med ögat en droppe, som långsamt ringlade ned utför rutan och narrade andra droppar att följa med på färden samt upptog bifloder för att, förvandlad till en bred kungsflod, slutligen utmynna i hafvet nere i hörnet vid fönsterposten.

I detsamma reste sig Elena med större ifver i sina rörelser än hon vanligen brukade. Hon hade icke tid längre, berättade hon, att sitta och leka. Hon måste gå och göra någon nytta i sin »verkstad». På hela dagen hade hon icke rört vid blommorna.

Hennes skäl syntes honom icke riktigt trovärdiga. Det kändes helt tomt sedan hon gått, och han började leta efter förevändningar att få taga afsked och med en droska begifva sig hem till sitt eremithus. Emellertid skiftade Giggia en

russinkvist i två lika stora delar och bjöd honom den ena. Därefter tog hon hans tallrik och hjälpte honom att knäcka hans nötter. De stredo om nötknäckaren, de stredo om tallriken och stredo slutligen om nötterna, som han ville, att hon själf skulle behålla. Allra sist stredo de om en nöt som hon tappat i sitt knä, och under bordet fick han straffande fatt i hennes lillfinger. Hon vred litet på handlofven för att befria fingret, men då han stod på sig och icke släppte, lät hon honom behålla det och fortsatte att så godt hon kunde plocka till honom nötterna med sin högra hand, som hon hade ledig.

— Kunna vi icke tala om något ordentligt? — frågade Betty, som funnit en bok på byrån och bläddrade i bladen med en lång gäspning.

— Kanske om något modernt, — svarade han. — Ordet modern är en rymlig gråkappa med kulört foder från damernas och artisternas modestad vid Seinen.

Betty hade allt sedan hon upphörde att vara andligt sinnad lefvat där hemma i en liten krets af fyra eller fem vänner och så uteslutande vant sig att se världen genom ett par gifna böcker och tidskrifter, att vissa ord och talesätt för henne fått en särskild helgd. Då hon med sitt goda huf-

vud nu befann sig i alldeles nya omgifningar och, ehuru trosmänniska, i hemlighet kände sig påverkad af dem, gjorde just medvetandet härom henne dubbelt ömtålig.

Hon blef därför stött och lade boken åt sidan, men Hans Alienus höjde varnande pekfingret och långfingret, och under tiden berättade Giggia för sin far om sammansvärjningen i bagarboden. Han hade profvat vinerna och återfått sitt goda lynne samt rörde sig så hastigt af och an i kammaren, att de tunna ljusgrå byxorna fladdrade kring fotknölarna.

— Skola vi förverkliga ert löfte är det illa att börja med träta, — ropade han bullrande. — Låt vår Hans Alienus ha sin mening för sig. Han är van att sitta på en man hand i sitt eremithus ute vid stadsmuren. Han vill bli maximum af Hans Alienus och minimum af annat. Att ni inte förförstår det, flickor! Han är självhärskare. Han är en stat i staten, men en stat på två fötter, som kan flytta sig, hvart den behagar. Tröttnar han på Rom, spikar han endast luckor för fönstren och går. Om den helige fadern uppsöker honom, kan han svara: Jag har inte tid att tala med Ers Helighet i afton, men kom igen i morgon klockan

åtta. — Han har ingen öfverhet, intet fosterland, ingen familj, inga fiender.

— Och kanske heller inga vänner, — tillade Betty.

Hans Alienus hade också stigit upp och fattade Almerini i armen samt drog honom med sig ur rummet. Efter några ögonblick kommo de tillbaka med mattan, som legat under Elenas »verkstad» i salongen, och med en af de stora och tunga förgyllda stolarna. På golfvet framför fönstret rullade de ut den grönaktiga mattan, på hvilken hjortar och rådjur betade under lummiga ekar och två tempel speglades i ett stilla vatten, medan en herde satt i skuggan med sin vasspipa. Midt på mattan ställde de den förgyllda stolen vänd inåt rummet.

Nu Hans Alienus:

— De aftnar, som vi råkas här för att infria vårt löfte i bagarboden, skola vi kalla löftesaftnar, och under hvar sådan afton skall en af oss taga plats på den förgyllda stolen och leda ett otvunget och roande samtal om lifvets frågor. — Äro vi eniga härom?

Alla jakade, och ökande sina steg gnuggade den svartmuskige italienaren belåtet sina små magra händer.

— Vår första löftesafton är stolen din, Hans

Alienus. Men vänta litet. Jag kan icke med att se dig i den mörka moderna dräkten. Jag har inne i mitt skåp den pilgrimskåpa, som min morfar bar då han vallfärdade till den heliga grafven. Den är icke af brunt utan af hvitt kläde. Den skall du ha om axlarna, och hvar löftesafton skall den sedan bäras af den som har ordet.

Han gick ur rummet, men varsamt och försiktigt för att icke väcka Jason, som fortfarande sof ute i salen, och när han kom igen, svepte han kåpan om Hans Alienus och ledde honom med en viss högtidlighet till den förgyllda stolen, på hvilken denne satte sig.

— Nu begynna vi från begynnelsen, Hans Alienus, — sade italienaren och ritade med fingret en vid ring i luften. — Kan du se någon mening i det hela?

— I hvad, menar du?

— I lifvet. Några säga: Vårt lif är en kamp om att vara till.

— Att vara till är ensamt för sig ej större lycka än att icke vara och kan därför ej locka till lif. Lif är handling, och handling förutsätter önskan.

— Då är lifvet ett krig om födan.

— Få självmord begås af hunger. Med ett par silfvermynt kunna vi äta oss mätta för ett helt dygn, och ändå se vi beständigt människor, som dagligen vakna med tio och hundra och tusen gånger mer än dessa nödvändiga silfvermynt, plåga sig för att vinna mer. Är det en kamp om bröd? Födan är en nödvändig förutsättning liksom luften, aldrig ett djupare önskningsmål. Den hungrige förstår ej lifvets mening. Därför blir lifvets mening oftast klarast fattad af familjer, som i generationer lefvat på samhällets topp såsom Wittelsbacharne, hos hvilka skönhetsdriften omsider till och med stegrades till vansinne.

— Då är lifvet en kamp om makt.

— Makten kan vara ett medel, men hur ofta såg du ej just de andligen främste skjuta detta medel från sig med likgiltighet. Och skulle makten tillfredsställas af att i stinkande trasor styra världen från en jordkula? Dess lockelse ligger till sist i undantagsställningen, triumftåget, purpurn, skönheten att höra sin egen stämma likna åskans. Det synes som hade maktens Sardanapaler endast funnits till för att bära det skönas fackla framför människorna och samtidigt genom tuktan göra dem mogna att slutligen i frihet gemensamt fatta skaftet. Eller hvad menar du själf?

Italienaren hörde honom knappast, utan rusade genom kammaren ifrigt tecknande med handen.

— Då är lifvet en kamp om lyx, — utbrast han med smattrande bas.

Hans hetta värmde de andra som en eld och icke heller Hans Alienus förmådde längre att bli sittande. Han sprang upp häftigt och kastade den hindrande kåpan, så att den föll under stolen.

— Nu är du på rätta vägen, men välj ett annat, ett bannlyst ord. Lifvet är en kamp om det sköna. Det är en kamp om det fina klädet i din rock, om förgyllningen på stolen, om mattan där på golfvet och om de vackraste kvinnorna. När jordarbetaren sträfvar i sitt anletes svett, har han oftast föda nog i sitt kök, men han vill ha en skönare hatt, en skönare märr, ett piano och en skönare soffa i stugan. De etnografiska museernas stånkor, silfverprydnader och väfnader äro ett segerbyte hvarom släktled efter släktled brottats i det förflutna; det andra segerbytet skulle, så vida det verkligen hade vunnits, vara andlig och kroppslig självförskönings. Skönhetsdriften är tillvarons centrum, och de gamla tyska estetikerna kretsa med tunga vingslag om lifvets kärna. Djuren söka att para sig med de skönaste af sin art och därmed tillförsäkra sin afkomma den skönaste

pälsen, de skönaste fjädrarna, och där djuren vuxit till vildar, vänder sig redan deras skönhetsdrift utåt mot mässingstråd och skarlakansvåder. Hos oss hvilar hela vår tid på byteshandel med jordens skönaste, icke med jordens dyraste metall. Kultur är försköning. Det fula är liksom paddorna och ödlorna det efterblifna, som lifvet åtrår att öfvervinna genom oss. Det fula är det onda. Att nödgas umbära det sköna är lifvets största plåga och hålles för en skam — något som fåfängan vet. Vid upphunnen skönhet i alla riktningar inträder däremot det tillstånd af jämvikt, i hvilket Schopenhauer såg smärtans upphörande. Det är detta tillstånd vi önska, och det vi önska är vårt mål och kan aldrig upphöra att vara det. Eller skulle vi söka oss fram mot något, som vi icke önska? Vi veta icke med visshet om det önskade är upphinneligt, men vi höra redan de gamle uppställa den satsen, att lyckan måhända ligger i handlingen hvarigenom vi närma oss vår önskan och icke i dennas uppnående. Det är allt för adertonhundratalsaktigt, då någon på allvar målar den yttersta framtidens släkte som ett sällskap af öfveransträngda naturvetenskapliga dilettanter, hvilka trycka på elektriska ringledningar och undersöka vattendroppar med mikroskop. Är det den ytter-

sta framtiden, då har människans önskan vuxit lifvet så öfver hufvudet, att hon kan draga sig tillbaka. Då är självmord det enda svar människan har att gifva lifvet. Då är hvar och en af oss, som ej gör slut på sin tillvaro, en stackare utan aktning för sig själf. Det finns ingen grund att låta koka sig i en retort för att framställa ett trätsjukt sällskap af naturvetenskapliga dilettanter. Det finns ingen grund att lefva en enda dag, om den för oss bort från lifvets önskan. Lifvet eftertraktar en sofrad blandning af den skönhet, som i antikens femte akt glödde öfver Palatinen, och den, hvilken våndas i våra rikemäns salonger. Och var ej den tid naturens herre, hvilken kom lifvets önskan närmast, hvilken byggde Athens akropol och Palatinen och byggde friska, lyckliga och sköna människor. Den tid rår icke öfver naturen, som behärskar gaser och tuberkulin, men endast har förklarandets rent negativa värde och ej ens kan gifva sina uttröttade och lidande anhängare de vatikanska marmorfångarnas växt och breda bröst. Antiken var naturens herre. Fryne behärskade naturen i sin kropps fullkomlighet.

Hans Alienus gick så häftigt fram och åter medan han utvecklade dessa meningar, att han ofta måste vika åt sidan eller tvärstanna för att

icke törna samman med italienaren. Då han tystnade, grep denne honom i armen och skakade den våldsamt, stampade i mattan och svarade med ännu mer smattrande röst än nyss:

— Det där måste du ha tagit efter mig. Du har bestämdt någon gång hört mig tala så, för just så tänker också jag. Ja, drag inte på munnen. Jag menar hvad jag säger. Det gör jag alltid. Diavolo.

Betty klappade retligt sin vänstra hands yttersida med den andra handen, och så kom sucken:

— När blir han född, den rätte?

Nu Hans Alienus:

— Hvilken han?

— Han som skall göra det?

— Hvad skall han göra för något? Vi behöfva en man, som mellan två skålar med lefvande espingar ställer en af Vatikanens marmorfångar på trappan till Stockholms Storkyrka och tvingar den moderna anden att med sina patentbref och kemikalier böja sitt flottiga hufvud inför denna förnekade bild. Och var trygg. Förr eller senare kommer en sådan man, om också inte i Storkyrkobrinken.

Det skymde redan öfver staden, och en stråle träffade de gråkalla regnmolnens understa tappar. I Berninis springbrunn på torget sjöngo vatten-

strålarna, hvilka mellan underjordiska ruiner och grafvar pulserade fram ur Roms mark, en dämpad kor om all denna mulls minnen från släktets högsommar.

Betty tände de båda ljusen på byrån, och Almerini skänkte i glasen. Nu ändtligen skulle glädjen begynna. Hittills hade det icke varit något att tala om, bara ord.

Då hördes vagnsbuller från gatan, och Almerini gick till fönstret och såg ut.

— Det är visst mamma, som kommer hem, — yttrade han med ansträngd ledighet. — Vi skola kanske gå och möta henne.

Flickorna sprungo ur rummet och Almerini ville följa dem, men på tröskeln mötte han Jason, som vaknat. Han tog honom under armen och vände tillbaka in i rummet.

— Nu skall du förlåta oss vårt upptåg, Jason. Och för öfrigt... du vet hur nervös Elisabetta är, så tala nu inte om det här för henne.

— Jo.

— Hvad tjänar det till? Säg nu ingenting.

— Jo.

Jason var yrvaken och trätsjuk, men Almerini försökte lugna honom.

— Nå, gör som du vill med den saken. Dricka med oss skall du i alla fall, det är ju du som är värd här i rummet.

Jason tog butter det erbjudna glaset och drack.

— Hans Alienus vill visst också klinga med dig. Ser du, vi äro öfverens om, Hans Alienus och jag, att vi skola lefva för lyckan. Och då sätter man värde på goda varor. Jag tycker bara, att majsgrynen i den där polentan, som du har i byrålådan . . .

— I den polentan finns inte ett majsgryn, inte ett. Det är semolinagryn alltihop. Det är lika bra. Man kokar upp litet mjölk med några nypor salt och vispar på semolinagrynen.

— Ja, sådant där förstår du dig på, Jason. Men nu är det i alla fall icke värdt att ställa till något bråk för det här upptågets skull. Inte sant, gossen?

— Nåja bevars, om du nödvändigt vill, nog kan jag tiga. — Men när man tar semolinagryn, får man lof att ha litet cayenne i osten. Sedan stekas skifvorna en half timme i en panna med olja, men elden får inte vara för stark. Det får den inte vara.

— Ja, sådant där förstår du dig på, Jason. — Almerini gick mot dörren och hviskade hastigt till Hans Alienus, som stannat lutad mot spiseln:

— Han blir foglig som ett barn, stackarn, bara man får i honom litet. Ibland kan han efter ett par glas bli alldeles blå, så att jag får ta ut honom i köket och sticka en fjäder i halsen på honom för att han skall göra sig af med giftet och komma på fötterna igen.

Hans Alienus svarade högt:

— När du gått ut, måste jag säga till Jason: den här karlen, som nu gick ut genom dörren, är i alla fall ett kräk.

Almerini brusade upp, och ådran reste sig i pannan.

— Hvad menar du?

— Tänk efter själf.

— Jag skall lätt öfvertyga dig om, att du misstagit dig. Flickor! — Almerini gläntade på dörren och stack ut hufvudet. — Säg åt mamma, att vi stanna här inne och kalasa i afton. Om ni hålla er i ordning i morgon tidigt, följa vi med Hans Alienus på en utflykt till landet.

Därefter läste Almerini dörren och återvände till bordet.

Jason hade satt sig ned, flöjtade och snaskade fikon. Hans kvinnligt trinda små händer gräfde i askarna, och hans uttryckslösa ansikte blef lifligare än vanligt. Skulle man lefva i lycka, sade han, så tjänade det ingenting till att fånga ett ögonblick då och då. Man skulle fortsätta i natt, i morgon, allt framgent, och Almerinis plan för morgondagen var mycket förståndig. De skulle mötas klockan åtta vid Porta Maggiore, och Hans Alienus skulle söka att få fatt i en rymlig oxvagn. Skada bara, att icke flickorna fingo vara med just nu i afton också. Betty var ett ovanligt begåfvadt ungt fruntimmer.

— Ni båda skulle passa till ett par, — framkastade Hans Alienus, men då han därefter böjde sig ned till golfvet efter cigarrlådan, stötte Almerini honom i ryggen och hviskade:

— När han kommer att tänka på det där vid full dager i morgon, stackarn, blir han din ovän för all tid. Du kan inte tro ett sådant sinne han har.

Alla tre satte sig kring bordet. Nu åtminstone skulle de muntra sig! — Men rummets köld blef mer och mer plågsam.

Timmarna gingo, Jason somnade på sin stol, Almerini gäspade. Frusen och uttråkad reste sig

slutligen Hans Alienus och tog afsked. De skulle mötas nästa morgon vid Porta Maggiore. Nu var klockan tolf.

Då han kom ut med ljuset i förstugan stodo flickornas skodon i rad på golfvet och ännu smutsiga sedan förmiddagens äfventyr. Han kunde mycket väl se, att de minsta skorna voro Giggias och att de realistiska snörkängorna voro Bettys. Almerini dröjde ännu inne i Jasons rum.

I ett plötsligt oöfverlagdt infall ref Hans Alienus en sida ur sin anteckningsbok och skref på den med stora bokstäfver:

— Kom ändtligen med på utflykten i morgon!

Han kramade hop papperet och stoppade det i Giggias ena sko, och det strecket bragte honom med ens åter i ett lynne, som nära nog kunde kallas upprymdt. Orden på papperslappen syntes honom liksom en hälsning till Giggia, att själfva utflykten egentligen betydde mindre än att de båda fingo råkas, att de andra endast voro en stab, som följde med, därför att det var omöjligt att få fara utan den.

Då han såg att dörren till trappan redan var låst med den plumpa och stora regeln, återvände han till Jasons kammare, gick tätt förbi Almerini, som sysslade med något vid bordet, samt slog upp

de två höga fönstren på vid gafvel och ställde från sig ljuset.

— Det blefve sådant buller att få upp tamburdörren, — yttrade han och svingade sig upp på fönsterposten. Därefter kastade han sig med ett språng handlöst ut i luften.

Jason vaknade, och i nästa ögonblick stodo han och Almerini lutade öfver fönsterposten. Rummet var beläget en trappa upp. Det var klart månsken, och de sågo, att Hans Alienus, hvilken redan nått marken, vacklade ett par steg bakåt som om han skulle falla. Slutligen vände han sig rundt på ena foten, men återfick med detsamma jämvikten och vandrade gatan bort.

Almerini stängde fönstret med orden:

— Det där skulle ha kostat en annan människa benpiporna, men han har sin tur att lita på. Om huset nyss, medan vi sutto här, hade ramlat öfver ända, så hade vi blifvit sönderhackade men han oskadd.

Almerini drog af skorna och gick in till sitt sofrum, men då han fann, att fru Elisabetta ännu brände ljus och satt upprätt bakom myggnäten i sin stora järnsäng, stannade han framåtböjd och knäppte med fingrarna på byxskoningen, som för att slå bort något dam.

— Hvad var det för klingande och buller inne hos den beskedliga Jason? — frågade hon.

— Åh, — svarade Almerini. — Du hörde ju af flickorna, att Hans Alienus var med där inne. Vi ha kommit öfverens om att lefva för lyckan. Men du kan tro att det behöfdes min kända energi för att öfvertala dem att sluta kalaset. Jag måste lofva att vara med dem i morgon också. Det är nog bra, att de ha en förståndig äldre person med sig, och Hans Alienus sätter värde på att få tala med någon, som ibland kan vägleda honom i hans funderingar och ge honom en liten fingervisning.

— Hvad är det du har fått på ryggen?

Almerini drog af rocken och såg efter.

— Det är någon som skrifvit med en kritbit: »hälsa ditt huskors». Det finns ingen galenskap, som inte Hans Alienus hittar på, när han sätter till.

— Nej, det har du då rätt i. Betty berättar, att som gosse försökte han en gång öppna åder, därför att han ansåg sig förorättad af sin lärare.

— Den historien har jag också hört. Bara vi nu få vackert väder i morgon.

— Hans Alienus brukar ju ha tur med vädret. Men tänk, hvad allt det här kostar dig, kära mansingen.

— När man har ett litet millionarf halft på

gaffeln, kan man väl taga sig litet trefnad i förskott. — —

Under tiden strövade Hans Alienus genom staden. Det fanns hos honom något af vandrande riddare, en skymt af soldat, och han fann en alldeles särskild tjusning i att våga lif och lem. Språnget från fönstret hade satt hans blod i rörelse. Och belåten att åter vara i det fria, gick han med snabba steg mot sitt eremithus långt ute vid stadsmuren. Där hade han lefvat i lycka med sin ensamhet och sitt fria arbete. Men samtiden hade gått på lur utanför porten som en ulf. I form af ett oskyldigt bref, som bad honom skaffa adress på någon inackordering för en resande svenska, hade samtiden lagt en snara om hans fot och dragit honom ut bland människorna. Och bland hvilka människor! Fulhet och fattigdom krälade fram ur hvart skrymsle i Almerinis trånga hem. Det plågsammaste var, att han nu så vant sig vid de båda italienskornas sällskap, att han kände tomhet, hvar gång han på nytt pröfvade att afsöndra sig, att stänga sig inne i sitt hus och inskränka sina besök i staden till det påfliga biblioteket. — —

Nästa morgon var han tidigt uppe. I en färghandel köpte han ett paket bronspulver och en

flaska fernissa samt gick sedan raskt till Porta Maggiore, där hans tur genast ställde en tom, med oxar förspänd forvagn i hans väg. Körsvennen lät efter en stunds köpslående öfvertala sig att hyra ut vagnen, och Hans Alienus förgyllde oxarnas långa horn med bronspulvret samt smyckade deras ok med olivkvistar. Litet senare kom Almerini med Betty och Giggia.

— Och Elena?

— Sysselsatt med sina blommor.

— Och Jason, stackarn?

— Han är stött, därför att du sagt, att han och Betty borde bli ett par.

Alla fyra bundo kransar af olivlöf och satte på hattarna. Ur vinstugan vid vägen hämtade de en kagge rödvin och borrade ett litet fint hål i botten, så att droppar af innehållet skulle falla på marken, då de åkte fram. Sedan stego de upp på den flata forvagnen med sina matsäckskorgar, hvilkas skyddande, friska blad rundades öfver frukter och halmomspunna flaskor. Hans Alienus själf fattade reptömmarna, het och munter.

— Hvarför hojtar du så grufligt åt oxarna? — frågade Betty.

— Om två slaktare voro spända för vagnen, skulle jag bruka tömmarna som piska, men det

bär mig emot att slå bundna djur. Därför söker jag på öfvertalningens väg förmå oxarna att galoppera.

— Jag visste inte att oxar galoppera.

Almerini drog fram en stor mungiga ur bröstfickan och utbrast:

— Det vore väl märkvärdigt, om inte oxarna skulle galoppera, när Hans Alienus kör.

Han tryckte läpparna till gigan och begynte spela. Ropande ännu högre gaf Hans Alienus oxarna lösa tömmar, och med sol öfver sina förgyllda horn drogo de forvagnen i galopp förbi de yttersta vingårdarna mot Campagnans blå ödeland.

III.

Den moderna anden och den helige faderns nåd.

Jag kommer för att tala förnuft med dig, — hälsade Jason trumpet och något förläget samt gensköt Hans Alienus, hvilken med en packe böcker brådskande gick genom en af de påfliga bibliotekssalarna.

Hans Alienus knep med sin lediga vänstra hand Jason i veka lifvet och drog honom med sig in i ett litet sidorum.

Där befunno sig redan två personer, en ung amanuens, som framåtlutad sysslade med något vid fönstret, och en fet, skallig herre, som satt skrifvande vid ett bord. Denne hade helskägg och mycket korta, liksom afklippta ben. Under nacken föll halsen i veck öfver stärkkragen. Hans svart-

rock var omsorgsfullt knäppt. De tunga ögonen voro stora och uppblåsta, så att då han såg upp med en sned blick öfver glasögonen, fick han från sidan likhet med en groda.

— Hvem är den fete herrn? — hviskade Jason misstänksamt.

— Det är en modern ande, — svarade Hans Alienus, — en tysk naturforskare, ett slags fysiologisk domprost. Han lär därför också vara smått kolportör vid hednamissionen mot det syndfulla sköna. Det är anmärkningsvärdt, att den moderna anden gärna bosätter sig i sådana kroppshyddor.

— Nåja, — fortsatte Jason i samma lågmälda ton. — Vi kunna nog talas vid utan att han hör det. Hvad jag vill säga dig är, att du icke skall deklamera för Almerini om lyckan. Du vet hur han är. Han har sina mustascher och sitt trumpetsmattrande skratt och sin lilla demonfigur, men han är ett vax hela karlen. Det är han. Hyr hellre en sal och håll ordentliga föredrag.

— Fy tusan!

— Gör som du behagar. Men resonera ej allt för mycket med Almerini. Du vet att han går och är teoretisk Don Juan. Och så han ljuger sedan. Jag kan aldrig sitta på tu man hand med honom en afton utan att han stoppar mig i öronen

de mest öfverraskande kärleksäfventyr, som han upplefvat under veckan. Om han bara ville titta i spegeln. Men om nu du dagligen fyller hufvudet på honom med ditt prat om lycka, så går han till sist under. Det spår jag, som känner honom. Jag tycker Betty har så rätt, då hon motsäger dig, det vill jag också lägga till. Och det står jag vid, det gör jag. Lofva mig nu att tala med honom om annat, om affärer och de politiska valen och sådant, men inte om filosofi.

— För min del är jag ingen beundrare af honom, — svarade Hans Alienus, — och jag lofvar, att göra som du vill, om du också lofvar mig en sak.

— Hvad är det då?

— Att alltid tala med basröst.

— Det vet du, att jag inte kan. — Jasons små kvittenögon blänkte.

— Och jag kan inte heller tala i strid mot min natur. Men jag kan undvika att tala med honom, och det lofvar jag dig att göra, Jason.

Jasons pipande stämma ådrog sig amanuensens och den tyske lärdes uppmärksamhet, och de sågo sig om nästan samtidigt och betraktade honom. Den tyske lärdes ögon stodo stela och uppblåsta. Slutligen vaknade han ur sitt dås och höjde gäspande

armarna, borgerligt obesväradt utan att fästa sig vid de andra, som han knappast kände till namnen. De kunde gärna leka en lek för att sträcka på sig en smula, föreslog han och strök upp rockärmarna. Hemma brukade han hänga i ett slags galge, när han suttit och arbetat länge. Bara nu någon ville ställa sig framstupa. Det kunde Jason gärna göra. Ville han inte! Snicksnack! Ja, så där skulle han stå.

— Så viker jag undan era rockskört så här, — fortsatte den tyske lärde, — och hvar och en af oss ger er en lätt klatsch. Och då skall ni gissa, hvem som slog. Men inte se. Blunda. — Det här är en gammal sjömanslek.

— Litet väl smorlädersbred i mitt tycke, — inkilade Hans Alienus, — litet så att säga full af den moderna anden.

— Vi kunna gärna kalla den för den moderna anden, — sade amanuensen.

Han skrattade så att tårarna stego honom i ögonen, och den tyske lärde sköt glasögonen i pannan.

Det första slaget föll redan, och Hans Alienus ropade:

— Nå, Jason, gossen min, hvem var det som slog?

Just som han sagt detta öppnades dörren till salarna och öfverbibliotekarien stod på tröskeln. Han kastade sina händer ut i luften och sporde med en stämma, tunn och uddig som en nål:

— Veta herrarne icke att här önskas tystnad, tystnad framför allt. Hvad skall detta betyda? Jag kommer här förbi dörren och hör ett oväsen som om... Och när jag så ser i nyckelhålet... Jag förbjuder sådana här uppträden. Ursäkta min häftighet.

Därmed gick han.

Jason vände sig om och stirrade frågande på de andra samt skyndade att utan vidare lämna rummet. Amanuensen, som med ens blifvit allvarlig och hvilkens hela ansikte röjde en illa dold förskräckelse, följde genast föredömet. Den tyske lärde däremot återtog sitt arbete, och Hans Alienus ställde sig att ordna den bokpacke, som han nyss burit på armen.

Under tiden flög ryktet om det, som tilldragit sig, genom bibliotekets salar med en vindpusts snabbhet. Då historien hann ut till vaktmästarne i de angränsande museerna, hade den redan fått en mängd öfverraskande tillägg och ledsagades af de mest tvetydiga utläggningar. I ett af de ändlösa gallerierna samtalade sakta två andliga med

det oföränderliga småleendet öfver sina drag och vänligt tryckande hvarandras händer. Den ene inbjöd den andre till ett besök samma afton strax efter vesper — icke vid något gifvet klockslag, ty i detta slott där dagarna tyst och stilla skredo förbi som de hvita strömolnen öfver gårdarnas blå himmel, fanns ingen tid. Medan de talade uppsnappade de en del af historien från några förbigående kapuciner och förde den med sig som ett smittämne till andra delar af byggnaden. Följande morgonen berättades till och med historien mellan männen, som nere i vagnshvalfvet putsade de ofantliga, helt förgyllda galakarosserna från påfvedömets storhetsår. Den var nu så skabrös, att putsarne icke hört något värre.

En stund senare hade historien smugit ut i trädgårdarna, där den helige fadern vid middagstiden företog sin sedvanliga promenad i vagn. Fursten vid detta skönhetshof, hvilket århundradet icke förmått omkläda, åkte i en delvis svartlackerad, delvis förgylld täckvagn, som i stället för säten innehöll en fristående karmstol, klädd med guldgaloner och röd sammet, samt ett slags taburett. Hans Helighet bar på hufvudet en högröd hufva, kantad med hvitt skinn samt en högröd pälsfodrad krage öfver axlarna. Allt emellanåt, då vagnen

stannade, samtalade han med den klerk, som satt på taburetten framför honom, eller riktade genom det fällda fönstret några ord till den högborne officer, som red strax till vänster om vagnen. Historien om gårdagens uppträde i bibliotekets sidorum hade redan gått kapp vagnen, men så utbroderad och numer så otillbörlig, att hon endast antydningsvis i förtäckta ordalag kunde berättas af klerken. Härigenom blef hon endast ännu mer vanställd.

Den helige fadern skakade på hufvudet utan att vilja sätta tro till berättaren. Kunde icke öfverbibliotekarien, som inträdt i rummet, lämna närmare upplysningar?

Nej, det kunde han icke, ty föregående afton hade han i ärende utom tjänsten rest bort för ett par dagar.

Den helige faderns magra ansikte öfverstrålades beständigt af samma småleende ro likt ett helgons på en af Fiesoles målningar i guld och klara färger, och det vördnadsvärda hvita håret, som i en liten test glidit fram vid ena sidan af rödhufvan, fladdrade i draget från fönstret. Men de spelande bruna ögonen blänkte af klokhet och skarpsinne och intygade, att denne gubbe icke

stigit till mänskligheten högsta trappsteg genom börd utan genom begåfning och ett fläckfritt lif.

Han gaf med handen ett lätt slag på vagnsdörren liksom för att afbryta samtalet och utbrast med så hög stämma, att orden hördes ända till kuskbocken:

— Så skall jag själf reda ut saken!

En stund därefter stod en kammarherre framför Hans Alienus, som äfven den dagen hade tjänstgöring i biblioteket.

— Har jag nöjet att tala med Hans Alienus? — frågade kammarherren artigt.

Hans Alienus bugade.

Då kammarherren:

— Tillåt mig äfven fråga, om tillfälligtvis någon nu är närvarande af de tre herrar, som i går . . . som . . .

Nu Hans Alienus:

— Nej, det tror jag inte. Jo, det är sant, den tyske lärde arbetar inne i sidorummet i dag också.

De trädde in i sidorummet.

— Hans Helighet har befallt mig anmoda herrarne att i all tysthet följa mig upp till honom nu genast.

Den tyske lärde studsade.

— Det är omöjligt, — stammade han. — Jag har grå byxor och turistskor, och halsduken täcker inte jægerskjortan riktigt här i bröstet. Jag är en arbetets man och har bläckfläckar på manchetterna... I morgon, i eftermiddag...

— Skall jag svara Hans Helighet, att herrarne icke vilja uppfylla hans begäran? — sporde kammarherren med ett lätt stänk af ironi.

— Nej, det kan ju inte komma i fråga. Men i en sådan här kostym... och... Jag har i fickan en påse klorsyradt kali, som jag först måste lägga från mig.

Den tyske lärde jämkade brydd på sina manchetter och knäppte dammet från rocken, men då Hans Alienus, som icke hade bläckfläckar på manchetterna, följde kammarherren, såg han sig nödd att göra detsamma.

De kommo ut i ett virrvarr af gångar och trappor och gingo genom en hög sal, vid hvars kortvägg en tron var uppställd, krönt med påfvemössan och två korsade nycklar. De fördes sedan genom flere smärre rum till en ljus loggia, som vid slutet var afdelad med röda draperier. De gingo förbi två styfva hillebardierer och mottogos i ett mindre ytterrum af några helt och hållet rödklädda betjänter. Kammarherren gaf ett tecken att

vänta och återkom först efter en rundlig kvart. Under denna stund framträdde för dem det öfverraskande och besynnerliga i denna händelse till hela sin vidd, och Hans Alienus knackade betjänterna i ryggen samt frågade dem, om de icke hade en snusdosa.

Han brukade ju visserligen aldrig snusa, tillstod han, men det skulle se så högvördigt och andligt ut att ha några svarta korn på västen.

Jo, en sådan dosa hade nog betjänterna, och äfven den tyske lärde tog en duktig nypa snus, ehuru icke med en klerks behag och elegans.

Då kammarherren åter visade sig, bad han dem förbindligt stiga vidare, men kvarstannade själf i ytterrummet.

De stego in i ett mindre, nästan möbeltomt rum. Hvitklädd, med röda tofflor och ett guldkors på bröstet, stod den helige fadern lutad mot en konsol samt knackade med ett guldstift mot vänstra tumnageln.

De hälsade honom knäfallande, och han yttrade utan skymt af stränghet öfver sitt ansikte:

— Hvad var det egentligen, som tilldrog sig i går nere i biblioteket?

— Kors, — svarade Hans Alienus dämpadt uppsluppet, men aktningsfullt, — vi och ett par

andra lekte en oskyldig lek för att sträcka på oss en smula efter arbetet. Om ni önskar, helige fader, kunna vi här visa hur alltihop gick till.

— Det önskar jag, och jag tillåter er att resa er.

— Böj er framstupa! Böj er framstupa! — hviskade Hans Alienus till den tyske lärde. — Om ni inte ställer er framstupa, kunna vi ju inte visa Hans Helighet hur vi gjorde. Ja, ni ser ju, att här icke finns någon stol, så det blir icke annat än att stå med händerna på golfvet.

Hans Alienus vek upp den tyske lärdes rockskört och strök sedan upp sina ärmar på samma sätt som denne gjort föregående dag. Därefter gaf han med hela sin styrka den tyske lärde ett smällande slag på den kroppsdel, som Gud gifvit adertonhundratalets kammarsittare att polera arbetsstolen med. Den tyske lärde gled ett stycke framåt öfver det hala mosaikgolfvet, så att glasögonen lossnade vid det ena örat och blefvo hängande vid det andra.

— Nå, — ropade Hans Alienus, — var det Hans Helighet eller Hans Alienus, som slog?

Den tyske lärde reste sig ovigt, med de stora grodögonen långt ur hufvudet och drog fram sina manchetter, men när han så fick se bläckfläckarna,

sköt han in dem under rockärmen igen, och litet af den grå linningen på jægerskjortan blef synlig vid handleden.

— Är det hela leken? Hvad kalla ni den? — sporde den helige fadern samt gick till fönstret. Han betraktade platsen nedanför, där vattenkonsterna frustade. En afdelning italienska jägare tågade förbi med gälla hornstötar, som skakade fönsterrutorna och liksom skrattande besjöngo gevärskolfvens segrar öfver korset. Det milda lugnet dröjde lika oföränderligt öfver hans långa, sammanbitna mun, men det darrade i rynkorna kring ögat, och det fick ett uttryck af bekymmer.

— Jag tycker mig någonstädes ha hört, — svarade Hans Alienus, — att leken kallas »spänna kyrka» eller något i den vägen. Vi kallade den oss emellan den moderna anden.

— Det är icke tillständigt, — svarade den helige fadern, — att kyrkans namn fasthakas vid en sådan lek, men den andra benämningen finner jag ganska målande. Emellertid ser jag helst, att den moderna anden tills vidare icke stör lugnet vid den heliga stolens verk och inrättningar.

Då han uttalat dessa ord, räckte han till kyssning sina händer, två intelligenta katolska prästhänder med kortskurna, stripiga naglar, signetring

och hvita, stickade halfhandskar. Det undgick icke Hans Alienus och den tyske lärde, att den helige faderns rörliga ansikte hade fått ett ännu blidare och vänligare uttryck än annars.

Utkomna i trapporna omringades de af yngre och äldre tjänstemän, hvilka lyckönskade dem, då de fingo höra det öfverraskande förloppet af besöket. De visste, sade de, att Hans Helighet satte värde på frimodighet och förespådde Hans Alienus snabb befordran. Han hade ju tur i allt. Hvarför kunde han icke rent af gå in i det andliga ståndet. Hvem kunde i så fall förutsäga, om han ej i sitt lifs afton själf bure den påfliga signetring, som han nyss kysst på Hans Helighets hand. Och i en långt aflägsen framtid brunne kanske dygnet om en lampa framför en bild af Sankt Alienus, det skönas och den landtliga lyckans skyddshelgon.

Den tyske lärde gick utför de breda trappstegen med uppblåsta ögon och händerna i byxfickorna samt hufvudet en smula framåtsträckt. Han tittade snedt öfver glasögonen och gaf dem allt emellanåt en lätt stöt med fingret samt aflägsnade sig full af däfven förtrytelse utan att säga ett ord.

Hans Alienus själf småskrattade ansträngdt åt de andras halft allvarliga, halft skämtsamma lyck-

önskningar och spådomar och blef mer och mer tankfull. Han igenkände slutligen samme språksamme präst, med hvilken han för några dagar sedan växlat några meningar under kyrkfesten. Han visste, att han hette Paviani och var familjen Almerinis biktfader, och han gick honom genast till mötes och hälsade.

— Ödet har kälat med mig, — sade han till fader Paviani i lågmäld ton, medan de sida vid sida fortsatte utför trappan. — Jag har blifvit så van att råda öfver mig själf, att öfverbibliotekariens »jag förbjuder» bitit sig fast i mig nära nog som en förolämpning. Jag har med ens fått klart för mig, att jag skall begära afsked och helt och hållet draga mig tillbaka.

— Ni passar ej att bekläda något ämbete, — svarade fader Paviani, — utom det att vara Hans Alienus, och det är både tidsödande och ansvarsfullt.

Därmed gick hvar och en till sitt.

Då Hans Alienus kom hem till sin bostad, fanns icke längre hos honom något, som skulle kunna låta en främmande ana, att han vore i stånd till ett muntert streck. Han föreföll tvärt om tungsint och grubblande.

Hans eremitboning var ett förhyrdt, till det yttre nästan eländigt hus, ensligt beläget på vida obebyggda tomter. Det innehöll endast några få rum, och två voro strukna i ljusblått.

I det största rummets midt stod ett bord och en stol på en matta. Andra möbler saknades helt och hållet, ty han ville icke besitta något lösöre, utan fri som en af filosoferna från Kynosarges kunna bryta upp hvilken morgon som helst. Bordet var betäckt med papper, och vid ena sidan låg en karta öfver Schliemanns gräfningar vid Hissarlik.

På en brunmålad enkel träpelare i hörnet till vänster om ingångsdörren hade han ställt en gipsafgjutning efter Zevshufvudet från Otricoli. En vägghylla bar några sinkade tegelurnor, funna i jorden, och på själfva golfvet längs de fyra tomma väggarna stodo hundratals böcker uppradade med ryggarna utåt. En liten sidodörr ledde till köket, där hans tjänare Giuseppe var enväldig. Solen låg in genom fönstren, och hela rummet var Hans Alienus i form af en kammare.

Det angränsande sofrummet var lika tomt på möbler. Lägerstället var bäddadt midt på golfvet på en persisk matta under ett toppigt myggtält, som nådde taket. I hörnet stod i ett trebent snidadt ställ en tegelkruka med dricksvatten, och vid

väggen hängde i syfte, att tändas om natten, en katolsk evighetslampa af granatrödt glas med förgylld silfverinfattning.

Då han nu inträdde, aftog han sin jacka och drog på en kort skjorta af rödbrunt kläde. Den nedvikna kragen sammanhölls af två silkessnören med yfviga tofsar. På hufvudet satte han en hvit topplufva af sidensars och med en uppstående rödbrun tofs på själfva spetsen. Därefter öppnade han alla fönster på vid gafvel, så att solen låg honom rätt i ögonen, samt satte sig vid skrifbordet och bläddrade i sina anteckningar öfver förkristna musiken.

Till en början hade han samlat material för ro skull, men hvarje källa visade sig upprunnen ur en ännu äldre, hvart musikinstrument hade sina föräldrar, och inom några veckor satt han nu förvandlad till en arbetets man. Detta förtörnade honom. Han ville icke bli någon lärd eller halflärd. Lat och sund ville han vandra fram öfver lifvets gröna fält.

Han doppade pennan, men lade den strax åter från sig och störtade upp. Han kunde aldrig sitta länge på samma stol. Han samtalade eller läste alltid gående och stannade endast emellanåt och böjde sig öfver bordet, när han hade något

att anteckna. När han icke kunde sofva om natten, steg han upp för att gå af och an, och han klädde sig beständigt under häftigt gående. Han kunde icke tänka, då han satt.

När han nu hade lagt pennan åt sidan, gick han en stund och läste i en bok, men än mer misslynt ställde han till sist också denna från sig bland de andra böckerna på golfvet.

— Samtiden listar sig öfver mig i allt detta bokgöra, — tänkte han. — Men jag har begynt att låta narra mig till nyfikenhet, och jag kan icke längre förmå mig att helt kort skjuta allt åt sidan.

Han steg upp och ropade Giuseppe, men en smula tvärt och retligt. Det märkte han genast själf och skyndade att återupprepa kallelsen med vänligt och kamratlikt tonfall och i form af en förfrågan, om Giuseppe hade tid att komma in ett ögonblick. Intet hårdt ord skulle falla i hans hus, intet missnöje förfula ansiktena.

Giuseppe, som hade sot under tumnageln, liknade med sin hvita hud, sina svarta mustascher och sin fetma tenoren vid en italiensk landsortsteater. Han bar en svart sidenjacka samt likt Hans Alienus en hvit toppmössa, husets hofdräkt. Han stack aldrig under bordet med sin tillgifvenhet för sin undfallande, nästan ödmjuke herre, men

han ansåg icke heller något tvång af nöden utan stannade, upptagen af tanken på föregående aftons slagsmål i vinstugan, midt i rummet med armarna teatraliskt höjda samt hvilade på steget.

— Kära Giuseppe, — sade Hans Alienus, — vill du vara så snäll att duka min aftonvard, så går jag sedan ut i solnedgången. Jag har ingen ro att sitta här hemma. Jag förstår mig inte längre själf.

Giuseppe dukade på en servet, som han utbredde på golfmattan, och Hans Alienus satte sig med korsade ben framför den enkla anrättningen.

Han drack mjölk i stället för vin och åt litet. Giuseppe hade snart åter burit ut kvarlefvorna och själf aflägsnat sig.

En positivspelare stannade nedanför fönstret, och de skorrande melodierna bestormade genast Hans Alienus, hvilkens sinne var i ständig skiftning som ett dallrande kronglas. Ett ystert marschnummer jagade honom upp med hög färg. Strax därefter lät positivspelaren ett känslofullt stycke Verdi pustande halta fram ur den slitna lådan, och Hans Alienus kastade sig ned öfver stolen, vek som en kvinna.

Var detta jämvikt! Han slog upp en bok och försökte läsa, men medan ögat följde raderna, flad-

drade tankarna kring annat. Slutligen gick han ut — till Piazza Navona. Hans tur skyndade före honom och lät, just då han närmade sig, Giggia träda ut ur det hus, där hon bodde. Hon höll sin bönbok i handen. Han hade egentligen hela tiden varit viss om att möta henne. — Det började redan mörkna.

Båda blefvo förlägna, och hon yttrade hastigt:

— Jag skall endast gå ned till S. Agnese på andra sidan torget. Elena och jag bruka alltid gå dit en stund vid den här tiden, men i afton hade hon så mycket att göra.

— Skall du bikta? Bikta då så gärna för mig.

Giggia svarade med ett så allvarligt nästan sorgbundet uttryck öfver sitt ansikte, att han aldrig sett henne förr sådan:

— Du gycklar jämt, men det blir tröttande i längden. För öfrigt tänker jag icke bikta.

Han följde henne upp på kyrktrappan och hjelpte henne att draga åt sidan den tunga läder-mattan, som täckte dörröppningen.

— Godnatt, — svarade han kort.

— Vill du icke följa mig dit in?

— Hur ginge det då med andakten, om jag började gyckla?

Hon steg in öfver tröskeln, medan han höll mattan åt sidan, men hon vände sig om ännu en gång och strök upp det svarta floret, som envist gled ned för ögonen. Han såg att hon hade gråtit. Hon sade:

— Det är musik där inne.

Då Hans Alienus:

— Vill du svara mig på en fråga, tror du jag narras, om jag säger, att jag är lika ifrig att få råka dig så ofta jag möjligtvis kan som att nu slippa behöfva hålla fast vid mitt godnatt.

Hon skakade på hufvudet och räckte honom barnsligt öppet sin hand, som han mottog i sin sakta och tvekande. Fast floret på nytt halkade öfver ansiktet, såg han stora tårar glida ned.

— Giggia, utan hjälp af en lyckträff ibland skulle vi aldrig få råkas på tu man hand.

— Hur skall det kunna ske? Elena och jag få aldrig gå ut ensamma, annat än när vi gå till S. Agnese. — Hon tillade med ett leende: — Det tycks ju också som hade man orsak att vakta oss.

Han följde henne öfver tröskeln, lädermattan gled igen bakom dem, och de befunno sig i den mörka afbalkning, som bildade ett slags förstuga till kyrkan. De hade framför sig ännu en hängande lädermatta, och ur springan mellan denna och trä-

posten trängde ett gult sken af vaxljus samt orgelns och körens toner, hvilka växande i styrka samlades flera och flera och liksom nedstego trappsteg efter trappsteg i allt djupare och dofvare underjordiska rum.

Hon frigjorde sin hand och snuddade vid hans axel. Häftigt och snyftande knäppte hon sina båda händer om hans hals.

»Jag kysser dig i Gudsmoders hus, — hviskade hon alltjämt under snyftningar. — Hon straffe, om någon af oss sviker.

De kysstes flera gånger genom floret, som täckte hennes af kvällsluften ännu kylda ansikte.

I hvilket ögonblick som helst kunde de öfverraskas, och då en främmande hand till sist vidrörde lädermattan, släppte de hvarann och gingo in i den af otaliga ljus upplysta kyrkan.

Giggia korsade sig med vigvatten, och när båda slutligen blefvo stående vid ett litet sidoaltare, drog hon upp en grön pappask ur fickan och framtog ur den en liten fingerring af simpelt järn.

— Den här fick jag en gång som barn af prästen som konfirmerade mig, — hviskade hon, ofta lyftande näsduken till ögonen under floret. — Den är antik, påstod han, är från gamla Rom. Han hade själf hittat den, till hälften inkilad i en

klump af bly. Du kan se här. På ena sidan är där inlagdt i någon metall eller hvad det kan vara en svart hand och på den andra sidan en gulhvit. Nästan hvit är den. Vill du här framför altaret taga den som ett minne, ett fattigt minne af mig, som ingenting annat har att gifva? Jag har burit den i fickan allt sedan i förgår, i tanke att skänka den åt dig. Det är i Gudsmodersbildens åsyn jag räcker dig den.

Han mottog ringen försiktigt, så att ingen annan skulle märka något, samt fäste den på tummen. Till de andra fingrarna var den för stor.

— Sätt dig nu här på pelarens fot med händerna korsade på din hatt som du brukar — tillade hon, — så att jag kan se dig medan jag gör bön framme i koret. — Behåll också den gröna pappasken. Det kan komma en tid, då du vill lägga undan ringen.

Han satte sig bakåtlutad mot pelaren, men orgelns mörkt färgade toner ledsagade som ett med förstämda trummor långsamt skridande likfölje körens latinskt rasslande ord: Lättfärdiga stunders synd bära ännu ofärdens frukt, när din kropp dör och vaxljusen släckas kring din bår.

IV.

Hans Alienus blir åter enstöring.

Trogen sin sammansvärjning i bagarboden möttes de i begynnelsen nästan dagligen till löftesaftnar. En kväll, när Hans Alienus något tidigare än vanligt steg in i Almerinis allt annat än hemtrefliga salong, satt Giggia vid fönstret, samtalande med fader Paviani. Inga andra voro i rummet, och brasan brann i den höga spisen utan att värma.

Giggia blef en smula förbryllad, och fader Paviani lät sin flata svarta hatt snurra på käppen, som han mellan benen stödde på golfvet. Hans silkesstrumpor voro stramt spända om de smala vaderna, de låga skorna nätta och väl putsade, och hela hans yttre röjde förfining. Han talade

ifrigt utan att hålla upp, och berättade en mängd roligheter.

Som enstöring var Hans Alienus icke hemma i dagens alla småhistorier, och han hade därför icke heller mycket att säga, utan blef inom sig tacksam, när Giggia bad honom gå ut i matsalen och hämta en ask med tygblommor. Han dröjde där med flit så länge som möjligt och blef stående några ögonblick vid fönstret. Under tiden fick han mot sin vilja höra följande hviskningar:

— Jag har ofta sett den där unge mannen i Vatikanen. Hvad är han egentligen? Han går i knäbyxor som en andlig.

— Han har ju någon anställning vid Vatikanen, som ni vet, men den ämnar han lämna inom året. För öfrigt lefver han som en enstöring i ett litet fult hus, som han hyr i stadens utkant.

— Men, mitt kära barn, han måtte väl ha något bestämdt mål för lifvet?

— Han lefver för att vara lycklig, påstår han själf.

Prästen började storskratta.

— Det var också en sysselsättning!

Han såg på Giggia med en skälmsk plirning. Därefter reste han sig och gick fram mot Hans Alienus, som kom på tröskeln. Med behag och

öfvad skicklighet stack han både käppen och hatten under vänstra armen samt skakade Hans Alienus' hand mellan sina två tunna händer, på hvilka några lillfingersringar blänkte med kulörta stenar.

— Jag känner ungdomen, — sade han. — Den plågas af att gå genom gatorna utan att hälsas med handklappningar, att komma in i kyrkorna utan att se alla resa sig. När jag var i era år, sökte jag också ensamhet och var en förmiddag nära att taga gift, därför att jag ej tilltrodde mig att kunna få dö som påfve. — För allt detta tycker jag om ungdomen. Det är tecken på lifslust att önska och begära. Tids nog kommer tröttheten.

Han gick till spisen och stödde sin högra klack på hällens kant, så att elden värmde skosulan. Samtidigt drog han upp sin blårutiga silkesnäsduk och torkade hjässan flere gånger, men då han åter stack näsduken i bakfickan, blef den ena snibben hängande i springan mellan de långa rockskörten.

Slutligen vände han sig nickande, öppnade förstugudörren försiktigt och nästan ljudlöst samt kvarlämnade i rummet, då han försvann, en lätt doft af luktvatten.

Giggia och Hans Alienus visste att de andra kunde komma in hvilket ögonblick som helst. De

stannade på hvar sin sida om det runda bordet, »Elenas verkstad», som var helt och hållet täckt med tygblommor, likt ett prydt altare. Men mattan, som förr legat under den utgrenade bordsfoten och i någon mån bidragit att göra rummet trefligare, hade, sedan löftesaftnarna begynt, fått sin plats hos Jason. Ett trådnystan hade fallit till golfvet och rullat ett stycke, utan att någon bekymrat sig om att upptaga det.

Genom väggen hördes, hur Jason sjöng öfver inne hos sig, och tonerna rullade onaturligt flöjtklara och rena. Först efter en stund tystnade han.

Giggia räckte Hans Alienus en tygblomma och frågade brådskande:

— Är den icke präktig, hvad?

— Elena får allt större färdighet.

— Nu har jag också börjat hjälpa henne med blommorna. Jag hade tänkt att öfverraska dig med något, men jag märker, att jag omöjligt kan vara tyst med det — fast nog borde jag. Nej, jag kan inte. Om jag hjälper Elena hvar afton, får jag dagligen femtio centesimi af henne, och efter sextio dagar har jag en så stor summa, att jag kan köpa en ring af riktigt guld och vackert arbetad, som jag sett i en bod där nere vid torget. Den vill jag gifva dig i stället för den simpla af järn, som du

βιβλίον ἀγαθόν

fick förra gången i kyrkan. — Men vänta nu och hör på. Jag har också en annan öfverraskning. Den kan du inte gissa. Eller kan du? Jo, vet du, i går gjorde jag ett slags pepparmyntspastiljer, som jag gömt för din räkning i en glasburk. Är du inte nyfiken känna, hur de smaka?

— Jo visst är jag det — men — jag råkade af misstag få höra ditt och prästens samtal nyss.

— Vi sade ju ingenting farligt.

— Enstöringen går och inbillar sig vara världens medelpunkt nära nog. Så får han höra ett par främmande människor säga likgiltigt: Hvad fördrifver den där enstöringen egentligen tiden med? Då får han med ens klart för sig, hur likgiltig han är, hur öfverflödig han är, hur han ingenting är.

— Hvad du ser allt i svart i dag. Du har blifvit så allvarlig, så förändrad på sista tiden, att jag knappt känner igen dig. Vill du ha pastiljerna nu?

— Tack, vi kunna ju vänta litet. — Jag börjar fatta misstro till mig själf. Hvad är jag egentligen? En ungherre, som vill lefva i glad ro. Fordom kallades en sådan önskan vis, men nutiden smyger sig öfver mig och rifver i mina tankar. Och ändå ämnar jag icke gifva mig fången, fast nutiden ropar

i örat: Betrakta icke lifvet som en härlig gåfva, utan kasta bort det, gå ut och stänk ned första sopade och snygga torg med ditt blod. Nej, gör det icke, men säg, att du skulle ha god lust att göra det, och lås dig sedan inne. Att stänka ned torget med sitt blod är ej längre brukligt, men det är ett vackert talesätt. Adertonhundratalet är icke lif, det är resonnemang.

— Hvad du är besynnerlig i afton!

— Om det vore möjligt att lefva i jämvikt, måste det vara i denna stad, och just därför stannade jag här. Men också här gör jag skäl för mitt namn.

— Din välsignade lycka blir till sist din olycka. Men säg mig, hvad menar du med att du gör skäl för ditt namn? Hette du icke förr Alenius? Du har aldrig berättat mig, hvarför du förändrade namn.

— När min mor dog och jag befann mig ensam här ute som främling, då tog jag med hufvudet fullt af latinska glosor och flyttade bokstafven i framför e och fick så till stånd namnet Alienus. Det är egentligen ett gammalromerskt, patriciskt namn, men också ett latinskt adjektiv, som betyder främmande, en annan tillhörig. Det namnet passade mig, tänkte jag.

— Och just nu passar det dig ännu bättre, för nu är du verkligen en annan tillhörig.

Hon pekade på sig själf med en blandning af odygdig uppsluppenhet och ömhet samt satte sig på bordskanten. Hon böjde sig en smula framåt och plockade bland tygblommorna. Därefter såg hon upp med klar och öppen blick samt frågade oöfverlagdt och naturligt:

— När har du tänkt, att vi skulle gifta oss?

Han luktade på en gul sammetsros, som ingen lukt ägde. Spisens rasslande glödhög började svartna, och Giggia tände två stearinljus, som stodo på bordet.

Han hade lefvat bland sina latinska lexikon, lustvandrat med Quintus Horatius Flaccus och gjort digra anteckningar om den förkristna musiken, hvilken lät sina toner höras i Hellas' och Asiens tempel. Han hade nästan glömt, att det fanns något, som kallades äktenskap. Minnen döko upp, och i sin inbillning återsåg han en eller annan familjefader, som i en trång och gråmulen stads backar och med en lätt anstrykning af bekymrad borgare, ledsagade ett flyttlass, rågadt med gamla soffor, stolar, sängbottnar och spegelbord. Hans motvilja för möbler i allmänhet och smak för tomma eller åtminstone tämligen tomma rum, bidrog sär-

skildt att låta den inbillade familjefadern synas än mer beklagansvärd. — Med ens slog honom en känsla af att det sorglösa och okonstlade förhållandet mellan honom och de båda flickorna grumlats, och att han måste tala med Giggia uppriktigt och eftersinnande. Han hade funnit det helt naturligt, att han skulle fatta tycke för Giggia och Elena, ty de voro båda unga, men han hade trott, att allt skulle kunna fortfara ungefär så som det varit, att de skulle träffas och förverkliga löftet i bagarboden samt dessemellan företaga arkadiska utflykter på Campagnan, och återvända sent, när kvällsskenet brann öfver oxspannets förgyllda horn.

Då han ingenting svarade, reste hon sig på knä bland tygblommorna på bordet och lyste på honom med det ena ljuset samt frågade:

— Har du somnat?

Han gjorde en rörelse med handen öfver håret och började tala långsamt och sökande, som ämnade han från själens skrymslen på långa omvägar småningom samla sina tankar till den punkt, där slaget skulle stå.

— Vi kunna icke längre med lugn glädtighet bära känslor, som äro ämnade att lyckliggöra, — sade han. — Vi blåsa strax upp dem till kval och lidelse. Hvad är det nu också för motbjudande

och sjuklig öfverretelse, som gömmer sig bakom det ordet. Lidelsen är något oskönt till sin natur, rifver människan ur sin jämvikt, vanställer och förvrider ansiktet och gnager kropp och själ som en tärsot. Jag kan icke se något tilldragande i en benmager kropp med två dystert glödande ögon. Men om det också bara är en välmående italiensk tenor, rund som Jason, hvilken reser omkring och sjunger i teaterpjeser, genast tror han sig skyldig att visa lidelsefulla ryckningar i ansiktet. — På mig verkar sådant helt enkelt frånstötande.

— Alltid har du så mycket att prata om. Hvarför blef du inte andlig? Tänk, hur du skulle kunnat predika om transfigurationen och sådant! Men hvad hade det du sade att göra med den fråga, som jag gjorde nyss? Kan du säga mig det? Det rycker ju hvarken i ditt ansikte eller mitt.

— Känner du inte, att det hänger ett annalkande oväder i luften? Det steg upp den gången, då vi råkades på tu man hand vid ingången till kyrkan. Det hade varit bättre för oss båda, om det mötet aldrig blifvit af. Det sorglösa förhållande, som dittills rådde mellan oss alla, är grumladt för alltid.

Hon hade åter satt sig på bordskanten, allvarlig och undrande, och han gick fram mot henne,

men åtrade sig, då han just i detsamma hörde Jasons och Bettys röster i matsalen.

Ett ögonblick, därefter kom också Elena, och alla gingo de in i Jasons rum för att hålla löftesafton.

Då Jason fick syn på Hans Alienus, mörknade han, och inkommen i sin kammare åt han tyst af pastiljerna, som Giggia emellertid hämtat. Utan att låtsas märka hans trumpenhet satte de sig kring bordet, medan Betty, rak i ryggen, tog plats i guldstolen, ty det var i kväll hennes tur att taga hedersrummet. Hon läste med glänsande uttal högt ur en fransk romanbok om monsieur X. och madame Z., och nu skulle de hafva riktigt roligt, påstod hon, ty franskan var hennes stora triumfämne. Hans Alienus, som hade ett horn i sidan till alla romanböcker, kunde icke få tiden att gå och samtalade allt emellanåt hviskande med Elena. Hon hade icke tid att sitta med armarna i kors utan tog med sig sina tygblommor in i Jasons rum och arbetade flitigt. Hon och Betty voro de enda, som icke hade tråkigt. Giggia däremot vändades och sträckte sig lojt och vårdslöst eller smög sig långa stunder ur rummet. Dess emellan tryckte hon handen på sin kusin Elena, för hvilken hon hyste en yngre väninnas gränslösa beundran. — Munterheten ville aldrig komma.

På det sättet förflöt denna löftesafton och nästan alla kvällar, då de råkades, blefvo som denna. Den lappade och förgyllda stolen stod styf och ovänlig på den utbredda grönaktiga mattan, och de två sömnögda stearinljusen, som voro af sekunda kvalitet, sade till hvarann: Här i huset måste sparas. — Värden själf var numer sällan hemma, ty hans kända energi tillät honom icke, påstod han, att afton efter afton sitta stilla på en stol. Ibland kunde fru Elisabetta själf komma in och taga plats vid bordet, och då vardt misstämningen fullkomlig.

Hon var en liten rund italienska, som i fyrtio år spisat sina maccaroni, och hela hennes ansikte tycktes formadt af någon gulhvit pasta. Hon inledde aldrig själf något samspråk och uttalade aldrig någon bestämd mening, men var enig i allt med den, som talade, och var helt och hållet upptagen af tankar på sin man. Hon var en tung säck bunden på dennes rygg, och då han, för att känna sig ledig, dref omkring utomhus, visste han, att hennes tankar likafullt följde honom tätt i hälarna utletande hans väg och undrande öfver allt hvad han tog sig för. Som hon skref upp husets inkomster och utgifter, kunde han knappast rekvirera en kopp kaffe utan att redovisa både för den och

drickspengarna. Då han var borta, talade hon gärna om honom på ett klagande sätt, som om hon varit orolig att ej andra skulle se hans fel.

De båda ljusen stodo midt på bordet mellan askar och kartonger, mellan silkesdockor, gummiflaskor, ax, blad och blommor i alla färger. Då nu Elena med knät fullt af blomblad flitigt lindade gröna pappersremsor kring de böjliga ståltrådsstjälkarna och i hviskande ton undervisade Hans Alienus, föll ljusskenet rätt ned öfver hennes raka profil. Insidan af hennes vänstra pekfinger var prickigt sönderstungen af synålen, och hon hade gröna och gula färgfläckar på fingerspetsarna. Den nedvikna kragen var lika solkig som alltid, och hon själf lika tillbakadragen. Småningom vek dock den stelhet, som ställt sig mellan henne och honom, och de blefvo mer naturliga inför hvarandra. Hon började förebrå honom, att han med det beständiga talet om att lefva för lyckan mer och mer gaf hennes morbror lust för lifvet utomhus. Hon förstod nog, sade hon, att det menades något upphöjdt och stort, men när nu hennes morbror skulle taga honom på orden, hade denne intet annat att göra än att gå omkring på kaféer och spela biljard. Icke var det något stort. Almerinis

kända energi dref honom in på ytterligheter, och därför kunde han icke bära så farliga läror.

Hon talade lugnt och stilla utan fyndighet, snarare èn smula tafatt och undfallande, men med värme. Den återstod af ömsesidig blyghet, som emellanåt påtryckte deras ord ett visst tvång och som kanske innerst berodde derpå, att de voro ungefär jämnåriga, bidrog endast att krydda leken. En afton var han så upptagen af sin saktmodiga ordstrid med henne, att han icke lade märke till, hur Giggia gick ur rummet och icke återvände förrän efter en dryg halftimme.

En annan afton knäppte han harmset med fingrarna, då han nedkommen på gatan erinrade sig, att han glömt säga godnatt till Giggia, som tillfälligtvis icke varit inne, när han tog afsked. Men han hade icke glömt att skaka hand med Elena.

Han kände sig mer och mer missnöjd med sig själf och försökte tänka på Elenas solkiga krage. Alltid stannade han likväl till sist framför samma sluttanke: han hade länge tyckt om båda flickorna, och hvarför kunde han icke få fortfara att göra det? Om Betty icke varit en snedvriden varelse, skulle han måhända fattat tycke för henne också. Man skulle endast älska *en*, hette det, men hvad

skulle en sådan man som till exempel Sardanapal ha sagt om detta påstående?

Och likafullt! Nutiden gick bakom honom och höll honom i rocken. Allt från den stund, då han mötte Giggia vid S. Agnese kände han sig bunden vid henne. Det okonstlade och bekymmerslösa förhållande, som rådt mellan honom och dem alla, hade ohjälpligt grumlats, det fann han å nyo, och han beslöt att icke besöka dem på flere dagar.

Men han kom igen. Han kom igen redan om en kvart. Han kom igen under förevändning att han trodde sig ha kvarglömt en bok, men i själfva verket ville han endast godtgöra sin förseelse och säga Giggia godnatt. — Hon hade redan gått till sängs.

Han beslöt ännu en gång att icke återvända på flere dagar. Men han kom igen. Han kom igen redan nästa morgon klockan tio. Han ville tala med Giggia öppet och gladt utan de nervösa ryckningar i ansiktet, som han hade hört sägas skulle utmärka högmoderna människor i viktigare ögonblick. Han skulle säga henne, att han ämnade bedja Elena att också kyssa honom i S. Agnese. Därmed skulle vågskålen å nyo väga jämt och det gamla goda vänskapsförhållandet återknytas.

Då han inträdde, satt Elena vid sin »verkstad»,

men de andra voro utgångna. Samtalet blef ännu mer stelt och besväradt än någonsin förr. När han gick, grep honom åter den tanken, att han icke borde komma tillbaka på länge.

Först efter en vecka infann han sig en löftesafton.

Den gången satt Jason på den förgyllda stolen, med kåpan öfver axlarna, ty det var hans tur att underhålla de andra. Han sjöng en kyrklig sång och ackompagnerade sig själf på en glasharmonika, som han höll i knät. Bredvid honom satt fader Paviani, hvilken händelsevis kommit på besök. Hela rummet luktade mat, och alla möjliga kallrätter och viner stodo uppdukade på bordet. Det syntes, att det i afton var Jason, som skötte anordningarna. I taket hängde en stjärna af trälister, virade med myrten, och på spetsen af hvar udd brann ett ljus.

Almerini drack glas på glas, och slutligen tände han sin cigarrett med en tiofrancssedel. Fader Paviani ville hindra honom, men han slog i bordet och ropade, att när han fick sitt arf, skulle han tända sina cigarretter med ännu större sedlar. — Nu hade ändtligen munterheten kommit!

Hans Alienus undvek afsiktligt Elena och märkte icke, hur hennes upphettade ansikte styfnade. Då

han slutligen drack Giggia till, steg Elena upp så häftigt, att hon slog kull sitt glas. Vinet rann i en lång strimma utefter duken, och hon gick med bestämda steg ur rummet. De andra sågo efter henne utan att förstå något. Munterheten hade gjort ett allt för kort besök.

— Vinet är för starkt för flickorna, — sade Almerini.

Men Jason skakade buttert på hufvudet, och Hans Alienus vardt tystlåten. Han blef den första, som bröt laget. I grund och botten kände han sig dock glad öfver att Elena, påverkad af vinet, tagit det så illa, då han drack med hennes kusin.

Han sof oroligt, och hela nästa dag gick han af och an utan lugn och fred.

I solnedgången hörde han porten öppnas, och Giuseppe anmälde i hviskande ton och med fingret på munnen att det stod en ung dam utanför. Det var Elena.

Så snart hon kom in i kammaren, begynte hon tala med en hetta och brådska, som var henne alldeles olik.

— Jag måste smyga mig ut för att icke de andra skulle märka det. De drucko kaffe i Jasons rum. Portvakten, som nere i trappan sitter i sitt stora skåp, måste alltid själf trycka på en knapp,

hvar gång någon skall in eller ut. Därför bultade jag först, och när så portvakten, utan att se ut, tryckte på knappen, ropade jag Jasons namn och härmade hans pipande stämma.

Var det verkligen den tillbakadragna Elena, som i det mest sydländska öfvermod vågat ett sådant steg! Hon frös och huttrade, fast det var varmt i rummet, samt fortsatte med samma häftighet:

— Jag tålde inte det myckna vinet i går, och jag visste ej hvad jag gjorde. Det har sedan grämt och plågat mig. Det är det jag ville säga, och du vet, att jag ogärna skrifver bref. Jag ville också säga dig något annat. Vårt dubbla spel måste ha ett slut. Jag håller icke ut. Det har varit en lek. Det får heller icke bli annat.

— Så har ju också jag brukat tala. Men... Vår glada lek är slut, och allvaret har kommit. Det var icke mycket du hade att säga mig, men om du sätter dig ned... Förlåt, att jag inte genast bjöd dig min enda stol. Om jag bara hade anat, att jag skulle få se dig här! En sådan dag som i dag önskar jag aldrig tillbaka.

Ljusen brunno på bordet, och han hade, då hon kom in, just böjt sig framför spisen för att lägga ett trä på elden. När han nu reste sig,

märkte han, att hon ryckte till som hade hon med bar fot trampat på en glasskärfva.

— Hvad är det? — frågade han.

— Såg du inte ansiktet?

Han vände sig mot det mörka och immiga fönstrets små rutor, mot hvilka hon pekade. Han visste, att om någon klättrade upp på husets stenfot, skulle hufvudet kanske nå fönstret, men han förmodade, att hon misstog sig.

— Jag trodde nästan, — fortfor hon skrämdt, — att han skulle lista sig efter. Han bevakar mig hvar jag går. Han kommer nog ingenting att säga, stackarn; men hvad skall han tro?

Båda sågo mot fönstret, och efter ett ögonblick rörde sig något utanför imman. Hans Alienus såg otydligt en hvit panna och två små dåsiga kvittenögon.

Utan att besinna sig kastade han vedträt rätt ut genom rutan.

Den sprang sönder klingande, och en fuktig pust af kvällsluften slog in, men utanför var allt svart och stilla.

— Jag måste gå nu genast, — mumlade hon. — Nej, följ mig icke. Jag ville ställa allt till det bästa. Och nu...

Hon gaf sig icke ens tid att säga farväl utan vände sig strax och gick.

Han satte sig i stolen, och åter begynte i ensamheten tanken sina långa monologer.

— Hon sade att det var lek, men det menade hon icke längre själf. När jag läser gamla dikter, ser jag männen förälska sig i femtonåringar, men fast Giggia var flere år äldre, hann jag knappast byta ett par ord med henne mellan fyra ögon, innan hon för mig blef ett barn, ett barn rätt och slätt, och intet annat. Ha vi män så förändrats i vårt sätt att känna, sedan den tid, då vår Dyveke var femtonårig eller sextonårig? Redan därför, Elena, att du var äldre, drogs jag till dig. Men också mellan oss står en mur. Jag ser den icke, då du är borta, men jag ser den hvar gång du är närvarande. Du talar enfaldigt. Du kan med knapp nöd skrifva ett bref, och på inga villkor utan staffel. Och hvad har dock detta att skaffa med kärleken, med känslor som ha sin rot i sinnligheten! Eller hvarför just ordet sinnlighet? Det är både det rätta och det orätta. Sardanapal vaktade sina kvinnor med evnucker, men skumma sagor berätta, att ej ens de varit oemottagliga för kärlek. Först om han bortskurit deras inbillning hade de varit

det. Inbillningen är begärens och därför äfven kärlekens brottarsal.

Han flyttade stolen närmare elden, och tanken fortsatte att tala:

— Envåldskonungar ratade icke att för lifvet öppet älska bonddöttrar eller gästgifvaredöttrar, och en Rafael sköt ej tillbaka två mjöliga händer, men vår Dyveke måste kunna grammatik och måste ha tålamod att höra våra tråkiga och tvifvelaktiga världsförklaringar, om vi ej skola rycka på axlarna åt oss själfva. Hur har vår inbillning kunnat så omskapas, att vi slutligen måste välja en Betty till vår Dyveke? Nej, det är icke vår inbillning, som omskapats, ty den är naturens egen trovärdiga och ringaktade röst. Det är det ständiga förklarandets mara, som till och med här förföljer oss. Också kärleken har blifvit ett resonnemang. På djupet af min inbillning, ser jag icke heller dig, stackars nedböjda Elena, utan de kvinnor, som länge sedan blifvit mull under de gator, på hvilka du går. Icke din tunga, men ditt sinne har Jasons jämrande målföre. Du är en betryckt och sorgbunden varelse, och åter och åter frågar jag mig, hvarför just du skulle möta mig. Var det, därför att jag sökte en yttersta motsättning? Eller var det för ditt goda hjärtas skull? Då borde vi endast tänka på vän-

skap. Men när dagen är ute, blir i mörkret redan ett matt ljus ett kärkommet sällskap, och för mig står du som en blek skugga med sänkt hufvud under höstens fallande löf.

Han jämkade den brinnande elden med foten, och han sysslade länge med att fästa ett papper innanför den sönderslagna rutan, men hans tanke följde henne på hemvägen genom gatorna.

— Jag ser dig åter flitigt sätta dig vid ditt enformiga arbete och måla och vira dina doftlösa tygblommor. Jag tycker mig sitta vid din fot, och du räcker mig dem, och du fyller med dem mitt knä, ty hösten har inga andra. Men när vi märka, att de äro utan lif, snyfta vi båda, och vi höra genom fönstret alla de människor, som vi nyss mött på gatorna, gråta med oss.

Nästa morgon tog han åter på sin arbetsskjorta af brunrödt kläde och stängde sig inne i sitt hus, böjd öfver bokhögarna. Han såg framför sig en tät urskog, hvilken snärjande stängde vägen, och den skogen var hans egen okunnighet. Men inne mellan höga blåklockor gungade med de bara knäna böjda om en klängväxts slinga en flicka, som hade så tunna trollsländevingar, att solskenet föll genom dem. Hon tog hans hand och ledde honom vidare. De kommo in i förfallna tempel,

där bakom kullkastade altaren besynnerliga stengudar sofvo i förgätenhet eller där jonier och pythagoreer ännu tvistade om luft och vatten. — Jag är din tanke, — hviskade hans följeslagarinna, — men glöm det, om du ej i förtid vill bryta min makt. — Därmed förde hon honom beständigt vidare och en afton befunno de sig inne bland nutida fynd, bland fossila skelett och förstorade vattendroppar, och hon tvingade honom, medan hon pekade ut i nattrymden, att lära sig långa siffertal. — Hvart för du mig? — mumlade han. — Jag är icke mer nyfiken på hur många mil som skilja jorden och solen än på hur många syllar, som ligga i järnvägen mellan Lerbäck och Askersund. Hvarför tynga min hjärna med allt detta skräp? Men hon skrattade och ökade endast sina steg, och då märkte han, att hon smugit klofvar om hans händer och tvingade honom att följa ännu om natten, när han dignade af trötthet och öfveransträngning, att han blifvit sin egen tankes viljelösa träl.

Plågad och oroad af sitt öde, kastade han sig öfver filosofiska studier. Steg för steg följde han tänkarne fram mot nutiden, men han blef ingalunda djupast öfvertygad af den grupp, som pekade tillbaka på Locke och Aristoteles, ty hans eget lynne

dref honom åt den motsatta sidan. Likväl hittade han ingen kunskap, som gjorde honom hvarken lyckligare eller olyckligare. Ej heller hittade han någon kunskap, som ingrep i hans eget lif, och han insåg genast, att icke vetandet, icke åskådandet, icke förklarandet, utan inbillningen ledde lifvet till handling.

— Vetandet är icke lifvet, — sade hans tanke, — endast ett åskådande, alltså något underordnadt. Jag kan se det högsta mänskliga i en Sardanapal, men icke i den lärde, som endast kan förklara hvad en Sardanapal var. Aldrig skola heller någonsin en Linné eller en Newton sysselsätta människans inbillning på samma sätt som en Sardanapal eller en Cola di Rienzi, ja, icke ens som en Romeo eller Byrons älskarinnor. Det främsta är icke att förklara utan att vara. Fausttypen är icke lifvets önskan. Herr doktor Faust är en dekadent. Lukretia Borgia var en människa, men den tyske lärde, som jag möter i Vatikanen, lefver icke, handlar icke. Han har plats vid sidan af vägen och iakttager. Iakttaga, det är att sitta och se på. Hellre vara det iakttagna! Den tyske lärde är endast en död afspegling, om ens det, ty hans kunskaper äro sannolikheter. Därför må också den afspegling kallas något för mer, som samtidigt

alstrande skapat den sixtinska sibyllans arm än den iakttagelse, som gissat på närvaron af en tyngdlag. Inverkade icke också upptäckten af antiken långt djupare på renässansen än upptäckten af jordens rörelse? Jorden gick nämligen redan förut rundt af sig själf, utan att någon behöfde veta därom, men konsten påverkade inbillningen och det dagliga lifvet. I den tyske lärdes sällskap har jag alltid förnimmelse af, att han håller mig om foten och säger: Spring icke, utan sätt dig i stället och förklara, huru det går till att springa! — Framför mig ligger hans digra verk om blodkulornas arbete, men behöfver jag veta något om mitt blod, så länge det flyter af sig själft? Och flyter slutligen icke hela lifvet af sig själft, utan att jag behöfver fråga hvarför eller huru? Men det upphör att flyta, där inbillningen upphör.

På det sättet sökte han väpna sig mot frestelsen att begrafvas i förlamande studier, men redan detta motstånd blef en snara, ty för att, om också blott i tysthet inom sig själf, vederlägga de meningar om vetandets nödvändighet, som från alla sidor gingo honom på lifvet, behöfde han allt fler och fler kunskaper. Som ett hetsadt villebråd jagades han från blad till blad, från verk till verk, och sedan jakten väl begynt fanns intet hviloställe

och ingen gräns förr än i ålderdomens afmattning och i döden. Det dröjde heller icke länge, innan han öfverraskade sig med att ha begynt bygga på egna teorier om skönhetsdriften och inbillningen, och från den stunden gafs ej längre räddning eller ro.

— Allt detta, — sade han, — kunde ju vara ett gladt tidsfördrif. Det borde vara en vinst, mer i lifvets lycka att samla kunskaper och tänka, men i vår tid tycks grubblet i stället bli en hvinande piska. Till och med i drömmarna medan jag sofver träffa snärtslagen mitt hufvud.

Han arbetade nu hela dagen. Han arbetade medan han sof och drack. Han arbetade om nätterna ända till dagbräcket.

— Ni ser alldeles förstörd ut, — anmärkte en dag i biblioteket fader Paviani, — och så era ögon se ut. Skulle också ni falla offer för glasögonslasten?

— Kalla det en last, — svarade han, — ty det är det inför lifvet.

— Så blir där intet annat än att verkligen också skaffa er glasögon.

— En man, som visar sig på öppna platser med optiska instrument i ansiktet, är en käring, — mumlade Hans Alienus, när han gick, men

några veckor senare gränslade glasögonen öfver näsans sadel.

Han kände med sig själf, att han blifvit löjlig, och det var af allt det sista en människa kunde önska, men grubblandets ständiga ringränning blef han icke fri. Alla känslor och intryck, all uppfriskande inbillning sprang sönder i förklaringar, till hvilka han icke ens själf satte full tro.

En morgon då han vaknade, gungade rummet som i en hög sjö, och öfver nackgropen låg en brännande tyngd. Då han följande nätterna sökte hvila, kunde ett enda likgiltigt ord, som han händelsevis läst under dagen, stå kvar i hans hjärna som i en snurrande sol af gnistor. Utom sig af trötthet och leda steg han hellre upp för att vaka än att uthärda ännu en kvart i detta tillstånd af vanvett. Men då han nu slog upp boken, blefvo de svarta tryckta bokstäfverna rödglödgade och rörde sig ringlande, så att han icke kunde läsa. I nacken kände han fortfarande ett tryck, som af axet på en tung yxa. Det var hämndens yxa, med hvilken lifvet straffar en last. Fordom hade den lagts på de hufvud, hvilka allt för ofta somnat på nöjets arm, men i förklarandets svårmodiga århundrade lades samma yxor på de hjässor, under hvilka grubblets hvarför och huru börjat sin sömn-

lösa häxridt. Han tyckte sig höra Den Heliga Gamla säga bakom hans rygg: Med den yxan skall jag trycka dig och hela din tid till jorden — och ned i jorden.

— Är detta självbedrägeri? — frågade han. — Jag lefver några korta år. Måste de afspegla den evighet, som står bakom dem och framför dem? Kan deras lycka vara beroende af om mitt släkte framfödts så eller så, om det skall förgås så eller så, om lifvet efter tusen år skall hinna det som ännu endast är inbillning, eller aldrig hinna det? Svaret på allt detta gör mig icke äldre, icke mitt hus kallare, icke landskapet fulare eller solskenet blekare. Beror mitt ve och väl på ett tankeslut? Eller vill jag endast tro så för att kunna slå upp fönstret om natten och säga: Här ser du så många jordar, att de ej kunna räknas, och det kommer an på meningen i detta jättemaskineri, om du skall anse dig lycklig eller olycklig de par år du är till. Nu förstår du hvilken man du är, Hans Alienus. — Jag vet ej hvad jag skall svara. Jag vet blott att jag var starkare, att lifvet ännu ingen oktoberdimma hade, då jag som barn vallade tallkottar, utan något hvarför på min läpp.

För att andas luft företog han om morgnarna till sist fotvandringar utanför stadsmuren. Och

hvar gång mötte han vid ett gifvet klockslag ett långsamt förbistampande godståg. I spjälvagnarna stodo nötkreatur, som fördes från de sydliga betesmarkerna mot norr för att slaktas. I flera dagar utan föda och vatten forslades de som liflösa ting och väcktes vid vissa stationer med käppslag om de dignat och lupo fara att kväfvas. Några af dem bölade med mulen tryckt mellan spjälorna och med blodsprängda ögon. Borgareseklet såg icke på medlet, när det gällde louisdoren.

När han kom hem från sådana morgonvandringar, var han upprörd och behärskades af en dof harm, som till stor del träffade honom själf. En bottensjälfvisk goddagspilt var ej mer öfverflödig för lifvet än han, där han satt som en hopringlad glasögonsorm i sitt näste. Kunde han ej bjuda lifvet annan tjänst, än att sitta och inlära förklaringar öfver hvad lifvet var, då kunde han lika gärna ha varit ofödd.

När han först ordnade sitt eremithus, hade han omgifvit sig med enkelhet och noga undvikit att fylla rummen med krimskrams eller några kostbara föremål. Det är icke dyrare att forma en kruka smakfullt än fult, brukade han säga. I sin nuvarande upphetsning greps han däremot af en lyxhunger, som intet kunde mätta. Samtidigt upp-

jagade sommarens fläktar en gnagande hemlängtan till den nordliga bygd, där det var möjligt att äga hela landskapet, så långt ögat såg, och påtrycka det sin prägel. Han led af att gatan under fönstret icke var hans, att han icke hade något att säga öfver kvarteret framför honom, att Rom var i andras händer. Han missunnade påfven hans bostad och samlingar. Han afundades prinsarnes palatser och oerhörda tillgångar, plågad af torftigheten i sitt eget, utvändigt spruckna och nedrökta kyffe. Han såg i inbillningen ett hus med öppet antikt atrium, där han under molnlös himmel, afstängd från världen, i sällskap med springvattnet och sina förklaringar kunde framlefva år efter år. Nutidens borgerliga furstar och rikemän förstodo icke sin bestämmelse, icke sin plikt, icke det som ensamt berättigade deras tillvaro. Cæsarerne hade förstått det, då de läto skönhetsdriften springa i blomma i deras egen person. Världen hade fröjdat sig åt skådespelet samt därmed lärt sig att se lifvets önskan i ögat.

Allt hvad han kunde göra var att köpa några höga armstakar af venetianskt glas samt japanska broderier, hvilka efter några dagar åter misshagade honom. Lampan på skrifbordet hade genom sin pösande fulhet länge varit honom en nagel i ögat,

men då han icke i hela staden kunde finna någon passande, gjorde han själf upp ritningen till en ny, som sedan beställdes. Foten skulle vara sirad med oäkta stenar. — Äkta har jag icke råd att bestå mig, — sade han, — och är en oäkta rubin lika vacker som en äkta, föredrar jag den oäkta, ty jag tycker icke om rubiner för deras kostbarhets skull, utan för deras utseende. — På det sättet fick emellertid hans rum en viss likhet med modern salong, och en dag bad han Giuseppe att bära ut hela härligheten, och åter smulade han sin inbillning med förklaringar.

— Hvarför skulle jag nödvändigt äga? Ägandet skänker mig slutligen ingen tillfredsställelse. Hans Alienus' gris, Hans Alienus' bagge! Om jag står samtalande på en trappa, behöfver den därför vara min? Behöfver den ens vara vår? Den kan vara ingens. Är lusten att äga upprunnen ur skönhetsdriften, svär dock den ojämna fördelningen likväl just mot skönhetsdriftens fordringar. Därför bygga vi i inbillningen trappor som äro ingas.

Här stod han framför ett nytt snår af förklaringar, och motsägelserna begynte rundt honom sin hemska, aldrig tröttnande ringdans. Samtiden hade flyttat under hans tak.

För att vederkvicka sig beslöt han att om

aftnarna besöka teatern, men Den Gamla Heliga hade listigt fogat så, att han smak var olik ögonblickets.

— Versen, — tänkte han, medan han var på väg till teatern, — verkar hvad rytmen angår med samma sinnliga medel som musiken. Kalla versen föråldrad är detsamma som att säga: Vi ha vuxit från musik. — Versen förhåller sig i öfrigt till prosan ungefär som den stränga frescomålningen till målningen på duk. Versen är en konst för män och prosan en konst för glasögonsormar.

Lyktorna flämtade förbi, och vagnarna bullrade, men han såg och hörde endast sina tankar.

— Romantiken var på rätta vägen, ty den hade syn på inbillningens betydelse, men därför att den hade djupare rötter i trötthet och mörker än i skönhetsdrift, blef den ej det klara källsprång som den kunnat. Vi rycka på axlarna åt inbillningens drakar, men så komma en vacker dag de trodda naturforskarne och visa, att just sådana drakar verkligen funnits till på vår egen förståndsmässiga jord. Efter som inbillningens drakar väl svårligen kunna fattas som blott och bart en hågkomst, ligger ju redan här den förmodan nära, att inbillning och verklighet till sist bygga efter syskonlagar, att inbillningen är en rörligare verklighet, en

fjärrsynt förnimmelse af den yttre verklighetens möjligheter. Det som pekar på den yttre verkligheten säger: Så *är* det. — Men det som är, innebär något redan fullbordadt, något som därför framstår dödt och icke påverkar handlingslusten. Det som i inbillningen bygger af verklighetens möjligheter säger: Så *önskar* det. — Detta väcker önskan och handlingslust och griper ända in i mitt väsens kärna. Först om inbillningen bygger af så aflägsna möjligheter, att jag icke utan möda kan tänka verkligheten omskapad till dessa möjligheter, mattas intrycket eller faller till intet.

Med sådana tankar steg han in på teatern.

Där spelades ett holländskt skådespel. Scenen föreställde en diversehandel, där en väderdrifven sillfängare stod och köpte snus. I salongen sutto flera af århundradets många fruar, och några glasögonspsykologiskt hållna kvickheter om maskinsöm och smör mottogos med stort bifall. Så långt gick allt väl. Men då kom oförmodadt en replik om myrten på håret, och alla de runda ansiktena i salongen brusto i ett skallande gapskratt.

Han reste sig genast och gick.

På hemvägen stannade han utanför en upplyst kyrka, från hvilken han hörde orgelspel och körsång.

Uppfostrad af en skeptisk fader hade han aldrig varit någon troende, icke ens då han ännu lekte med tennsoldater. Han var icke heller en tviflare, ty där det aldrig funnits tro, kunde ej talas om tvifvel. Han visste, hur just detta, att han icke var och aldrig varit någon trosmänniska, djupast skilde honom från en Bettys »frigjorda ande», hvilken hon förr under sin religiösa tid kallat sin »frälsta själ».

Likväl måste hans tankeslut alltid lyda sålunda:

— Ingenting har bevisat, att icke min farfars fars eller Rig-Vedas religiösa symbolik snuddade fullt ut lika nära vid sanningen som någonsin det yttre skärskådandet. Är det endast två motsatta uttryckssätt, två motsatta metoder, två motsatta temperament? — Jag ser dunkelt men långt, sade inbillningen. — Jag ser klart men kort, sade skärskådandet. — Jag vill härska allena, sade inbillningen och föll. — Jag föraktar dig, svarar det moderna skärskådandet — och faller. Inbillningen tillägger: — En syn i inbillningen har verklighet lika väl som gatan utanför ditt fönster.

I sällskap med några fattiga stackare dröjde han länge utanför kyrkan, och den jublande hymnen ryckte honom med sig. Bröstet blef lätt, tankarna jagade genom hufvudet. Han skulle i detta ögon-

blick utan betänkande låtit skjuta ned sig för ett stort syfte. Han såg ögonen tindra äfven på sina fattiga grannar, ty också de byggde nu i inbillningen af verklighetens möjligheter, och deras önskan och lifskraft skärptes. När han slutligen gick vidare, var det honom som hade han haft vingar på hälarna.

Åt honom, som icke varit troende en timme af sitt lif, hade en katolsk mässa skänkt den estetiska njutning, hvilken den moderna teatern förvägrat.

Hemkommen skanderade han under sitt myggtält, ända till dess han somnade, skönhetsfanatiska alexandriner af Racine, hvilken aldrig någon af århundradets många fruar haft till järnvägslektyr.

Emellertid hade han funnit, att hans kostym blef allt för uppmärksammad, och för att kunna visa sig bland främmande, lät han därför beställa från skräddaren långbyxor samt ett plagg, som han aldrig kunde se med tillbörlig vördnad, en bonjour, den arbetande samtidens kväkareuniform.

Då den svarta dalkarlsrocken blifvit hemskickad, och han profvade den framför spegeln med glasögonen i ansiktet och en trähård stärkkrage om halsen, började han samspråka med Giuseppe i den småvänliga ton, som alltid brukades.

— Om någon bultar på porten och vill tala med mig, hvad svarar då Giuseppe?

— Att ni är hemma.

— Nej, Giuseppe, du skall säga, att jag är sjuk eller död. Jag skulle kanske passat att stjäla fikon i trädgårdarna utanför Athen, men i den här utklädseln känner jag ej längre igen mig själf. Jag är endast en klädhängare, lastad med mode-artiklar.

V.

Ett fornfynd.

Hans Alienus hade helt och hållet upphört att infinna sig på löftesaftnarna.

Den heta årstidens sammarfest var redan slut. De brokiga kalkarna föllo ur blommornas händer, och stormen brummade i regniga ovädersnätter, men Hans Alienius var fortfarande så sysselsatt inomhus, att han icke aktade på dagarnas gång.

Han och Giuseppe hade en morgon gifvit mat åt en herrelös hund, och så småningom tillkallade den så många andra af sina gelikar, att det hvar morgon blef stor utspisning på husets gård. Några timmar senare samlades på gården en mängd halfvuxna gatpojkar, med hvilka Hans Alienus också knutit ett slags vänskap. Han gaf dem aldrig godsaker eller penningar, men han uppfann lekar och berättade de otroligaste historier om skattgräfvare

och sjöfarare. Vid tiden för solnedgången kunde man ofta se honom gå gatan fram med sina blänkande glasögon, och numer en smula framåtlutad af innesittande samt omgifven af sina många gatpojkar. Ibland tycktes de blifva ganska närgångna samt till och med skratta honom midt upp i ansiktet, och då föllo i hettan både hugg och slag, men han var allt för road af deras illmariga fyndighet och lustiga munterhet att låta försoningen vänta på sig mer än högst fem eller tio minuter.

Dessa förströelser voro hans enda.

Om aftnarna brukade Giuseppe komma in till honom och deklamera patriotiska verser, men hur det vardt, länkade denne slutligen samspråket därhän, att det blef tal om husgeråd och dylikt. I köket stodo ju tjugu tombuteljer sedan den tid, då Hans Alienus ännu drack vin. De kunde säljas för tjugu centimer stycket, och så funnos tre pannor, vidare bordet, stolen, madrassen, myggtältet och en hop andra småsaker. Hvart skulle detta taga vägen, om Hans Alienus en gång flyttade?

— Det får Giuseppe, — svarade Hans Alienus regelbundet.

Giuseppe tackade aldrig och visade sig icke på något sätt glad häröfver, utan svarade alltid därmed, att han i stället började tala om giftermål.

— Då han fick så mycket, — sade han, — kunde han icke taga en ny plats. Hvar skulle han då göra af allt som han fått? Då vore det lik så godt att han gifte sig, om han bara funne någon förståndig och passande person. Värdinnan på vinstugan hade talat om en väninna, som nära nog varit i tjänst hela sin trettiosjuåriga lifstid, men som kanske icke skulle vara ovillig att gifta sig. Hvad som behöfdes för att gifta sig var just en säng, ett bord och några kökssaker. — Sedan kunde han ju taga anställning som uppassare någonstädes.

I skenet från den katolska kyrklampan stod Giuseppe med sin toppiga hvita hätta och sitt hvita ansikte, på hvilket de buskiga mustascherna föreföllo dubbelt svarta. Så snart han började tala om husgeråd, gjorde han icke längre några stora rörelser med armarna, och hans röst blef mer dämpad och stilla. Han uppsökte därvid helst något att ordna och syssla med, jämkande på myggtältet eller drog sin slidknif och sträckte sig på tåspetsarna, för att bättre kunna se ned i lampans röda glaskalk och putsa veken.

Hans Alienus däremot rörde sig af och an genom de två rummen, medan han började afkläda sig. Ibland stötte han i halfmörkret mot något

föremål eller gick så häftigt förbi det bäddade lägret på mattan, att en fläkt kastade myggtältet åt sidan. Ett ögonblick kunde han sätta sig på husets enda stol ute i arbetsrummet, men plötsligt spratt han åter upp och fortsatte att gå ända till dess Giuseppe tystnade. Då grep han denne i västknappen och talade ifrigt och fort. Oftast brydde han honom och hade en mängd infall, men en afton blef han däremot ganska allvarsam.

— Jag kan aldrig höra dig tala, kära Giuseppe, — sade han, — utan att göra jämförelser mellan det lilla, som du begär och allt det, som jag önskar, och ibland är du nära att locka mig till det felslutet, att efter som du begär litet, få andra ej önska mer. Men det som en människa önskar, har hon rättighet att önska. Hennes önskningar, äro summan af henne själf, och en annan än sig själf kan hon ju i alla fall icke bli. För öfrigt äro dina önskningar och mina i grunden ett och samma. När du tänker dig ditt hem, är jag viss, att du också tycker dig se det med hvita och prydliga fönstergardiner, genom hvilka solen lyser. Pannorna skola vara blanka och smakliga. Om du däremot tänker dig gardinerna trasiga och pannorna rostiga och din hustru tandlös och smutsig, om med ett ord du tänker dig alltihop fult, så ber

du hellre Gud, att innan du ännu är bunden och tvungen att finna dig i detta, bevara dig från en sådan plåga. Har jag inte rätt?

Giuseppe förstod ej fullt klart hans omständliga utläggning och försökte icke heller att göra det. — Säkert! Säkert! — svarade han utan att höra på och gick åter bort och pysslade med lampan, innan han slutligen sade godnatt och aflägsnade sig, halfhögt upprepande för sig själf en af sina verser.

Så gick vecka efter vecka utan någon omväxling, men slutligen kom Giuseppe en dag med ett bref i handen, och när Hans Alienus bröt det, läste han några ord om, att fru Elisabetta oförmodadt insjuknat och dött, sedan hon i en dröm sett den heliga jungfrun räcka en svartkantad örngåttskudde med orden: På denna skall jag bädda dig ljuft.

Brefvet var skrifvet af Elena med dålig och oöfvad handstil och ovigt sammanhakade meningar. Då han betraktade det skrifna namnet under sidan, såg han henne klart och lefvande för sin inbillning, och hade han varit uppriktig mot sig själf, skulle han ha tillstått, att han gjort ett ödesdigert misstag, då han beslöt att undvika henne, ty från den stunden hade hon börjat sysselsätta

hans tankar på ett helt annat sätt än förr. Hon hade förvandlats till en inbillning, som han aldrig fick tillfälle att rätta genom jämförelse med verkligheten. Likväl inbillade han sig aldrig, att han såg henne vid »verkstaden» eller, att hon stod under en hänglampa och skar en saffransbulle. Och han såg icke heller längre den solkiga kragen och färgfläckarna på fingrarna. Han föreställde sig henne alltid i en asiatisk dräkt, sittande på en matta och med något urmodigt musikinstrument i knät. När han till sist med inbillningens öga ännu skarpare granskade hennes drag, fann han, att de icke längre voro hennes. Han upptäckte, att i själfva verket var det alldeles icke hon utan någon annan, som icke lefde mer, men som han sett afbildad i sina luntor.

— Det är icke längre du. Men efter en stund märker jag dock på nytt, att det är du. Då förvandlas instrumentet i ditt knä sakta till en ful pappask med doftlösa tygblommor, din klädsel blir mörk och sliten, och åter ser jag dig, du kära, med lutadt hufvud under höstens fallande löf. Jag går fram till dig, och jag berättar med låg röst ystra kärlekssagor från människosläktets sommartider. Hör hofvarnes klingande! Se ringen på ängen af dansande unga! Och se dem där de

arm i arm och par vid par i månljuset gå hem genom de smala gatorna. Följ mig också du och låt vår egen kärlek bli en saga om flöjtspel och augustimåne, och om vår kärlek så förtvinar och dör, låt den då dö till ett minne, som vi välsigna. — Men när jag talar så, lägger du ditt hufvud på min axel och räcker mig dina tygblommor, det enda du har. Då börja vi båda snyfta, och rundt oss gråta höstens människor under de fallande löfven. — Ser du, säga de till hvarann, där finns ännu en gren, som har blad. Den växer på kärlekens träd. Under den vilja vi sätta oss ned, lika lyckliga som våra farföräldrar varit. — Men när de röra vid grenen, fäller också den sina löf, ty de voro vissna. Det faller löf i tusenvis öfver oss och öfver de andra. På alla axlar, alla hjässor, alla ansikten, ser jag höstens bruna och förtorkade löf.

Han kysste hennes illa stafvade bref. Han läste igenom det så länge, till dess han kunde det utantill och fäste det sedan med en nål i myggtältet öfver sin bädd.

— Det är dock en besynnerlig ödets lek, att händelsen — och händelsen spinner ju alla kärlekens trådar — just skulle sätta dig på drottningstolen i min inbillning. Jag känner mig nästan

förtretad på dig, när jag minns dina matta och melankoliska talesätt. Annorlunda var det med dottern i bagarboden, där jag hvar dag köpte en hvetebulle. Det var oväder, uppträden och örfilar och i elfte timmen ett hopp öfver en mur, för att med knapp nöd rädda sig från ett knifstyng i axeln. Det var en kärlek efter min teori — och en teoretiker tycks jag, så otroligt det synes, redan ha blifvit. Men hon kunde ännu mindre grammatik. Och likväl! Grammatiken betydde här ingenting. Det är den vackraste, som segrar. I inbillningen ser jag din fina, raka profil och din ståtliga växt, och det beror på inbillningen, hur melodien kommer att låta. Den spelades upp i moll och därför ville jag ej höra den, men den blir allt bredare och klarare, och alla invändningar somna bort, när jag ser din hand på stråken.

Då han gick till hvila, läste han genom brefvet ännu en sista gång för att utleta, om ingenting låg doldt mellan raderna, om intet ord hade en varmare färg än han nyss märkt, men meningarna haltade lika tomma och stelfotade. I stället att hänga det vid myggtältet lade han det nu under kudden.

Den följande dagen hade han sin sista tjänstgöring i biblioteket, ty hans afsked var nu beviljadt.

Καλλὸν καὶ ἀγαθόν

Vid vanlig tid stod han i de långa salarna och insöp med ett visst välbehag den mystiska lukt, som slog honom till mötes från de slutna skåpen. Hans glasögon blänkte, och hans svarta långrock satt i veck på ryggen. Hela den dräkt, som han nu bar, hade utseende af att icke passa honom. Den såg nästan ut som lånad.

Han kastade en blick utefter väggarna, och i detta ögonblick syntes det honom vemodigt att han stod här för sista gången.

Här lågo alla verk undanlåsta och gömda i väggskåp liksom de hänsofna kristna bakom stenplattorna i katakomberna. Här förvarades arabiska handskrifter, hvilkas bokstäfver slingrade som trådar och knutar på afvigsidan af ett broderi. Här tvistade midt i tystnaden breviarier, bullor och digra codices. Det högvördiga kalfskinnet och det yankeeaktiga praktiska papperet af lump, hade hvart och ett sina påståenden att försvara, medan en eller annan palimpsest bar sorgmodig erfarenhet af, att mycket, som tecknas öfver det gamla, är tillfälligt och i sin ordning åter skrapas ut.

Han stannade framför ett öppnadt väggskåp, böjd öfver en korg med små omknutna luntor, hvilken nyss framburits af en vaktmästare. Han hörde tvekande steg i närheten, och då han vände

sig om, såg han Betty komma med ett inträdeskort i sin ena hand. Den andra höjde hon en smula med pekfingret och långfingret uppåtsträckta, men försiktigt, så att ingen af de andra tjänstemännen skulle märka det.

Hans Alienus hade icke glömt sammansvärjningstecknets betydelse, men han låtsade ingenting förstå utan tog henne om handlofven till hälsning.

— Du beser biblioteket? — sade han.

— Och beser dig, — svarade hon. — Man råkar dig ju så sällan nu för tiden, och löjlig har du nog alltid varit, men aldrig så löjlig som i långrock och glasögon.

Hennes ord träffade. Han blef röd ända till hårfästet och slet glasögonen häftigt från ansiktet samt stoppade dem i fickan utan att ens fälla hop skalmarna.

Då Betty:

— Du bör ändå vara tacksam mot den, som fann upp dem, tycker jag.

— Om jag mötte honom, skulle jag sticka ned honom på öppen gata. Se skumt kan vara illa, men gå löjlig är värre.

— Du kan inte tänka dig en Sardanapal med glasögon?

— Jag kan inte ens tänka mig en Sardanapals *ande* bakom glasögon.

— Är det därför du har fått ett så lidande och sjukligt utseende? — Och hvad är det nu också du har för draf där i korgen?

Hon plirade med ögonen, som besvärades af ljuset och fortfarande hade samma förlästa utseende, men hennes trähårda lilla figur var full af frostig frimodighet.

Han öppnade en bunt planscher, som var omknuten med segelgarn.

— Här skall du få se de olika musikinstrumentens historia i bilder. Här äro de spotskt frivola, Bacchusdyrkande flöjterna, som voro så illa anskrifna hos den strängt bigotta, apolloniska lyran. Här ha vi en af lyrans afkomlingar, barbiton, på hvilken Anakreon och Sappho spelade. Här kommer chitaran och en rad af andra praktälskande asiatiskor, som förförde ungdomen, och mot hvilka Platon predikade. Men nu skola vi också se, hur musikinstrumenten utvecklas under kampen om det sköna, och förändra sina organ. Ett instrument kan möta ett annat vid ett hof, och så gifta de sig med hvarann och grunda besynnerliga ätter, som ärfva både faderns och moderns egenheter. Somliga familjer adlas och fjäska mest kring furstarne,

medan andra blifvit mer folkliga eller rent af kringstrykare. Lustig är nog panspipan, som gifte sig med en blåsbälg och blef andligt sinnad samt musicerar i våra kyrkor, men roligt är också det fyrfotade mahognydjuret, fortepianot, våra salongers domesticerade mjölkko, som svalt harpan och har lyran som jufver och aldrig träffas i det fria...

— Hör nu, min vän, vill du svara mig uppriktigt på en sak? Är det icke glasögonslynne, som du kallar det, i detta uppbyggliga lilla föredrag?

— Studier af denna art röra åtminstone människan. De gifva sinnet en viss smidighet, och ur dessa flöjter, sistra och trianglar höra vi vår försvunna ungdom jubla öfver tillvaron. Ensidiga studier i naturkunskap däremot göra lynnet klumpigt och plattfotadt. Ingenting griper mig så grundt, ingenting uppfostrar mig så litet som stenflisor och gaser.

— Ja, ja, eller nej, nej, hvilket som helst, men låt oss nu för en gång hålla fred. Jag har alldeles inte kommit hit för att bese biblioteket utan i en välment afsikt att få tala med dig några ord mellan fyra ögon. Vill du jag skall räcka dig nyckeln till hela din människa, Hans Alienus?

— Räck mig då helst en nyckel, som passar i låset?

Hon lade sin hand på hans arm och fortfor:

— Du har på fädernet ärft tungsinthet, och det kände du redan som barn. Därför vill du med en oerhörd kraftansträngning fängelsesätta ditt medfödda svårmod bakom så många stadiga galler och under ett torn af så många muntert färgade rum, att det aldrig skall kunna lyfta hufvudet i dagsljuset. Där har du grunden till alla dina löften och föresatser. Men du vet att tungsintheten sitter väntande nere i fängelset med armen om en af själfva grundpelarna, redo att när som helst kasta hela den utvändigt så ljusa byggnaden öfver ända. Och hvar gång som grundpelaren skakas, går du förtviflad från århundrade till århundrade efter hjälp. Nu, Hans Alienus, har jag förklarat hela ditt lif.

Han teg och fick ett strängt uttryck.

— Såg du tecknet som jag gjorde nyss? — frågade hon.

Han nickade.

— Jag har goda skäl att hälsa dig med det påminnande tecknet, efter vår lilla sammansvärjning så helt föll till intet. Minns du hvad du lofvade, i fall efter ett år vi inte kunnat hålla vår föresats att vara glada och taga vara på ögonblicket som under pesten i Florenz? Om några

månader är redan året förbi. Löftet som du gaf var äkta Hans-Alieniskt.

— Jag lofvade att offra halfva mitt möderne på ett karnevalståg. Om tre månader kommer karnevalen. Känner du någon pålitlig kostymfabrikör?

— I samma hus som jag bor en i vindsvåningen. Jag vet ingenting annat om honom än att han går i skjortärmarna och åker i andra klassen på spårvagnarna, fast han påstås tjäna sina tjugu tusen hvar vår.

— Det är signalementet på en modern gentleman. Låt oss genast taga i tu med programmet.

— Gå då hellre hem med mig. Hvarför har allas vår vän Hans Alienus blifvit så osynlig? Jag vore bra tacksam för en liten fingervisning i en så mörk gåta. Jag sitter ännu hvar tredje afton på den förgyllda stolen och läser högt. Det är du och inte vi som svikit. I går läste jag en patologisk broschyr om progressiv perniciös anemi. Den är skrifven af den tyske lärde.

— Att Betty, som är ett sådant språksnille, talar svenska på utländska!

— Ä, du pratar! Kanske du möjligen ville visa din fientliga väninna den nåden att svara på hvad hon frågade om. Skäms du att visa dig,

sedan du börjat kläda dig som en normal människa?

— Jag har icke tid att gå bort.

— En självhärskare, rår han inte öfver sin tid?

— Låt oss, som lefva i förfallets och dödsångestens år, stänga oss inne och söka att bli lyckliga på en man hand. Jag lefver i ensamhet, utan beröring med andra...

— Och lika fullt bär din panna många fler rynkor nu än förr.

— Man gläntar på porten för att andas frisk luft eller tala med de förbigående, och genast smyger samtiden in i huset och kastar sin skugga öfver ansiktet.

— På ditt borde den kasta solsken, tur som du har. Blif inte stött, men jag är invigd.

— I hvad? I perniciös anemi?

— Du minns, hur Jason tog illa vid sig en gång, då du lär ha velat gifta honom med mig. Det var ett dumt skämt, fast Gud må veta, att — hur skall jag säga... Männen äro så djuriska, att jag för motsatsens skull däremot trifs bra samman med Jason, stackarn.

— Det är ju det jag säger, att han passar till man åt en frigjord ande som du, Betty.

Hon skrattade halfhögt och såg ned på skospetsarna.

— Allt sedan den gången, — sade hon, — har han blifvit din fiende och visar en besynnerlig lust att liksom vaka öfver oss, flickor. Han har berättat mig, att Giggia och du ... att ... Han ser allt och vet allt — och berättar allt.

— Aha, på det viset. Nu tror jag att jag förstår.

— Sedan har jag själf talat med Giggia. Hon känner sig nog lycklig, men hon har ett ifrigt och hetsigt lynne, som du vet, och hon fattar inte, hvarför du blifvit osynlig.

Hans Alienus fortsatte att lägga luntorna på hyllorna i den ordning, som upptecknats med blyerts på ett papper, hvilket han höll i handen. Då den sista packen kommit på sin rätta plats, tillslöt han skåpet, men då han alltjämt undvek att svara, betraktade hon honom stickande skarpt och yttrade:

— Kanske du ännu mindre vill att jag talar om Elena?

Ånyo rodnade han men såg henne styft i ögonen. Hennes röst blef tunn och hvass.

— När man vill *vara*, när man vill skapa sig själf till en urtyp af dygden, är det plågsamt att

möta sina svagheter. — Som du ser, har jag emellertid klar blick i den här ledsamma saken. Hur många kärestor brukar en Hans Alienus ha på en gång?

Han började räkna på fingrarna:

— Två, tre, fyra . . .

— Jag frågade inte, hur många han haft, utan hur många han har på en gång.

— Jaja, låt mig räkna efter. Två, tre, fyra . . .

— Skämta och gyckla hur mycket du vill, jag märker nog, att munterheten inte längre kommer från hjärtat.

Hon gick ett slag öfver golfvet och kom tillbaka.

— Jag anade att det var illa, men inte att det var *så* illa, och nu ångrar jag mig nästan, att jag var nog ogrannlaga att röra vid ämnet. Det vore kanske bäst, om vi igen började tala om festprogrammet. Jag förstår nu bättre din lust för ensamhet. Om du skickar mig teckningar och beskrifningar, skall jag ordna hela kostymtåget. Jag behöfver sysselsättning och går och saknar att jag inte har någon verksamhet. Men hör du, hvad skall det egentligen komma att föreställa?

— Den moderna andens intåg i Rom.

— Skall det vara med vanliga karnevalsfigurer, pulcinellor, harlequiner och sådant?

— Den tyske lärde är självskrifven pulcinella. Han behöfver ingen annan klädsel än sin vanliga. Känner du någon af hans kollegor?

— Är det inte nog med *en* pulcinella?

— Åjo, jag tänker det. Jag skall genast gå hem och taga i tu med program och teckningar. Vill du någon gång tala med mig, så sök mig emellertid aldrig här. Fast luften här inne varit min hälsa, har jag, som du vet, begärt att bli entledigad från min plats.

De gingo, medan de samtalade, genom salen, och han ledsagade henne till dörren.

— Nu först blir du alltså en verklig självhärskare. Lef väl och lycka till då, Hans Alienus. Som du hör, har jag småningom lärt mig ditt namn. — Men säg mig nu ännu en sak, innan vi skiljas. Ämnar du alltså verkligen aldrig mer besöka oss?

— Dagen före kostymtåget skall jag komma.

Hon tog afsked utan att svara något härpå samt gick.

Då han senare på dagen hemkom till sitt eremithus, fann han förvånad gården full af svarta herrar och arbetare. Under den sista veckan hade

där pågått några gräfningar för nedläggandet af ett kloakrör, och arbetarnes närvaro öfverraskade honom därför icke heller, men han förstod genast som han såg den allmänna villervallan, de fina herrarne och en ring af nyfikna, att något ovanligt var å färde.

Då han kom närmre, gissade han snart anledningen. Man hade stött på en forngraf, och den hopfallna, brokigt målade träkistan, ur hvilken en gyllne pannring blänkte fram, lyftes just i höjden och bars in i huset. Allas hufvud blottades.

Fader Paviani, som stod midt inne i trängseln bland de många svarta herrarne, igenkände Hans Alienus och gick honom till mötes, ifrigt tecknande med sin käpp och sin lediga vänstra hand.

— Det var förträffligt att ni kom, min son. Vi antaga, ni icke kan ha något mot, att fyndet tills vidare inställes i det tomma förvaringsrummet bredvid er förstuga. Den tid, som ni hyllar, går ur grafven och flyttar under ert tak.

De tryckte hvarandras händer med rörelse, och prästen utbrast med värme:

— I en stund som denna tycker jag mig nästan känna en fläkt af antikens ande.

— Jag fruktar, — svarade Hans Alienus, —

att antikens ande ha vi i vår tid på sin höjd en aning om strax efter en glad middag.

Prästen hade redan sprungit från honom, liflig som en tjuguåring, och försvann åter i trängseln, men i stället att gå in i sitt eremithus, där så många främmande ansikten syntes i dörren, fortsatte Hans Alienus gatan framåt utan mål. Utanför ringmuren, där buffelhjordarna betade i dimman under vattenledningarnas brustna arkader, blåstes dagen ut som af en kall vind från skuggornas rike.

Hans Alienus gick och gick. Han hade utmanat ödet redan som gosse. Han hade sökt det, som var sällsyntare och värre att upphinna än en kejsartron: lyckan. Han hade redan nära nog nått målet, nästan snuddat vid det, och då hakade nu ödet glasögon för hans ansikte och fyllde hans ådror med ett förfallsårhundrades kokande blod. Han genomskådade ödets lömska spel, men vid sidan af hans svårmod sprakade en vild lust att resa sig mot allt det, som sökte öfvermanna honom.

Ännu långt in på natten ströfvade han genom gatorna i uppror mot sig själf och mot allt. Han gick fram och åter öfver Piazza del popolo, marmorvålnadernas forum, där de öfvernaturligt höga stoderna med lyfta händer och förstenade mantlar betraktade honom från sitt rundtsvängda rostra.

Nästa stund dröjde han framför Forum romanum, som låg i nattdimman med sina rader af kolonnbaser likt ett golf, på hvilket de försvunna gästerna kvarlämnat sandalerna. Timme efter timme utsträckte han sin planlösa nattvandring. Hans drag hade åter fått färg, hans gång blef allt häftigare, och de oräkneliga springvattnens evmeniderkör sjöng i hans öra uråldriga hymner.

Hemkommen i sitt hus, fann han att Giuseppe redan gått till hvila, och gården var lika tyst och ödslig som eljes. Han steg varsamt ut i köket, gick tätt förbi den sofvande Giuseppe samt tog från hyllan en simpel och tämligen illa medfaren handlykta och en tung nyckel, som låg bredvid. Därefter återvände han till förstugan och öppnade med nyckeln dörren till det rum, i hvilket den uppgräfda kistan förvarades.

Det var en låg hvälfd kammare, och lyktan, som han ställde i gallergluggen, kastade ett gult sken.

I den smala mycket förfallna kistan, hvars otydliga målningar föreställde ett Dionysoståg, sof halftäckt af gulaktig mylla ett skelett med pannring af anlupet blårödt guld samt öfverströdt med gyllne eklöf och olivblad. På bröstet låg en flöjt, och vänstra handen bar en signetring med ett bevingadt springande lejon.

Hans Alienus försjönk i tankar.

— Här ligger en obekant enskild man som en halfgud med pannring och med ett Dionysoståg på kistan. Hans tid grep fast i lifvets önskan. Hur flacka de dagar som kommit. Jag ville stå i en fjälldal och säga till mina följeslagare, då ett aflägset muller nådde oss: Det är Hans Alienus' kanoner som dåna! — Hellre vara Cola di Rienzis lik än namnlöshetens lefvande Hans Alienus! Jag ville dragas efter hingstspann på Via Sacra och höra husen genljuda af tubornas skräll, och, så långt mitt öga såg, möta viftande dukar och lagerkvistar. Allt detta ville jag, men om jag högt uttalade det, skulle samtiden bredt skratta mig i ansiktet utan aning om att hon därmed äfven skrattar åt sig själf. Hvarför låta sådana ord löjliga i min mun, medan de en gång skulle haft en helt annan klang, utslungade af det hufvud, som ligger framför mig i kistan. Därför att de svära mot den moderna anden, som vin skär sig i fet mjölk. Därför att adertonhundratalet har gjort människan löjlig.

Lyktskenet glittrade i guldlöfven. Han satte sig på hörnet af den tomlår, på hvilken kistan blifvit ställd, samt stödde armen mot kistans sköra

kant. Han såg sig själf speglad i pannringen, men med ett vanställdt och trindt ansikte.

— Den moderna anden är en amerikanare, som lägger fötterna på bordet och begagnar rutig bomullsnäsduk. Han är en grof parodi på ande. Han kan icke gå förbi en upphöjning vid vägen, utan att bestiga den och påtruga de förbigående sina förklaringar, som till sist inga förklaringar äro. Den store Hafis, lifvets vän, förstod lifvet bättre än du, adertonhundratal. Om åskådandet och förklarandet följer af sig själft, liksom det följer af sig själft, att människan betraktar den väg eller gräsvall, hvarpå hon går, skall detta skärskådande därför vara mål? I blomstringstider ledes människan hufvudsakligast af sin inbillning och sin naturliga lust att *vara*. Är det icke äpplets mål att bli det mest friska och fullkomliga af äpplen och icke att bli kunskapen om hvad ett äpple *var?* Det högsta mänskliga finns ej i den luktande sal, där en vällärd borgare föreläser om en larv, men det fanns i den trädgård, där Messalina vid sitt sista bröllop dansade med panterfäll.

Lyktans låga flämtade i gallergluggens vinddrag, och den kala, fängelseaktiga kammaren blef ömsom upplyst och halfskum.

— Kommande diktare och förklarare skola

med långt större förkärlek omhulda femtonhundratalet och sjuttonhundratalet, som i oss fick sin efterklang, än vår tid. Vår vetenskap och vår resonemangsrevolution äro sjuttonhundratalets kvarlämnade galoscher. Vi ängslas redan åt att bakom hypnotism och åtskilliga psykiska fenomen kan ligga ett ovisst något, som kommande förklarare få tillfälle att begagna mot oss, och äfven om så icke sker, hvilket inför det varmblodiga lifvet föga betyder, veta vi dock vår fulhet, och det är betydelsefullt. Lade jag här bredvid kistan ett modernt lik med öfveransträngdt tärda drag, långrock och skjortbröst som en uppsnyggad gesäll på en söndag, och sedan kunde hitkalla en fullständigt utomstående, en skolgosse från Saturnus — förutsatt att icke också den planeten blifvit ett resonemang — skulle gossen peka på skelettet, som sofver med sin flöjt, och säga: Du var blomstringen. — Därefter skulle han peka på den andre och säga: Du var det löjliga. Därför blef du icke ens det tragiska.

Han hade rest sig upp och stod vid kistans gafvel.

— När jag en solskensdag går genom gatorna och ser unga hufvud och hör trampet af sorglösa steg, säger jag till mig själf: Alla dessa människor

äro födda i en tid af förfall, en tid, som eftervärlden skall öfverkorsa, som i barnens skolbok skall fylla en tråkig sida med beskrifningar på en lång träta mellan svartklädda kväkare, hvilka voro för tröga att lyfta tvisten till handling. Där blod förr brann på barrikadens hopkastade gatstenar, köpte de för en kopparslant dagens tidningsprotokoll öfver frasernas senaste fejd. — Då tycks mig med ens alla dessa unga ansikten öfverdragna med spindelväf och stegen mullra underbart hemskt. Då ser jag den skam, som hänger öfver oss alla. Vi äro råttorna, som gnaga grunden i ett redan murket hus, och när vi icke hitta annat rof, gnaga vi sönder hvarann. Vår styrka ligger i gnagtänderna. Och här strör jag anklagelser åt alla sidor, jag som själf är en af förfallets frånstötande människor, en af råttorna. Jag tager tillbaka hvad jag sagt. Nej, jag tager det icke tillbaka. Jag samlar allt, hvart ord, hvar axelryckning i ett jämmerrop öfver mig själf.

Han lyfte åter lyktan ur gallergluggen och lyste sig in i sitt arbetsrum.

Här ställde han lyktan på bordet, och utan att gifva sig ro att tända lampan, började han teckna figurer och dräkter på olika pappersark samt skref flere bref. Ifvern växte med hvar

timme, och ännu när det dagades satt han vaken.

— Jag vill stanna. Jag vill kasta alla löften åt sidan. Vridande mina händer i en ångest, som förbränner mitt hufvud, säger jag: Låt mig glömma alla föresatser. Låt mig känna mig hemma i den tid, där jag lefver. Har hon ingen plats för mig bland sin vakt? Hon har sina trogna, kan jag icke få sätta mig ned hos dem som hos vänner? Jag går som i ett främmande hus, där ingen hand söker min, där ingen förstår mitt språk. Jag sitter till bords midt i en ring af talande, utan att själf kunna tala med någon. Ensamheten växer upp omkring mig, och jag trampar fram och åter mellan rummets fyra mörka hörn. Jag kan se ut öfver en samlad människomassa, med känsla af att vara en uppstånden död, hvars fränder länge sedan gått ur tiden, och hvars boning jämnats med marken. Hvar tidning jag öppnar, hvar ny bok jag skär upp svarar mig: Gå bort i öknen och lef i din inbillning, om du vill lefva. Här finns ingen bänk för dig. — Och jag går och går, och när jag vill stanna, skjuter en osynlig hand mig framåt. Jag motsäger, jag uppletar ljussidorna hos det närvarande, som omger mig, och vill lära mig att få det kärt, men

min vilja hjälper mig icke. Den osynliga handen skjuter mig framåt, och jag ser ej, hvar vägen ändar. Den osynliga handen räcker mig tankar och känslor, som jag aldrig söker, men som en gång mina aldrig slockna. Den höjer sig ur min faders och moders blod, ur egenheter, som flera led tillbaka tillhört redan döda, och den tvingar mig halft till fatalism. Den är en andehand, som sträckt ur jorden uppfyller mig med redan förmultnades önskningar och leder mig dit den vill.

Redan tidigt om morgonen hörde han steg och röster i förstugan. Personer kommo och gingo, och dörren till den kammare, där kistan blifvit inställd, gnisslade.

Han utvalde några af teckningarna framför sig och tog dem med sig samt gick dit ut. Vid kistan stod fader Paviani och flera yngre präster i en ring af svartklädda herrar. Det var så trångt att Hans Alienus måste stanna utanför tröskeln, och en hvithårig man med guldbågade glasögon, ådrig hals och ett skägglöst, nästan gossaktigt ansikte, talade med hetta. Han slog vid hvar menings slut med knutna handen på den lår, hvilken stödde kistan.

— Jag har en vingård vid Frascati. Där ville jag bli begrafven, men jag får det icke. Jag ville

att mitt lik där skulle brännas på en vedtrafve, men jag får det icke. Jag är ända in i det minsta en fånge, fast kedjorna icke synas, och det enda jag förstår i min samtid är upprorslusten.

Hans Alienus räckte öfver hans axel sina papper till fader Paviani, och under ett ögonblicks tystnad föll han de andra i talet.

— Min herre skall bära den svarta långrocken, — ropade han, — skall jordas under samtidens pjollriga grafskrifter utan humor och udd. Förklarandet allena har skaffat sig frihet. Låt oss därför straffa oss själfva med ett minneståg till ära för de tider, som ännu gåfvo människan rättighet att *vara*. Vi skola bära denna kista genom gatorna och tvinga hela Rom att klappa händer.

VI.

Fader Paviani slår nya trådar i väfven samt bugar sig i stället för att uttala ett visst opassande ord.

Under de följande veckorna arbetades flitigt kring de långa slagborden i vindsvåningen uppe hos kostymfabrikören.

Betty stod lutad öfver teckningar och mönster samt ritade eftertänksamt med nålen i blyertslinierna och utdelade befallningar åt alla sidor. Rastlös verksamhet var ett behof för hennes torra lilla själ, och det var för henne en lättnad att komma ur den sysslolöshet, i hvilken hon dåsat den sista tiden. Hon var lifligare och gladare och sporrade med sin bestämda vilja alla de andra.

Genom de kupiga takfönstren föll dagsljuset på den glödheta bleckkaminen, de ljusblå, med

limfärg strukna plankväggarna och alla de tygvåder och halffärdiga dräkter, som i de mest olika färger lågo på stolar och bordsskifvor. Almerini själf och hans båda sorgklädda fröknar rörde sig af och an i det långa, men låga rummet, midt i ett helt hof af förhyrda sömmerskor.

Fader Paviani kom ofta upp på besök och granskade och underrättade sig om allt med den största nyfikenhet. Någon gång hade han till och med två eller flere yngre präster med sig i sällskap. Det väckte därför heller ingen förvåning, då han tämligen tidigt en regnig morgon åter infann sig på sitt vanliga sätt, ehuru för tillfället utan ledsagare.

Han nickade vänligt, lade sin flata hatt på bordet och satte sig på en ledig stol med käppknappen mot hakan. Han samtalade en stund om den blida väderleken och de tidiga violerna. Därefter blef han med ens hemlighetsfull och sänkte rösten en smula, så att icke de främmande sömmerskorna skulle höra honom.

— Det talas mycket i staden om det här kostymtåget, — begynte han, — och det förefaller som vore det meningen att gifva en tanke bakom kläderna. Undras mig nu, om jag förstått den tanken rätt?

Almerini rullade upp en bunt små treuddiga flaggdukar af hvitt lärft. Midt på hvar duk hade målats en djupröd blomma. Han pekade på den och svarade:

— Här ser ni tanken, min far, en pion, blomman som aldrig växer i rågen, aldrig kallas nyttig, men öfverglänser alla ensamt, därför att hon är skön.

Prästen nickade tankfullt och Almerini fortfor, slätande flaggdukarna med handen:

— När jag gaf Hans Alienus idén till festtåget, kommo vi öfver ens om, att tätt efter skaran skall dragas en kärra lindad med grönt och fylld med hundratals flaggor af detta slag. Hvilka som helst af åskådarne, som hylla den tanken, har rätt att taga en af dem och ansluta sig till följet. Men de som ogilla den, få, om det roar dem, i stället vifta med näsdukarna för den pappdocka, som kommer att föreställa den moderna anden. Det var mitt infall att . . .

— Men Hans Alienus har ju själf gjort upp ritningar och alltsamman, — insköt Betty kantigt.

— Nåja, det kan ju hända. I din smak, Betty, blir i alla fall icke det hela.

— Jag håller hvad jag lofvar och hjälper med anordningarna, men på själfva festdagen kommer

jag att låsa mig inne. Jag vill icke stå och se på ett så pojkaktigt upptåg.

Prästen blef allt lifligare, och hans ögon spelade.

— Jag tänker, — utbrast han, men ännu tystare än nyss, — att kyrkan, som till Guds och den heliga jungfruns ära, gjort så mycket för människornas skönhetsdyrkan, skulle kunna begagna sig af ert festtåg, och i den meningen är jag, oss emellan, ledd af en så hög person, att jag inte närmare vågar förklara mig. Ett antal förklädda yngre präster och gossar från kollegierna skulle ju kunna omringa kärran och tillägna sig flaggorna. Det hela kunde vändas till en politisk demonstration för den heliga stolen, som under sista åren förorättats så djupt.

— Ditåt syftade väl knappast Hans Alienus, — gentog Almerini eftersinnande. — För all politik har han en pliring med vänstra ögat.

— Det kan icke hindra oss att ha vårt syfte för oss. Hans mening är att narra hela vårt soliga Rom att gapskratta åt den moderna anden och hylla pionflaggan. Det kunna vi till en del också vara med om. Hvem har inte läst ett och annat om antiken! Det har till och med den tyske lärde.

— Ni har läst om antiken, min far, men Hans Alienus *är* antiken. Där ligger skillnaden.

— Det vill jag kalla mycket sagdt, — fortfor prästen muntert. — Ert minneståg blir emellertid dubbelt lysande, om det får förstärkning också af kyrkans vänner . . .

— Däri har ni kanske rätt, och vi göra allt för att få det så yppigt som möjligt. Åtta hundra kostymerade skola deltaga, och jag har just på min lott att hyra folk, framför allt statisterna på teatrarna. Hans Alienus skickar hvar dag sin Giuseppe med en ny växel. Han är alldeles besinningslös, alldeles yr och skrifver att penningen är intet annat än en anvisning på människosläktets hoparbetade skönhetskapital. Det är som lade han hela sitt lif i den triumfen, att få bjuda vår fädernestad på detta skådespel. Han offrar halfva sitt möderne och skrifver, att räcker ej det, så står också den andra hälften till tjänst.

— Skrifver? Hvarför kommer han icke själf hit upp?

— Det är just något hvarpå vi alla undra. Han skrifver, att först dagen före minneståget ämnar han komma.

Betty lade en af teckningarna åt sidan och gick småsjungande till rummets andra ända.

Då fader Paviani:

— Jag skall själf gå och tala med honom.

Han steg upp och gick några hvarf bland de arbetande sömmerskorna, klappade den ena faderligt vänligt under hakan, och gycklade frimodigt och muntert. Då han kom nära kaminen, blåste han och pustade och nöp sig med båda händerna i kinderna till tecken, att kaminvärmen gjorde honom röd och het, och att han icke kunde fördraga den. Han strök öfver hjässan med sin blårutiga näsduk och frågade Giggia halfhögt, om hon själf kanske redan hade glömt bort allt, som hon anförtrott honom i S. Agnese. Den frågan fann hon så omåttligt löjlig, att hon blef alldeles röd, kastade armarna i höjden, skrattade och bad gång på gång, att han ändtligen skulle säga hvad han menade.

— Biktens hemlighet är helig, mitt barn, — förklarade han i allvarlig ton och gned samtidigt händerna illmarigt.

Han nickade vänligt åt dem alla, stack sin långa käpp under armen, satte hatten på hufvudet och sköt upp dörren med högra handen samt lyfte sitt smidiga ben öfver tröskeln. Draget utifrån rörde hans vida rockskört, och med ännu en nick försvann han i trappan, där stegen af hans skor

genljödo allt aflägsnare och snart tystnade alldeles.

Samma dag på aftonen gick Hans Alienus bland sina teckningar och många nedskrifna program. Några af dem hade han nyss afskickat med Giuseppe till Betty, hvars rastlöshet nästan började ingifva honom aktning. Det blåste häftigt och det beständigt fallande regnet omgaf huset med ett sus, som om hela byggnaden flutit på öppen sjö. Ett ljus brann på bordet, och några vresiga vedträn glödde i spisen.

— Det är märkvärdigt, — tänkte han, — att alla ord, i hvilka stammen »skön» förekommer, så fullständigt kastats i vanrykte, att jag aldrig själf kan bruka ett sådant ord, utan att det för mitt eget öra nästan låter tillgjordt och osmakligt. Så djupt sitter den moderna asketismen i oss alla.

Det bultade i detsamma på porten, och han spratt upp. Han visste icke hvarför, men det kom öfver honom en hemsk och obehaglig känsla. — Om det kunde vara Giuseppe, som glömt något och vändt om?

Han tog ljuset och gick ut i förstugan samt öppnade porten.

Ute i mörkret stod en lång svart drypande

gestalt. Det var fader Paviani, som emellertid utbytt sin käpp mot en stor regnskärm.

Han steg in och satte sig på husets enda stol, som han makade närmare spisen. Hans Alienus kastade ett vedträd på elden, som snart flammade upp och förlänade något besynnerligt sagoaktigt åt den gamle, hvars smala ben bredde långa skuggor öfver golfvet.

Med snusdosan i sin hand begynte fader Paviani att utan omsvep upprulla hela sin stora plan.

— Uttrycket det sköna, — tillade han slutligen, — passar ej rätt väl i min mun. Kristendomen hatade det, och från det hållet har vår tid ärft samma fördom. Som ni hör, kan en katolsk andlig tala fördomsfritt.

— Då ni kom tänkte jag ungefär just på det, som ni nu vidrörde. Hela vårt samtal får en konstlad prägel, bara därför att vi måste bruka ord, som innehålla stammen »skön». På ord beror så mycket.

— Mot det vet jag råd. Hvar gång vi mena ett sådant ord, tiga vi och nicka endast åt hvarann. — Gillar ni i öfrigt de förslag jag gjorde?

Hans Alienus stod tveksam.

— Med vår hjälp, — fortfor prästen, — skall festen bli den mest stormande hyllning åt det —

(de nickade) som staden sett på tusen år. För att visa sin välvilja mot det gamla goda bruket att fira karneval, kommer den helige fadern att inbjuda alla festtågets deltagare till en lysande måltid i Vatikanens muséer. Utanför i trädgården skola lika många fattiga bespisas.

Hans Alienus började åter sin brådskande gång upp och ned genom rummet, och fader Paviani hade icke heller längre tålamod att sitta. Han följde honom tätt i hälarna med långa steg och ifrigt viftande med sin snusdosa. Ena stunden talade han fort och utan uppehåll med beständigt stigande hetta, den andra tvärstannade han och framhviskade med sänkt röst dröjande ett ord med särskild tonvikt.

— Låt oss vara förståndiga, min son, — sade han. — Låt oss vara fördomsfria och toleranta. Jag är icke riktigt säker på den gemytliga föreställningen, att människosläktet nödvändigt skulle stå högre än någonsin just nu — just nu i min tid och fröken Bettys. Hela det tidsskede, som omfattar människosläktets lif intill våra dar, såg sin blomstermånad i antiken. Fast kristen, kan jag ej förneka det. Så tänker jag, och så tänker ni själf, det har jag hört. Låt oss dock tro, att vårt arbete, vårt förklarande och framför allt vår

kristna lära sått för en ny och ännu längre sommar. Detta första stora tidsskede står nu i sin oktober, och världsskymningen bryter in. Men mörkret skall falla än djupare, endast upplyst af elden i ruinerna. Brandskenet från våra städers yppersta kvarter skall sträcka sig milsvidt inåt land. Den dagen kan vara nära eller vänta långt bortom ofödda släktled, men jag vet att den kommer, att eldskenet en gång skall färga gräset, under hvilket mina ben hvila. Då sammanstörtar den kultur, i hvars sköte jag sett lifvet och i hvars hägn min farfars far och min farfars mor en gång drömde sin första kärleksdröm och åkallande sin Gud insomnade på sotbädden. När jag ser mossa växa öfver denna kultur, som dock varit så rik på möjligheter och ännu i sitt förfall skänkt mitt korta lif så många stunder, hvilka med stilla stjärnors glans betrakta mig ur det förflutna, fattar mig samma vemod som vid afskedet från en bostad, där jag lefvat lycklig, och midt i förstörelsen vaknar en åtrå att bekransa det, som går under.

Han hade stannat vid spisen med de knäppta händerna stödda på stolens träkarm. Hans röst darrade, och ljuset från brasan föll genom hans yfviga hvitsprängda hår och glittrade i ringarna på hans tunna fingrar.

— Men det närvarande är ett genomgångsrum, som vi måste beträda, och allt som är berättigar sig självt. Det berättigar sig självt, efter Gud tillstädjer det. Dock finns det ingen, som ej så fort som möjligt vill från det genomgångsrummet, och därför skulle alla ansluta sig till vår fest, om de blott hade nog tillförsikt till sina egna innersta önskningar. Det — (de nickade) är lifvets försinnligade vilja och önskan, det är försinnligad ande. Därför kan för en gång också en andens tjänare ha rätt att hylla det — (de nickade); därför är det något, hvari alla partier för ett ögonblick kunna skaka hand. — Minns ni, vi talade en gång om detta vid en kyrkfest? Då teg jag därför att ert talesätt stötte mig som kristen.

— Nu förstår jag er, min far, — svarade Hans Alienus samt böjde sig och kysste hans hand. Förlägen skyndade han därefter genast att tillägga: — Det var en skyldig tribut åt era år och ert fördomsfria sinne.

Han kunde icke frigöra sig från en viss misstro, då han hörde fader Paviani genomgående begagna hans egna talesätt och synpunkter.

Fader Paviani tog honom under armen, och de gingo några slag genom rummet.

— Vi behöfva penningar, — sade Hans Alienus.

— Ni skall ställa er i spetsen för en insamling och särskildt vända er till de gamla romerska familjer, som alltid visat sin patriciska smak för det — (de nickade). Vi skola trycka upprop och låta strö dem i droskor, i kyrkbänkar och teaterloger. Kan ni leda det hela till en demonstration för den heliga stolen, så är dock visst, att det först och sist skall förmå er fädernestad att än en gång vördnadsfullt hylla det, som vi beslutat att icke nämna (de nickade).

— Tidigt i morgon kommer jag igen med två yngre klerker. Vi få då ytterligare öfverlägga. — Hur ämnar ni själf kostymera er, då dagen kommer?

— Jag vet inte rätt. Kanske kläder jag mig som pilgrim, och när kvällen kommer, går jag min färde öster ut så långt, att jag hvarken ser en skorsten eller hör en ånghvissla.

Fader Paviani lade icke märke till hans svar utan räknade tyst på fingrarna.

— Åtta framstående personer kunna vi redan med säkerhet lita på, — sade han. Det kommer att bli en dag utan motstycke. Här vill jag till en början visa er något, som en hög, en mycket hög person redan ställt till vårt förfogande.

Han tog plånboken ur bröstfickan och visade

en växel på femtio tusen francs, men höll med handen öfver den påflige sekreterarens underskrift.

Han steg ut i förstugan och letade rätt på sin våta hatt och sitt ännu drypande sidenparaply samt försvann snart i mörkret och regnet. — —

Hans Alienus var ej längre som förr. Han hade blifvit allvarlig, inbunden och människoskygg. Till och med hans ansikte hade förändrats och speglade samtidens oro, men tanken på det väntade minneståget gaf honom icke tid att känna någon trötthet eller att afkyla sin inbillning.

Då han aftonen före festdagen enligt löfte steg in i Almerinis salong, fann han Elena vid sin »verkstad». Blommorna voro dock nu skjutna åt sidan, och hon var upptagen af att fastsömma paljetter på en gul jacka.

Rundt omkring i rummet stodo de alltid lika stela och ogästvänliga förgyllda stolarna lastade med kostymer af alla slag. Asiatiska och grekiska dräkter lågo sida vid sida med sjuttonhundratalets bjärta knektrockar eller bruna munkkåpor, kräcklor och bispmössor. På spiskanten stod en hjälm af bleck och i ena hörnet en sammanbunden knippa af röda käppar med vidhängande trehörniga flaggor af hvitt lärft och en styf pion målad i midten af hvar duk.

Hon steg upp från arbetet, men båda hälsade främmande. Hon låtsades förvånad, fast Betty på förhand berättat henne, att han skulle komma denna morgon och fast hon just därför ställt så, att hon satt ensam vid sin »verkstad».

Han upptäckte genast, att hon icke hade det fullkomliga yttre, med hvilket hon framträdt i hans inbillning. Den solkiga kragen och hvar färgfläck på fingrarna stack honom genast i ögonen. Icke heller var hennes regelbundna ansikte mer tilldragande än andras. Den undergifna godmodighet, som hennes lif påtryckt det, föreföll honom i dag endast som en mask, och hennes blick hade en egendomlig skärpa.

Hon är ful, tänkte han men yttrade samtidigt:

— Det var egentligen Giggia jag ville tala med.

— Hon ligger mellan lakan, och därför kommer hvarken hon eller jag att vara med i morgon. Hon har länge varit nervös och dålig.

Då Elena nu talade och under tiden lyfte en papprustning från en af stolarna, så att han skulle kunna få sätta sig, vek redan småningom den missräkning, han erfarit. Verkligheten blef otydlig, och hans återväckta inbillning ställde sig mellan honom och henne som ett färgadt glas.

Han trefvade med handen i sina fickor och

framtog en grön pappask, som han öppnade. På bomullen inne i asken låg en järnring.

— Har du sett den ringen förr, Elena?

— Den har jag många gånger haft i min hand. Det var den, som Giggia gaf dig i kyrkan. Tror du, att hon och jag, som äro så goda vänner, nästan som syskon, skulle ha några hemligheter för hvarann? Nåja, kanske att jag ej alltid varit öppen mot henne, men hon har varit det mot mig.

— Det är två händer på ringen, en hvit och en svart, det trygga ljusets och det falska mörkrets. Vill du gifva ringen tillbaka åt henne? Den svarta handen var min hand.

— Hur kan du sätta något sådant i fråga?

— Jag ber dig göra mig den tjänsten.

— Och jag svarar, att jag icke kan.

— Hvad vill du då att vi skola taga oss till? Märker du, hur skickligt ödet spelar sina kort.

— Du själf är väl närmast att säga henne . . . att lämna igen ringen.

— Jag borde vara det, men det är omöjligt.

— Ser du där. Icke heller du kan, och så vill du, att jag skall kunna, jag som dagligen mottagit hennes förtroenden.

— Hvarför har du icke uppriktigt sagt henne, hur det var?

Elena rodnade.

— Hvad skulle jag ha sagt henne?

Han såg nu icke längre hennes solkiga krage och små brister utan endast sin egen inbillning, hvilken omsvepte henne som en slöja.

— Kan du skaffa papper och bläck, skall jag skrifva till Giggia om det, som vi länge sedan borde ha sagt henne.

Elena gick till den svarta ståpulpeten i rummets hörn och framlyfte ett nedplumpadt bläckhorn, på hvilket några skaft lågo bredvid en linnelapp att torka pennorna med. Hon satte bläckhornet på bordet och tog några steg mot dörren som för att gå, men hon visste mycket väl med sig själf, att hon ämnade stanna.

— Jag gör så mycket besvär, — sade han. — Men här finns intet bläck. Och så är det svårt att skrifva bref utan papper.

— Det förekommer så sällan här i huset att någon behöfver skrifva. Ligger där icke en blyertspenna under linnelappen?

— Det gör det nog, men udden är afbruten. Om du hade en knif.

Han drog en stol till bordet och satte sig. Hon gick fram till honom, men icke med sitt vanliga lugn utan hastigt och bestämdt samt räckte

honom den knif, som prydd med två tranor, hängde fastkedjad vid hennes bälte.

Han slog upp knifven och täljde i pennan, men knäckte udden gång på gång. Slutligen kastade han pennan bland de tillklippta tygstyckena på bordet.

— Det är omöjligt, — sade han.

Hon stod kvar, och då han höjde hufvudet, såg han sitt och hennes ansikte i den lutade spegeln ofvanför spisen, och båda förfulades af den uppbrusning, som han själf en gång just i detta rum kallat sjuklig och motbjudande. Samtidigt grep honom det hemska att se sig själf, att se rätt in i de kalla och främmande ögonen på den man, som var hans öde, som med sina egenheter befallde öfver hans lif.

— Detta skulle aldrig ha skett, — utbrast han. — Vi skulle aldrig ha talat med hvarann. Hvarför, hvarför skedde det?

Hon stod fortfarande kvar bredvid honom, och det undergifna lugn, som hennes beroende ställning i åratal lärt henne att bära, gaf nu hennes sinnesrörelse ett drag af hårdhet.

— Vi blåsa upp bubblor till berg, — tillade han efter några ögonblick.

De hade nu redan sagt hvarann så mycket, att det föll sig helt naturligt, att säga ännu mer.

— Aldrig har jag så plågats, — berättade hon lågmäldt, — som i går afton, då Betty anförtrodde mig sitt samtal med dig i vatikanska biblioteket. Då jag kom in i sofrummet till Giggia, som redan hade lagt sig, gick jag till sängs utan att tända ljus, men när jag så stod och drog upp min klocka med nyckeln, hörde jag att Giggia vände sig, och jag kände, att hon låg och såg mot mig i mörkret och undrade, hvarför jag inte kom fram och klappade henne som jag brukat, när jag suttit länge uppe och arbetat. Jag kunde inte förmå mig att gå fram till henne eller tala till henne. Jag tyckte, att jag inte skulle kunna förställa min röst, så att den lät naturlig som annars, och jag ville uppskjuta allt till dagen därpå, för att då i stället bli fullkomligt uppriktig. Det hade jag föresatt mig. Det oundvikliga måste ju i alla fall komma.

Han lade tillbaka järnringen i asken och gömde den i fickan, utan att han själf visste hvarmed hans händer voro sysselsatta.

— Somnade du sedan?

— Nej. Efter en stund började hon själf tala. Hon sade, att hon hela kvällen legat och grubblat öfver, hvarför du aldrig mer besökte oss. Det

kändes så lugnande, påstod hon, att få tala förtroligt med någon, och det kunde hon bara med mig, som var hennes vän. — Jag darrade så på handen, att jag icke kunde hänga uret på spiken i väggen, fast jag mycket väl kände hvar den satt. Jag lade uret på nattduksbordet. Det pinsamma, som jag ryste för, ville icke låta vänta på sig ända till nästa dag. Men det *fick* icke komma då genast. Hellre hvad som helst. Därför narrades jag och sade, att jag inte heller förstod, hvarför du inte kom som förr, och att jag ingenting hört om dig. Men jag visste ganska väl, hvarför du ej kom.

— Talade ni inte mer sedan?

— Jo, när jag väl hade börjat att narras, tyckte jag, att det gick så lätt och att det lät så trovärdigt och förnuftigt, att jag redan inom några minuter hade gjort upp en plan att fortsätta och narras nästa dag också och låta allt gå som hittills. Jag förstod först då, att jag varit falsk och dubbel. Jag trodde inte egentligen att jag kokketterat bakom hennes rygg, men alldeles säker på mig själf var jag ändå inte. Jag tyckte att jag ändå lekt en smula med elden och varit road af att göra det, men att jag inte kunde bära skammen att säga det till henne. Då jag hade lagt mig,

började hon tala om, att det i alla fall var rätt lustigt att ligga sjuk, och jag visste ju, att för henne var allting lustigt. Om morgonen säger hon: Så skönt att få stiga upp. — Och om aftonen: Så skönt att få lägga sig. — Om hon icke vore så barnslig ännu, tror jag att jag skulle haft lättare att tala med henne och icke bekymrat mig så mycket om henne själf. Jag kunde höra mitt eget hjärta bulta, när hon om igen tog upp det plågsamma ämnet, men med half röst, sådan som man brukar om natten.

— Nå, hvad sade hon?

— Du var ju också road af hans sällskap, sade hon, och håller af honom som en vän. Gör du inte det för min skull, Elena? — Åh, jag vet inte rätt, svarade jag. Han är oss så olik. Vi få hålla till godo med lifvet sådant det kommer oss till mötes och i nödfall sitta och förfärdiga blommor, men han frågar inte efter, hur lifvet är, utan besluter på förhand hur han vill ha det, ungefär som man gör upp ett karnevalsprogram.

— Var det allt du hade att säga?

— Jag minns nu inte hvad jag fann på, men efter som jag inte genast, när jag steg in, haft mod att taga god natt, kom det för mig, att det nu skulle vara ännu omöjligare att uttala det ordet vän-

ligt och naturligt som annars. Tyst för mig själf försökte jag att säga det med olika tonvikt, och då gick det nog lätt, men jag visste, att så snart jag verkligen komme att uttala det, skulle det höras på ett helt annat sätt. För att icke låta hvarann märka att vi voro vakna, lågo vi sedan alldeles stilla och orörliga, men jag förstod ganska väl, att hon låg och stirrade i mörkret som jag. Tänk du, om hon börjat misstänka något!

— Det vore kanske det bästa.

— Då jag somnade, drömde jag, att jag satt midt på golfvet, men båda mina armar hängde förlamade i knät och Giggia låg lutad öfver sängkanten och såg på mig. Hon pekade mot taket, och där brunno blå glaslampor i en oändlig rad långt in i mörkret. Men de blefvo allt mindre och mindre och krympte till små kulor, som uppträdda på en snodd, drogos allt stramare och stramare om min hals. Då kände jag, att jag måste skrika, men mindes, att om jag gjorde det, skulle hon höra det och fråga, hvarför jag jämrade mig. Nu måste jag vakna, tänkte jag, och gjorde det också, men fick sedan knappast en blund. — Jag ryser för den natt, som kommer.

Hon kramade näsduken häftigt mellan fingrarna, medan hon talade, och hvad hon sade upp-

fattade han på samma sätt, som då en yrvaken hör någon berätta och låter hela meningar glida förbi utan att förstå dem, men dess emellan uppfångar ett enstaka ord, och tycker att intet i hela världen finns till utom detta ord, som tar form af bokstäfver.

Hennes uppriktighet hade endast närmat dem än mer mot hvarann, och den känsla af samvetsagg, med hvilken de mötts och som så länge ställt hennes väninnas bild mellan dem, bleknade i färgen. Då han reste sig från stolen, gick hon ovillkorligt ett par steg åt sidan, liksom rädd för honom och för sig själf och den ensamhet, i hvilken de befunno sig.

— Fader Paviani har berättat, att du redan i morgon till fots tänker lämna vår stad, och jag har längtat gränslöst att få träffa dig i dag, men endast för att taga afsked.

— Om vi icke bekymra oss om de kraf vi ställt på oss själfva, kunna vi bli två lyckliga människor.

— Vi lyckliga! — Hon skrattade bittert och började gråta. — Tro du mig, du är icke ämnad att bli lycklig. Mellan oss står en farligare medtäflerska än min stackars väninna. — Du skulle aldrig känna dig hemma i ett hem.

— Du tänker på hänglampan, gungstolen och saffransbullen. Jag har gått och lefvat mig in i helt andra tider, det är sant. Du menar, att det förflutna står emellan oss.

— Ja, det menar jag. Du är en bergtagen.

Det sträfva i hennes röst hade försvunnit. Hon sade detta med ömhet och såg upp på denne man, som stod framför henne i den vårdade, men illasittande klädseln, som icke tycktes passa honom. I handen höll han de hopfällda glasögonen, som han i detta ögonblick icke hade mod att bära.

— Så få vi dra olycka öfver oss båda. Det som började som lek och inbillning, har blifvit något vida mer.

— Det skall aldrig ske, -- svarade hon bestämdt.

Hennes tunna näsduk hade blifvit våt, och hon stack den under knapparna i klädningslifvet samt vred och misshandlade en spinkig grön blomma af papper, som låg på bordet.

— Gif mig den, — sade han kort och med en anstrykning af barnslighet.

— Det skulle jag först göra, om jag inte längre trodde, att du en gång framdeles likgiltigt skulle kasta den, upptagen af helt andra önskningar

än i denna stund. — Men gå nu. När som helst kan någon komma.

De hade så ofta varit lämnade allena, att ingen heller i dag kunnat förvånas öfver att träffa dem så, men därför att de icke längre voro endast två vänner, fruktade de att öfverraskas. Han fann det därför också helt naturligt, att han måste gå nu genast.

Det föreföll honom som hade alla de hennes solbruna systrar, hvilka han råkat på gamla afbildningar eller i böcker och i sin inbillning, stått emellan honom och henne, som hade han under själfva golfvet hört deras bullrande instrument och röster. — Vår är du! — sjöngo de. — Det lönar till ingenting, att du sträcker din hand efter en annan. Vår är du!

De hörde genom väggen Jason inöfva en glödande kyrksång, ledsagad af glasharmonikan. I synnerhet glasharmonikans spröda toner ströko öfver deras nerver och gaf förökad värme åt deras inbillning, så att de ville visa sig starka och smula sönder plågan, då de nu i hvarandras minne fastristade sitt sista förtroliga samtal.

Han betraktade henne länge och stilla. Därefter gick han.

Då hon blef ensam, tände hon genast de båda

ljusen på sin »verkstad» och satte sig i stolen med sitt halffärdiga arbete i knät, men hon fann ej nålen, fast den låg alldeles framför henne på bordskanten. Hon hade råkat i så häftig gråt, att hon icke kunde stilla den, och då hon efter en stund hörde, att förstugudörren knarrade och Almerini kom hem, slet hon upp ett långt stycke af det redan sydda för att han skulle tro, att hon upptäckt en oriktig söm, hvilken måste göras om.

Då han såg att det lyste i nyckelhålet, steg han in.

Han var klädd i frack, och skjortbröstet var nedspilldt. Han hade röda fläckar på den kalkbleka pannan, och det visade sig, att han bar peruk, ty håret satt snedt. Det märkte han själf och försökte jämka det rätt igen samt strök fram det vid båda tinningarna, men han makade alltsamman åt orätt sida, så att peruken kom ännu mer åt höger.

Han slog genast an en smeksam ton.

— Sitter lillan ännu så sent vid sin verkstad?

Elena nickade med en otålighet, som hon påtagligen bemödade sig om att göra så skönjbar som möjligt, och hon försökte vända sig så, att hon fick skugga öfver ansiktet. Under tiden slet hon häftigt upp ännu en brakande söm.

När han nu böjde sig ned för att taga henne under hakan, halkade han i stället förbi den med handen och knep med fingrarna i tomma luften. Hon förstod att han hade druckit för mycket.

Hon bullrade med saxen mot bordet, värjde sig och sprang upp från stolen.

Han gick några steg efter henne och vaggade en smula i kroppen för hvar gång han satte fram foten. Slutligen stannade han och lade armarna i kors med följande ord:

— Låt oss aldrig gå förbi ett dukadt bord utan att taga för oss af de bästa rätterna, aldrig hvila ut i en trädgård utan att bryta den präktigaste blomman. Ända in i medvetandets yttersta timme måste vi annars ångrande fråga oss: Hvarför bröt jag inte den blomman? Hon vissnade i alla fall efter några dagar, och i evighet skall aldrig mer *den* blomman kunna plockas af en längtande hand.

— Allt det där har jag ju under det sista året fått höra hvar dag. Jag kan det utantill.

— Klockan där på spisen ger mig rätt att tala som jag gör. Jag kan aldrig förlika mig med högröstade ur, men Elisabetta ärfde klockan efter sin far. I pickandet hör jag tidens taktfasta gång, och jag vet, att verkets hjul vända sig under den

vagn, på hvilken jag själf rolöst drages framåt. Hvar morgon tänker jag: Måtte dagen gå fort! Och går den för långsamt, blir jag missbelåten. Om hösten längtar jag till våren och om våren till sommaren. Beständigt längtar jag framåt, men mot hvad? Är det mot den dag, då jag sjunker hop till en motbjudande massa, då till och med mina närmaste bli rädda för mig, då jag skall bäras bort i en lår och gräfvas ned utanför staden på en plats, där ingen törs gå förbi sedan det blifvit mörkt? Där skall jag sedan ligga till evig tid.

Fläckarna på hans kinder fingo djupare färg, och han tog ett par steg framåt alltjämt med korsade armar.

— När den döde så har varit borta tio eller tjugu år, förlorar han hemskheten och blir helt enkelt något likgiltigt. Om några minnas honom och hans gammalmodiga kostym och sätt, tala de smågycklande om honom, när de sitta vid brasan, och han, den döde, som dock genomkämpat ett lif liksom de, blir föremål för munterhet och gyckel.

Almerini försökte taga fast i Elenas arm, men hon drog sig undan honom rundt bordet.

— Kan jag aldrig få vara i fred?

— Lifvet är kort, mitt barn. Om ett par år är du trettio, och då är lifvet förbi. Hellre vara

fullkomligt lycklig en afton, och sedan gå under, tigga, släpas till ett häkte, dö i trasor vid grannens port, än krypa i trettio grådisiga år, utan annan lycka än den lilla, som du snålar dig till vid lägenhet.

Först efter sedan han redan sagt detta, kom det med ens för honom, hur han, då hon nyss svarade, hade hört på hennes röst att hon var förgråten. Han tappade helt och hållet tråden i sin tankegång och såg på henne.

— Har det varit någon här? — frågade han.

— Nej! — svarade hon.

— Då har du kanske suttit och tänkt på Jason, stackarn? Han slår oss alla ur brädet.

Almerini pekade mot väggen, genom hvilken sången och glasharmonikans tunna ljud ännu hördes från Jasons kammare.

Hon insåg just då hon väl redan hade svarat, att hennes uppenbara osanning var det mest förrådande ord hon kunnat hitta. Därför skyndade hon genast att tillägga:

— Jo, Hans Alienus var här en stund.

Hennes båda motsägelser väckte hans misstro. Han blef eftertänksam och plockade med fingrarna på det framkammade håret vid tinningen.

— Det är märkvärdigt hvad fruntimren äro dygdiga mot den ena, när de ha odygder för sig med den andra. Nåja, jag börjar nu förstå ett och annat, och Jason, som under sista tiden haft förunderligt väl reda på allt, som sker här i huset, har nog låtit påskina ett och annat. Giggia har ju förtrott mig redan för länge sedan, att hon gifvit Hans Alienus en järnring eller hur det nu var, men han är självhärskare, en stat i staten, och kanske tillåter han tvekärlek i sin stat. Jag vill inte påstå, att jag förbjudit sådant i min. För öfrigt är kanske felet mitt, efter jag brukat vägleda honom i hans sätt att tänka och se. Jag har hjälpt honom till en egen lifsåskådning, hvarför skulle han inte också ha sin egen moral! Har du sett efter om portmonnän med hushållspengarna ligger kvar i ståpulpeten?

Elena gick hela tiden undan honom rundt bordet, och slutligen satte han sig i stolen som hon lämnat. Han förlorade åter igen tråden i sin tankegång och utbrast med rörelse:

— Jag har kanske varit svagare än det egentligen ligger i min karakter att vara, fast jag inte låtit någon ana det och därför heller ingen tror det. Man brukar ju tala om min energi, och jag vet också, att vill jag, så kan jag bli en ny

människa. Hvad jag menar, får lillan först veta i morgon. Det blir en stor och oväntad öfverraskning för er alla. Men en sak tänkte jag tala med lillan om redan nu i afton.

Han satt med armbågarna stödda på karmen och händerna knäppta öfver bröstet, och allt emellanåt vände han ansiktet mot det närmsta ljuset och stirrade stelt i lågan.

— Du är fattig, och det är jag också, men när jag en gång får mitt arf, kan det bli annorlunda. Du bör tänka på att bli försörjd och komma ifrån din beroende ställning, och du vet, att jag alltid hållit af dig. Diavolo! Om jag hållit af dig! — Därför frågar jag dig, Elena, om jag inte kan få säga godnatt med det hoppet, att du en gång framdeles skall bli för mig, hvad Elisabetta varit. Men du kommer att få vänta en tid, det förbereder jag dig på, för först och främst vill jag bli en ny människa. Nå, hvad svarar du mig nu?

— Kanhända! — sade hon utan ett ögonblicks betänkande, som om hon sedan långt tillbaka varit beredd att få denna fråga och redan vägt och pröfvat den och tvungit sig att besinna sin hjälplösa fattigdom, sin förödmjukande ställning i en annans hus. — Tala bara inte mer om saken i dag. Inte i afton. Utan låt mig gå nu.

— Lillan har ännu Hans Alienus i hufvudet, — mumlade han. — Men kan hon tänka sig en Hans Alienus som gammal? Det kan hon inte. Också bli Hans-Alienusar sällan gamla.

Då hon märkte, att han åter stirrade stelt i ljuslågan, gick hon raskt till dörren och lämnade honom. Men en lång stund stod hon i den mörka förstugan, innan hon kunde betvinga sig att lägga handen på låsvredet och stiga in i sofrummet, där hon visste att Giggia låg och väntade henne.

Almerini vände hufvudet mot dörren, hvilken hon drog igen efter sig, då hon gick. Så blåste han ut det ena ljuset, som brann i pipan, tog blyertspennan från bläckhornet och formerade den samt skref ett bref på ett papper, hvilket han framletade ur bröstfickan. Ibland sprang pennan med ifver utefter raderna, men en annan stund lade han den åt sidan och grubblade. Till sist slöt han brefvet med hjälp af gummiflaskan, som stod på Elenas »verkstad», samt skref utanskriften. När han var färdig, lyfte han en af de tunga karmstolarna midt på golfvet och lade brefvet på sitsen med utanskriften uppåt. Därefter tog han det ännu brinnande ljuset och gick ur rummet.

VII.

Hans Alienus blir påflig nuntius.

Först om morgonen, när tuppen gol på gården bakom grannens vinstuga och slipade sitt gula näbb, vaknade Hans Alienus.

Han steg upp och pådrog den pilgrimskåpa, som han burit den första löftesaftonen och som icke var af brunt utan af hvitt kläde. En i rödt tyg utskuren pion var fastsydd på kappkragens vänstra snibb. Medan han ännu klädde sig, öppnades husets port af någon, som ej gaf sig tid att fatta klockströngen.

Det var Jason. Han sköt Giuseppe åt sidan och gick rätt in i sofrummet samt pekade på Hans Alienus med orden:

— Du har skulden!

Jasons bleka ansikte var upphettadt. Han andades häftigt, och det glänste i ögonens små svarta

springor. Hans späda stämma var hvass som ett falskt stråkdrag på en fiol.

— Till hvad har jag skulden? — frågade Hans Alienus och fortsatte att kläda sig.

— Till alltsamman. Almerini har rest. Hela huset är upp- och nedvändt.

— Har han rest? Hvart har han rest?

— Han har lämnat ett bref till mig på en af stolarna i salongen, och i brefvet står, att han reser till sin rika kusin i Australien. Men kusinen är en fattig skomakare. Den rikedomen är ett rent fantasifoster, det kan jag säga dig.

— Det misstänker jag också, men inbilla dig rik och du är det.

— I ett år har han lånat och lånat af mig. Det är jag som uppehållit hela familjen. Nu vill han resa dit ut och godtgöra skadan genom arbete och sedan gifta sig med Elena. Liksom om han kunde arbeta! I brefvet slår han kring sig med stora ord om hederskänslan och sin kända energi, men jag känner honom. — Res upp i bergen och predika din glada lättja för getherdarne; för oss andra duger den inte. Den duger inte ens för dig själf.

En obesvärad röst hördes ute i arbetsrummet, och Jason lyddes förtretad.

— Det är Betty, — flöjtade han. — Jag såg henne på gatan, men gick om henne för att få tala med dig i fred. Hon är ju ett utmärkt fruntimmer och den enda af dem där hemma, som inte tappat hufvudet, men hvad har hon nu här att göra?

Hans Alienus skyndade att draga om sig kåpan och vira om repet kring lifvet samt gick ut i det yttre rummet med Jason.

Betty halfsatt på bordskanten samt ritade med sitt parasoll på mattan. Därefter höjde hon pekfingret och långfingret sägande:

— Jag trodde det skulle sluta illa, men inte så illa.

Då Hans Alienus ingenting svarade, sänkte hon den höjda handen samt fortfor:

— Elena smög sig ut ur Giggias rum tidigt i morgse och kom in till mig. Hon fick ett anfall af gråt och ligger nu på min soffa. Du måste följa mig dit upp så snart som möjligt. Jag dömer ingen, men kan jag vara någon af er till nytta, så önskar jag intet bättre. Jag vet inte, men mig förefaller det som lagade ni i ordning en storm för just ingenting.

Nu Hans Alienus:

— Det är just hvad jag också tycker. Om någon kysste en italienska i en kyrka och så i morgon skulle råka att kyssa hennes kusin i en annan kyrka, behöfver nu det tagas så högtidligt att alla tre bli olyckliga. Kunna de inte lika gärna sorglöst tala om alltsammans glada öfver sin ungdom och tacksamma mot lifvet. Tänk dig Sardanapals munterhet, om någon sagt honom, att han skulle känna sig olycklig, hvar gång han kysst ett nytt fruntimmer.

— Hans Alienus är så många hundra år äldre än Sardanapal, att han inte tål vid en slyngelaktig tvekärlek. Det ser du själf, efter det till sist i alla fall blef *en* och inte två, som fångade dig. Men det lyster mig veta, om din kärlek för denna enda är den stora djupa, hvilken kommer förhärjande som skredet.

Hans Alienus teg.

— Se där, — fortsatte Betty. — Det är därför jag menar, att ni röra upp mer skum än nödigt. Allt är ju smått och grått.

— Begär icke, att vi adertonhundratalets småmänniskor skola bära känslor, som i något afseende likna skredet. Men just därför att vårt lif flyter så blackt, ta vi vara på småsaker och utarbeta dem till stora sorger. De kroppsliga plågorna äro

långt förfärligare än vi vilja tillstå, och därför täcka vi öfver dem, men öfverdrifva i stället de andliga, som hjärtligt roa oss och medföra en känsla af lust. De äro en krydda, och därför särskildt eftersökta af raffinerade naturer. Vi löpa kapp om att få säga oss ha sörjt mest, och de begåfvade hinna främst. I ett så förtroligt ögonblick som nu, kunna vi ju i tysthet lyfta på slöjan och tillstå, att människorna till och med i våra dar äro långt gladare än de våga berätta. De flytta till och från sina sommarnöjen, de spika upp taflor och gardiner, de ha sina banksedlar, sina roande sysslor. De sitta i dörrarna och smacka på sina tobakspipor. Men till det yttre bevara de gärna ett kvalfullt allvar, emedan det gör det hela mer retande, och det är ett farligt vågstycke utan like, att se saken så uppriktigt som vi nu. Hvilket nöje bereder det dem ej att göra sig gällande, att angripa hvarann i tidningar och från talarstolen, att brista i skratt och gråt, att uppträda i lifvets skådespel utan att kunna slå bort tanken på grafven? Allt efter som förvecklingarna bli mer tragiska, förstoras också nöjet. Läs domstolsprotokollen vid Gustaf III:s mord, och du märker den nästan skolgosseaktiga äfventyrslust, som dref Anckarström att smyga omkring med sin pistol, och det nöje, hvilket den

dramatiske snillekonungen erfor af att dö stort och förlåtande. Läs om Napoleons samtal med Las Cases, då de voro allena en af de första aftnarna på Sankt Helena. Det är ett aktstycke, som, omsatt i vers, borde upptecknas på permarna till lifvets historia. Lägg märke till, hur han erkänner, att människorna skola förstå honom bättre därför att han blifvit tragisk, och med hvilket halfdoldt nöje han ser hän öfver sin egen undergångs stora linier. Napoleon är kanske den människa, som i vårt århundrade roat sig mest. Du minns hur hans hisnande munterhet emellanåt flödade öfver i kvickheter. — Nå, skall du inte motsäga ett så långt tal? Skall du inte påstå, att jag har orätt?

— Du har kanske rätt, — svarade Betty, — och jag har aldrig något emot att undersöka.

— Undersöka är ett ord pour les sages femmes och icke för karlar.

— Nu börjar du bli dig lik igen, Hans Alienus. Får du predika ännu en stund, går du visst genom krisen lättare än jag trodde. Men jag spår, att dina lyckligaste dagar äro räknade.

— Det spå alla med oförställd munterhet. Men hur mycken sorgstimulens för hela lifvet kunna icke Elena och jag pressa ur det, som nu skett! Vi ha fått en stor salongssorg att lefva för liksom

fordom en gammal tant fördref tiden med att hålla sin fontanell öppen. Bara vi inte under årens lopp glömma oss ibland. Har du sett en martyr, när han spisar färsk gurka på smörgås?

Betty såg ned och ritade med parasollet streck och rundlar på stengolfvet.

— Känner du aldrig någon längtan till ett hem, — sade hon, — och till att fortlefva i släktet?

— Om jag komme att fortlefva i släktet i form af till exempel en jäktad postmästare, skulle det vara en så stor lycka?

Han drog fram husets enda men vackert snidade stol för att erbjuda henne den, men då hon icke gjorde någon min af att ämna mottaga den, gled han själf ned på träsätet, tungt och ofrivilligt som tryckt af en stark arm. De sista dagarnas själsspänning öfvermannade honom med trötthet. Håret, som han ännu icke hunnit ordna, föll i pannan, och pilgrimsdräktens vida kappkrage, som han icke hunnit häkta, slog upp så att halsen blottades ända till nyckelbenet.

Betty betraktade honom och sade efter en stund:

— Jag har Hans Alienus så klar för mig som ett brutet bref. Liksom en sportsman för ro skull slår vad om att simma så eller så långt mot ström-

men, slog du vad om att gå i motsatt riktning mot flertalet af din åldersklass. Det var ett lustigt puts, som i början stärkte och uppfriskade dig, och du öfvade dig att se allt nytt på afvigsidan och allt gammalt på rätan. Men efter hand blef leken allvar, föresatsen blef öfvertygelse, blef ett rullande klippstycke, som rycker dig med sig, utan att du själf längre kan hejda det. Nu har du hvarken rot eller fäste. Så kom nu detta med mina båda väninnor. — Och likväl! Ingen hade det från början bättre förspändt än du. Om en enda människa kunde lefva helt lycklig, måste denna enda vara du. — Nej, vänta och låt mig tala till slut. Du vet med dig själf, att det är som jag säger, men vill i det längsta gömma dig bakom talesätt, som göra det till något smått och grått. Men det är inte smått och grått. Så länge det var det, gick du i ett modstulet kvalm, men allt som olyckan förstorades, fick du igen din spänstighet. Det *är* skredet, som kommit från alla sidor, hvart du vändt dig, och just därför att det är skredet och inte något smått och grått, hittar du en vederkvickelse i själfva motståndet.

Han sprang upp från stolen och började åter sin brådskande gång fram och tillbaka. Hennes ord hade satt hans inbillning i rörelse, och därmed

gaf också tröttheten åter vika. Motgången hade störtat öfver honom som ett brakande regn af stenar. Ena stunden sökte han att krama dem till intet och den andra att låta dem falla på hans hufvud med hela sin tyngd. På samma gång såg han klart den egendomliga glädje, som låg på lur bakom allt detta tummel.

Han grep en bunt fullskrifna papper från bordet och knycklade den samman till en boll, som han kastade i spisen och satte eld på med några tändstickor.

— Det var mina anteckningar om förkristna musiken. Ser du något här på golfvet, Betty?

Hans röst lät nästan upprymd.

I skenet från det brinnande papperet glittrade något på de rödbruna tegelplattorna.

— Det är skärfvor efter mina glasögon, som jag kastade i golfvet i natt. För att de skulle gå riktigt i stycken, satte jag klacken på dem. Bågarna kramade jag hop och lade i Giuseppes sophink. — Låt oss nu gå upp till Almerinis, innan samlingen till minneståget skall begynna. — Du följer väl med oss, Jason, gossen?

Jason såg på honom.

— Jag vill inte vara med om den uppgörelsen. Jag får ändå nog på min lott, för det blir i

alla fall jag, som får underhålla hela familjen till dess Almerini med sin kända energi hittar rätt på sitt förnuft igen. Jag förstår dig inte, Hans Alienus, men det förstår jag, att du kommer att förlora två flammor på en dag. Tänk om Sardanapal råkat ut för en sådan malheur!

Jason tog hatten och gick mot dörren, men ju närmare han kom tröskeln, dess långsammare blefvo stegen. Slutligen vände han sig tvekande.

— Du har ofta förtretat mig, Hans Alienus, men i alla fall... Vi se hvarandra kanske aldrig mer.

Han räckte honom sin hvita och fylliga hand. Därefter gick han.

Hans Alienus knackade på blinddörren till köket och ropade på Giuseppe för att taga afsked. De omfamnade hvarann flere gånger, och Giuseppe ruskade honom häftigt samt slog sig för bröstet och skakade missmodigt på hufvudet. Slutligen blef han lugnare och fick ett eftersinnande ansikte.

— Skall ni verkligen nu genast gå från alltsamman? — frågade han. — Skall ni inte taga något med er utan gå som en fattig sate? Och alla böckerna? Och ert linne då?

— Du får allt, som finns här, Giuseppe.

Giuseppe svarade icke något utan stod lika allvarlig och funderande. Hans Alienus iakttog honom noga, ty de hade lefvat nästan som två vänner, och han kände, att knappast något skulle gräma honom djupare, än att denne tjänare stod känslolös. Hade han varit en främling här som allestädes, och skulle ingen människa sakna honom, då han gick, ingen känna tomhet, när han var borta? Han trodde sig märka, att Giuseppe helt och hållet var upptagen af sina tankar på allt det, som han nu skulle få, pannorna, bordet, madrassen, stolen, myggtältet och linnet — allt det för hvars skull han ansåg det klokast att gifta sig.

Hans Alienus omfamnade honom ännu en gång, nästan med otålighet, som hade han velat väcka honom, och därefter gick han med Betty ur de rum, som han kallat ett hem.

Nedkommen på gatan vände han sig åter och åter, för att se på Giuseppe och nicka åt honom. Denne hade följt honom ända till gårdsporten och såg från trappstenen efter de bortgående. Han gjorde en missmodig och ogillande åtbörd med högra armen, mumlade något för sig själf och fortfor beständigt att skaka på hufvudet. Så kom han ihåg något, troligen vattnet som stod på elden.

Han knäppte med fingrarna samt vände sig och drog igen porten bakom sin rygg.

Då Hans Alienus rörde vid låsvredet på Almerinis förstugdörr, öppnades denna ögonblickligen af Elena, som väntande stod innanför. Hon var alldeles förgråten och i häftig sinnesrörelse.

— Ni har dröjt, — hviskade hon. — Här har jag stått i väl en half timmes tid, och hvar gång jag hört steg i trappan, har jag gläntat på dörren och trott, att det var någon af er som kom. Giggia har stigit upp i dag och sitter inne i salongen. Hon har frågat Giovanni efter mig, men jag ville inte gå in ensam. Jag ville, att ni skulle vara med båda.

— Låt oss ta ut steget med ens, innan vi hinna att besinna oss längre, — svarade Betty och öppnade dörren till salongen.

Alla tre stego in.

Giggia satt på Elenas vanliga plats vid »verkstaden» i det svala grönaktiga ljus, som strömmade in mellan de slutna fönsterluckornas spjälor. De många kostymerna och flaggorna, som dagen förut gifvit rummet utseende af en handelsbod, voro redan afhämtade, och de tomma stolarna stodo utefter väggarna, stelt och ogästvänligt som fordom.

Giggia hade en gulrandad hvit filt om fötterna och var ännu blek efter sin sjukdom. Men då hon nu vände sig åt sidan och såg Hans Alienus och Betty, färgades hennes ansikte af den mest oförställda glädje. Hon kastade filten och sprang upp, med ens frisk, samt räckte dem sina knubbiga händer med de skrattande groparna vid knogarna.

— Vet ni hvad, — jollrade hon smeksamt, — vi ha varit bra enfaldiga i alla fall, som så länge låtsats att leka blindbock. Eller hvad menar du själf, Hans Alienus? Du kan väl ändå tänka dig, att jag inte varit någon otillgänglig sparbössa för hemligheter.

Hon var så föga hemma i konsten att skyla sig bakom sitt ansikte, att de klart kunde läsa hennes tankar, och medan hon talade blef hon förvånad och undrande, då hon såg på Elena.

— Jag har förstått, — fortfor hon, — att Hans Alienus hållit på att omskapa sig till en arbetsmänniska i Bettys smak, och däråt har jag haft mycket roligt, om jag skall vara uppriktig. Men han ser nästan hemsk ut i sin svårmodiga pilgrimskåpa. — Är det min fars afresa, som gjort er oroliga? Jag ser att något är på färde. Det har väl inte skett någon olycka?

— Olycka? Hur kom du på ett sådant ord? — svarade han, — men hans röst förrådde honom.

Betty hade stannat vid spisen, liten och rak, utan att ett ögonblick förlora sin säkerhet.

— Jo, här har skett en olycka, som ingen rår för, som omständigheterna framkallat, — yttrade hon. — Vi ha . . . Ja, hvad skall jag egentligen säga? När jag börjar rifva i härfvan, finner jag ingen början.

Nu Hans Alienus:

— Det är egentligen ingenting som skett. Och ändå! Det är mer än det förefaller.

Han kunde icke reda sina tankar. Ett ögonblick lät hans inbillning åter allt synas smått och grått, men därefter svepte hon allt i ett förmörkande moln, där allt förstorades, och på nytt tyckte han sig höra under själfva golfvet, där han stod, urmodiga instrument och ett mummel af röster, som sjungande upprepade sitt: Vår är du.

Han gick några steg fram mot Giggia samt drog ur fickan den gröna pappasken med järnringen, hvilken hon i gudsmodersbildens åsyn lämnat honom till ett vårdtecken. — Hans egna tankar klädde sig tyst i dessa stränga och allvarliga ord, och det sköra band, som knutits mellan honom och detta barn, syntes honom så starkt, att det

icke kunde slitas utan att lämna oläkliga ärr. Hade det nu varit för två tusen år sedan, tänkte han, då hade jag endast skickat Almerini en måttlig summa och därefter hämtat de båda flickorna på en vagn, förspänd med oxar, som hade förgyllda horn. Så hade jag småsjungande kört dem hem till mitt hus, och alla hade vi varit bekymmerslösa och glada. Och nu står jag här så ömtålig, att om en lekande hand snuddar vid mig, slår den djupa sår. Och om icke den, som slagit detta sår, den allena, just den, följer mig, är jag icke tröstad genom att få den andra eller många andra. Är detta endast ett infall, eller hvad är det? Det finns hundra tusentals kvinnor ensamt i den stad, som ligger här omkring mig. Jag kan hit in höra deras steg på gatan. Många äro rikare utrustade än den enda, som jag nu tänker på, och jag kan inte tänka på någon utom denna enda.

Hans hand darrade lätt, så att ringen rasslade mot locket. Han räckte Giggia asken och sade sakta:

— Den hvita handen gaf ringen med förtroende åt den svarta handen, som bedrog. Nej, icke bedrog. Jag vet icke hvarför det ordet föll mig på läppen ... Eller var det kanske det rätta? Jag

har ingenting att säga dig, ingenting att berätta. Kan du förlåta oss, mig och Elena?

Det var icke så han hade ämnat att uttrycka sig, men han var icke längre herre öfver sitt ord.

Giggia stirrade honom stelt i ögonen utan att göra någon rörelse för att mottaga asken, och han kunde icke längre läsa hennes tankar som nyss. Han visste icke ens, om hon hade förstått, hvad han sagt eller velat säga. Det tomma uttryck, som frös fast öfver hennes ansikte, redan då han började sin förklaring, dröjde oföränderligt på samma sätt som ett stannadt urs visare, död och förlamad, utpekar ett redan förlidet klockslag.

Hon gick tillbaka till den lappade och urblekta karmstolen, hvilken med sin rödnötta förgyllning liknade en drottningtron i fattigdomens rike. Där satte hon sig tungt, som hade hon blifvit tjugu år äldre under de korta ögonblick, som förflutit sedan hon nyss reste sig.

En lång stund rufvade i rummet den tystnad, som träder öfver tröskeln, då människor, om hvilka man tänkt högt, blotta sin osannhet och svaghet, sin obetydlighet. Likt när en lampa plötsligt tänds i mörkret, såg hon med ens i full klarhet alla omkring sig.

— Räck mig din hand, Elena, — sade hon kallt.

Elena, som alltjämt stod bortåtvänd vid fönstret, skakade hufvudet nekande.

— Hvarför vill du icke göra som jag ber dig, Elena?

Elena vände sig och gick fram till henne samt gjorde som hon bad.

Då sade Giggia:

— Hans Alienus, råck mig också din hand, så att jag får lägga den i min bästa väns. Jag står ingen i vägen.

Elena drog häftigt tillbaka sin hand.

— Inte det! Om du först hade slagit mig i ansiktet, skulle jag kanske ha kunnat det, men inte heller då.

Han stod blek, med ett strängt drag öfver ögonen, och hans rörelse band hans tunga. Han nickade endast flera gånger åt dem alla. Men när han gick till dörren, var hans blick så skymd, att hans trefvande hand icke fann låsvredet. — Betty gick fram och öppnade.

— Jag fruktar, — sade hon, och hennes röst var icke längre lika lugn, — att liksom våra glada löften så snart föllo till intet, så kommer det att under hela ditt lif gå allt, som du vidrör.

Utför trappan gick han i början långsamt, men för hvart steg som förde honom längre bort och allt bittrare lät honom känna saknad efter det, hvilket han lämnat, gick han fortare och fortare, i trots utmanande lifvet. Han visste, att det fordom, som ställt sig mellan honom och de andra, beständigt skulle resa sig mellan honom och hvar människa, som han ville kalla en vän, hvar dörr, bakom hvilken han sökte ett hem.

Rundt omkring honom i trappan knuffades kostymerade, som klädt sig i vindsvåningen, och nu begåfvo sig ned till torget, där minneståget ordnades. Det skulle sätta sig i rörelse redan om tio minuter.

Nedkommen på gatan hörde han en fönsterlucka rassla, och i detsamma föll, rätt framför honom på stenarna, den fula gröna pappersros, som han bedt Elena om föregående afton. Han tog upp den och virade fast ståltrådsstjälken om det grofva snöret mellan pilgrimshattens musslor. — Men hvilkens hand, som hade kastat den, det fick han aldrig veta.

Han uppsökte sin plats i högtidståget, och icke långt därefter gaf en gäll hornstöt tecken till uppbrott.

Sedan det berömda dödståget i gamla tider hade aldrig ett karnevalsstreck så ihärdigt bultat på alla hus och så samvetslöst lockat de flitigaste från sina göromål, som i dag. På Corson voro de med kulörta tafter klädda altanerna öfverfyllda af åskådare, och i villervallan nere på gatan hade gendarmerna svårt att upprätthålla ordningen. Det påstods till och med, att den helige fadern själf, hemligt civilklädd, höll med en kupé vid hörnet af Via San Giacomo, ehuru andra sagesmän funno troligt, att det endast var en af hans högre tjänstemän.

Så långt ögat såg böljade snart i solskenet Corson af drākter, och blomsterkastningen stannade af. Främst bars det otrikoliska zevshufvudet af gips samt den uppgräfda öppna kistan. Rundt omkring gingo barn, som endast hade svarta hundfällar om lifvet och violkransar på håret, men för öfrigt voro nakna. De slogo små förgyllda lyror, som endast hade en sträng, men alla instrumenten voro stämda i ackord, hvilket taktfast och oförānderligt klingade, hvar gång de spelande småttingarna satte högra foten i marken. Så följde i skiftande vimmel historiens olika tidsåldrar, sådana skönhetsdriften, hvars brusande flöde lyfte allt lefvande framåt, låtit dem uppträda med lutor

eller svärd, piniekäppar eller pilgrimsstafvar och uppfyllda af vek innerlighet eller af jublande lefnadsmod. Stadens äldsta ätter hade utlånat sina klädkamrars familjereliker, sina himlar med fjäderbuskar i hörnen, sina förfäders bärstolar och tunga karosser samt ovala långa tennfat, lastade med frukt. Det sjöng af glädje ur alla dessa syner.

Åtta vuxna män, som icke heller hade annan klädnad än en svartraggig hundfäll, höllo på seniga armar en bår med en rundkarmad hvit stol. På denna satt med korsade fötter och händerna på karmen en tjugutvåårig bondkvinna, som endast bar en hundfäll om höfterna. Den räckte tätt upp under bröstet, men icke fullt ned till knät och sammanhölls om lifvet med en rem af guldläder. Det linfärgade raka håret hängde öfver de gulbruna kraftiga axlarna och armarna, och rundt pannan och nacken hade hon en ring af stränga hvita kamelior. En halmkärfve låg som pall under hennes häl.

Till en början hördes några pryda rop af missnöje, och en gendarm med ful uppnäsa trodde sig förpliktad att skrida in. Men han blef genast trängd tillbaka, och snart glömde åskådarne den ovilja, som de ansett sig böra hysa, men som i själfva verket ingen kände. I stället bredde sig

hvar båren nalkades, en vördnadsfull, högtidlig stillhet, och en bildhuggare, som stod på en bänk invid husväggen, brast i tårar.

Bakom båren dansade, skylda med panterskinn, tolf negrinnor från Tunis, och deras skrällande tamburiner och gälla rop voro det enda, som på en lång stund bröt tystnaden.

Men alla de olika gestalterna hade strött aska på sina kransar eller sitt hår, och vid fötterna slamrade kedjor, som släpade med sig de kastade violer, hvilka trampats till döds i gatans röda sandmylla. Högt bakom dem red på ett papplokomotiv han, som öfvermannat dem alla, triumfatorn, den moderna anden: ett helt och hållet svartklädt beläte af papp. Det hade glasögon, långbyxor, långrock, grofva solida snörkängor och skorstenshatt. En blytung tröghet låg dum och förstockande öfver det trinda, blankfernissade ansiktet, och för hvar gång munnen öppnades af en mekanism, hvilken doldes i den ofantliga buken, föllo aktiebref, kemikalier, romanböcker och amerikanska uppfinningar öfver läpparna.

Just då pappdockan hann till hörnet af Via Giacomo, där den hemlighetsfulla täckvagnen höll bakom åskådarne, banade en ung student sig väg samt steg fram pekande på den svarta dockan

och ropade spefullt bugande och med hatten under armen:

— Kära-far hör till de andligen feta, som vilja sitta, där andra vilja dansa. Det har i alla tider funnits ett slags dumma genier, och ett sådant är kära-far. Kära-far är ett barn, som en undanlåst förklarare fått med sin praktiska hushållerska. Skall jag (studenten vände sig till åskådarne) i romerska folkets namn hälsa kära-far välkommen?

Den tyske lärde, som stod på altanen till höger, kunde icke längre behärska sig, då han hörde ord, som så ovarsamt snuddade vid honom själf. Det kom sig af att han var människa. Han satte händerna som en ropare framför sin mun och dundrade med öfvertygelsens vrede ett ljudande:

— Ja!

Skrattsalvornas laviner rullade från fönster och altaner, och i det lössläppta tumultet föllo violbuketter på ansikten och händer, svidande som snärtslag. Men den tyske lärde hade tappat hufvudet och ville icke tystna.

— Hvartill tjänar hela detta upptåg? — frågade han.

Då studenten:

— Det är Cola di Rienzis roffågelaktiga magerhet, som reagerar mot samtidens embonpoint.

Det är de långa benens kamp mot de små afstumpade korta.

— Hvad är Zevs från Otricoli? Så eller så många skålpund gips i form af ett manshufvud!

— Hvad är den påflige sångaren Jason? Ett delvis hårbevuxet ryggradsdjur, som genom att ockra med sina röstmedel tillskansar sig födoämnen! Man kunde också svara: han är $\Gamma\ \Gamma$, $362 + \frac{0}{12}$. — Det är ingen konst att gifva förklaringar, som intet förklara.

— Det är Hans Alienus, som satt i gång ert upptåg, jag vet det nog. Men han är ingen modern människa.

— Vållanger och pliséer.

— Han förstår oss inte. Vi ha kommit till en grym och tungsint världsförklaring.

— Ett gammalt märke på barbarer.

— Han är en annan tillhörig, en annans Hans.

— Jag tänker ni äro andras Hansar allesamman.

Den tyske lärde tog af den bruna filthatten och torkade het sin hjässa med näsduken, men studenten, en mager, skägglös man med djupt liggande oroliga ögon, långt hår och ytterrocken nött på armbågarna, var outtröttlig. Han trängde sig fram ännu närmare under balkongen och ropade:

— En person med min herres utseende bör egentligen icke yttra sig vid det här tillfället.

— Hvad djä...

— Hur var det? Min herre är dagens civilklädda pulcinella.

— Jag ville bara säga...

— Var så god och säg ut!

— Det är ju det jag vill göra.

— Nå men så gör det då.

Den tyske lärde vände på klacken och kastade glasdörrarna i lås bakom sig, men först när han, inkommen i rummet, åter satte hatten på hufvudet, andades han ut och fullföljde meningen:

— Hvad djäfveln har mitt utseende med det andra att skaffa? Har jag, fysiologen, mina meriter i utseendet?

Han såg öfver glasögonen åt sidan och strök undan hakskägget med ofvansidan af sin hand. Han förstod icke, att det just var hans självförvållade kroppsliga fulhet, som enligt studentens mening skönjbart ställde lifvet på hufvudet.

Under detta bullersamma uppträde hade hela minneståget råkat i oordning, och nere vid gathörnet märktes under den hemlighetsfulla täckvagnens halffällda gardin ett svartklädt bröst, som skakades af skratt, men på ett tecken vände kusken

åkdonet, och det rullade bort brådskande. Mängden hade nämligen i vild oreda brutit sig fram bakom pappdockan och plundrade en löfklädd skrinda, som var rågad med pionflaggor. Några skägglösa ynglingar och män, som hade rakade fläckar i nacken och tycktes förklädda präster, voro de ifrigaste att utdela flaggorna åt alla sidor. Hans Alienus märkte, att alla de oräkneliga hvita flaggorna, som viftande spredo sig öfver hela Corson, på afvigsidan voro målade med en bild af den heliga jungfrun, och han förstod nu, att den kloke fader Paviani öfverlistat honom. Efter en stund vändes många af flaggorna, så att rätan bar den heliga jungfrun och afvigan pionen.

— Till Vatikanen! — ropade en röst.

— Hans helighet skall hyllas! — svarade andra stämmor, och dessa blefvo allt flere.

— Den moderna anden lefve! — åskade det från andra sidor, och hela det upplösta minneståget trängdes ned i sidogatorna.

Det samlade sig dock åter, fast utan ordning på den långa Ripettan och rörde sig framåt mot Vatikanen, följdt af beständigt växande människomassor och med buller som af ett upplopp. Midt inne i trängseln syntes alltjämt det högt lyfta gipshufvudet, och de fladdrande lärftsflaggorna voro

så många, att gatan liknade en flod af skummande hvitt. Flere käppslag hade redan fallit och från ett fönster nedkastades midt i trängseln en stol.

På andra sidan bron vid Ängelsborgen visade sig emellertid oförmodadt ett dubbelt led af beridna soldater. Sablarna blänkte vid de ljusblå uniformerna, och den hotande raden kom i långsamt skridt den annalkande skaran till mötes. Några åskådare kastade om i besinningslös flykt, och två af de förklädda prästerna ryckte till sig gipshufvudet. Alla de kostymerade trängdes mot ett öppet inkörshvalf och därifrån till en vid gård. De nästan fästningslika portarna gledo igen bakom dem som af sig själfva.

Byggnaden, som skilde gården från gatan, var ett långt hus med många fönster och bebodt af fattiga, hvilka ännu voro den helige fadern tillgifna. De förklädda prästerna hade redan gått upp i deras boningsrum samt talat till dem, och många af dem kommo ned på gården och samlades under häftiga rop kring de med Vår Frus bild prydda pionflaggorna.

Gården öppnade sig mot en trädgård, som på halft rasade terrasser sträckte sig djupt in i kvarteret. Mellan citronträden och de aflöfvade och skurna vinstockarna framskymtade redan en mängd

af påfvefientliga åskådare, hvilka i yttersta upphetsning genskjutit de kostymerade. Stenar kastades redan från båda sidorna.

Bredvid Hans Alienus stod en liten torr man, som var helt och hållet gråklädd och mycket rak i ryggen. Han hade slug spetsig näsa och gråsprängda polisonger. Högra handen vanställdes af en stor brunaktig hudfläck, och han höll den därför gärna på ryggen.

— Nu ha vi råkat vackert ut, — sade han till Hans Alienus. — Jag har förr varit polisman och vet, hur sådana här saker kunna sluta.

— Låt oss, — svarade han, — bara icke känna oss som inbillningslösa lydare, utan minnas, att människan framför allt annat är estetisk. Däraf begagnade sig fordom den kloke. Vi ha ju några musikanter. Kan ni ej få dem att spela upp! Och där borta mellan hönshuset och lagerbusken står en vacker flicka med en korg violer. Hon måste också hjälpa oss.

Han var varm och ifrig, och det oväder, som från alla sidor allt tätare drog sig samman, höll hans inbillning vid lif.

— Jag är svag i tron, men jag skall försöka, — förklarade polismannen och gick från honom för några ögonblick.

Ett hårdt slag på axeln tvang Hans Alienus att vända sig om, och till sin öfverraskning såg han Almerini stå tätt bredvid i lång rutig ulster och med stora manschetter.

— I elfte timmen vände jag på bangården, — berättade han en smula förläget. — Jag kunde inte bemästra min nyfikenhet att få se minneståget utan beslöt att skjuta upp resan — till senare. Jag har ännu inte varit hemma, och i trängseln blef jag inknuffad hit med er andra. Det går illa, Hans Alienus. Det är slut med din tur. Alltihop blir ett: lefve svartrockarna! — Påskynda du din affärd i afton. På det här äfventyret komma arresteringar.

Tumultet på terrasserna tilltog.

— Ingen dagtingan! — ropade Almerini med smattrande bas. — Det bör finnas någon bakväg där uppe i trädgården, efter folket sluppit in, och på den vägen måste vi skaffa oss ut med heder. Våga lifvet är i alla fall ett af lifvets största nöjen.

Polismannen kom nu tillbaka med den vackra flickan och tre ryttarsablar, som han lånat af de kostymerade, och som sutto så hårdt i baljan, att man måste hjälpas åt för att draga dem.

— Jag fruktar det värsta, — sade polismannen och stapplade några steg baklänges med händerna

knutna om den ena baljan, ur hvilken klingan sprang loss.

Alla tre togo hvar sin sabel. Hans Alienus stod med vapnet under armen samt gaf med långfingret af gammal vana en lätt stöt mellan ögonen för att trycka fast de glasögon, som han icke längre bar. Den flata pigrimshattens breda brätten, som gungade då han vände hufvudet, besvärade honom, och han sköt hatten i nacken. Han liknade en skollärare eller studiosus, som i sin hvita nattrock sprungit ur kammaren och tillgripit en sabel för att med den försvara sina meningar. Flere gånger förde han långfingret till pannan för att rätta de glasögon, som han ej längre bar.

Polismannen makade den vackra flickan framför sig. Hon var en torftigt klädd brunett, som aldrig hade deltagit i kostymtåget utan endast nyfiket kommit ned från det stora huset. Klädningen var kort, och det syntes, att hon icke hade strumpor i skorna. På armen höll hon sin vidjekorg.

Hans Alienus vek ned hennes yllekrage från halsen, så att den blef bar. Hon skrattade och värjde sig, men gaf slutligen efter och lät honom lägga kragen som han ville.

— Du skall följa med oss, — sade han, — och så snart någon visar sig duktig, skall du gifva

honom en af dina violbuketter. Vi få sedan se, hvem som kommer först.

Detta framlockade munterhet, och några musikanter i sjuttonhundratalets starka färger och med sminkade kinder spelade upp. Den eftersta höll handen inne i hornet på sin kornett för att sköta pistongen.

De, hvilka nyss dragit sig undan utefter väggarna, kommo småningom fram en efter en, smittade af musiken, som bestod af några få beständigt återupprepade takter. En gammal kvinna, som bodde i huset, snyftade gång på gång: — Vår fru hjälpe de präktiga männen.

Då flög inbillningen ur sitt gömsle, och en illa klädd, halfvuxen gosse med vidöppna bruna ögon sprang fram och svingade en yxa öfver hufvudet. Han ställde sig bland de främsta, och alla satte sig sjungande i rörelse upp mot trädgården.

Det hade redan blifvit sent, och den första aftonkylan steg uppfriskande. Himmelen ofvan buskarna och träden, mellan hvilka de påfvefientliga motståndarne skockats, var molnbetäckt och blåsvart.

De hälsade till en början endast med några stenar de kostymerade, som begynte klättra upp-

för terrasserna, men inom några ögonblick voro båda flockarna hvarann in på lifvet. En gul flamma utstöttes ur ett af de öfversta törnsnåren, och knallen af ett skott rullade mellan murar och hus, medan en tapp af rök tungt hängde kvar öfver busken.

Almerini ryckte till samt vred mustascherna och knäppte sin ulster.

— Jag tror . . . Jag tänker det är bäst, att jag vänder och går tillbaka ned på gården för att . . . Kvinnorna bakom oss kunna bli skrämda.

Hans Alienus hörde icke på honom. En trädgren slog den otympliga sabeln ur hans oöfvade hand, och i ögonblicket förbryllade det honom så, att han, utan att veta det, åter tryckte tummen och långfingret mot tinningarna, för att jämka på de glasögon, som han icke hade. Det oaktadt hade han, trots sin ifver, aldrig varit så kallt öfverläggande som just nu, och han tänkte för sig själf: Jag vill säga dig, Hans Alienus, att till detta passar du bättre än att sitta innelåst och läsa bokstäfver.

I detsamma sprang den halfvuxne gossen med de vidöppna ögonen om honom, svängande sin yxa. Han hoppade vigt från sten till sten med hufvudet neddraget mellan axlarna. Då han redan

hade hunnit ett långt stycke framför de öfriga, rullade ett andra skott, och han föll raklång på ryggen. Strax ofvan vänstra nyckelbenet sprutade blodet stötvis från hans hals. Sången upphörde, kornetten, som blifvit efter, tystnade, och i retad förtrytelse sprungo några män uppför terrassen och slogo med sina tillhyggen rundt omkring i snåren. Två andra lyfte, med pannan lackande af svett, gossens liflösa kropp i guldstol och lade den i gräset bredvid den fyrkantigt uppmurade trädgårdsdammen.

Åt några af männen räckte nu genast den vackra flickan violer ur sin korg, och de sista strödde hon öfver västen på den fallne.

Alla lyfte hatten från hufvudet, till och med den torre polismannen.

Aflägset klämtade en klocka, och aftonen sjönk sakta öfver det stilla vattnet, öfver vingårdarna och de vindlösa löfträden. Dämpade utrop och handklappningar hördes från de efterblifna, som ännu icke hunnit upp på terrasserna, och några af det sotiga och öfverbefolkade husets döttrar trängde sig, svepta i brokiga schalar, in i männens ring för att se och berömma den döde. Samma skröpliga gamla kvinna, hvilken nyss hade anropat Vår Fru, kastade sig gråtande ned öfver honom. Hon

var hans faster, hans enda lefvande anförvant, snyftade hon. Nu hade han gjort henne heder, den ståtlige gossen.

Hans Alienus stod i kretsen bland de andra, och detta enda lik, hvilket redan väntade sin mull och sin glömska, kvarhöll hans blickar, som hade det i sina trasor en stund öfverglänst alla de lefvandes lysande prakt. Han afundades den döde hans violer.

— Tiden är knapp, — hviskade polismannen. — Packet tar redan till flykten genom en järngrind uppe mellan buskarna. Den vägen står oss öppen, om vi skynda oss.

De många hundra kostymerade begåfvo sig nu vidare uppför terrasserna och kommo genom järngrinden till en stenlagd murkantad backe, men som den förde ned till gatan, där soldaterna väntade, intryckte de i stället en murken plankdörr, hvilken ledde till vidsträckta vingårdar. Tätt ofvan murlängorna sågo de hustak och Peterskyrkans väldiga stenmassor, och den brokiga skaran af dräkter från alla tidsåldrar fortsatte framåt i skymningen. Redan under första förvirringen utanför inkörshvalfvet, hade den kringburna kistan blifvit nedsatt på gatstenarna och äfven bärhimlarna hade lämnats i sticket, men de med fruk-

ter lastade faten, vaggade ännu på samma hufvud som förr, och de halfnakna barnen sprungo rundt omkring med sina lyror, huttrande i kvällskylan.

Ännu en träport stängde vägen, men som den icke var bommad eller låst, utan endast igenskjuten, gick den lätt att öppna. De vårdade gångarna, bilderna och de omsorgsfullt tuktade myrtenhäckarna visade, att man nu beträdt själfva den hemlighetsfulla påfliga trädgården. På afstånd brunno en rad af tjärbloss, och under dem sträckte sig i det oändliga de bord, vid hvilka de fattiga bespisades, uppassade af munkar. Till höger stodo glasdörrarna på vid gafvel till den långa jordvåning af salar och rum, där Vatikanens marmorfångar fått sin bostad och där den helige faderns högtidsmåltid redan väntade minnestågets deltagare.

De spredo sig högljudt samtalande om det öfverståndna äfventyret åt alla sidor i gallerierna, mottagna af de betjänande munkarne. En kapucinerbroder fattade Hans Alienus vid handen och ledde honom till sala da Croce greca.

— Högsätet tillkommer dagens Mæcenas, — sade han.

Salen var upplyst af hängande kyrklampor, genom hvilkas bägare af rubinglas en röd dager

breddes öfver Praxiteles' Venus och öfver den mörka porfyrsarkofag, där Konstantin den stores dotter hvilat. På de långa borden brunno med matt låga några tjocka vaxljus, som tryckts fast på den spetsiga tenen i förgyllda höga altarstakar, och öfver dem hade till rummets hela längd uppspänts som ett slags himlar smala röda, med guldband kantade sidenvåder, hvilka vid högtider eljes brukade kläda väggarna i något kapell. Våderna hängde i bukt genom sin egen tyngd, och repen, som från deras fyra hörn sträckts till taklisten, voro helt och hållet omvirade med myrtenslingor. Äfven bänkarna voro hämtade ur ett kapell och högsätet var en kyrkstol af ek med en snidad vädur och två keruber. Ofvan karmen syntes en jätteformad flodgudomlighet, och resens besynnerliga slagskugga steg högt upp på väggens grönaktiga kyrktapet, hvilken föreställde »hvilan i Egypten». På ena sidan höjde sig mellan sphinxer och pelare en trappa, men en matta af svart kläde var lagd öfver stegen och rullad ut öfver golfvets mosaiker ända fram till Minervahufvudet i salens midt. En armslängd från detta hufvud stod, med en rund svartbetsad platta till fotställning, ett högt brunt kors med den törnkrönte frälsaren. Den hårdt och kantigt utskurna kroppen hade män-

niskohudens färg, pannans och händernas blodsdroppar voro röda, håret hängde mörkt och styft, och öfverst syntes tydligt bokstäfverna I. N. R. I.

Hans Alienus satte sig i kyrkstolen och rundt honom på bänkarna de andra gästerna. De sågo från sätena in i sala rotonda, och där stod på sin sockel det äkta otrikoliska marmorhufvudet — lifvets framtidsdröm in nuce. Att se det var som att på ett blått fält höra en aflägsen prästkör af basröster.

Midt i denna runda sidosal, där tritoner och centaurer kråmade sig i golfvets mosaiker, spelade femton musikanter i fornromerska dräkter på bruna träflöjter, ledsagade af ett klingande klockspel. Jason, den påflige sångaren, anförde dem och stod i deras ring på en aflång grön pall, som hade en bleckskålla öfver sitt ena sönderstötta hörn.

Anrättningarna på borden bestodo hufvudsakligast af sötsaker, och vinet, som hälldes upp i tennbägare och icke i glas, var svagt och vattenblandadt, men efter en stund märkte gästerna, att deras fötter stötte mot några hindrande föremål under borden.

Då de lyfte dukens fåll och undersökte mörkret, funno de en rad af korgar, fyllda med de yppersta och mest hetsiga viner, som den hespe-

riska halfön pressar ur sin drufva. Flaskorna öppnades, och gengångarslottets instängdt kalla salar, hvilka under sorgens och förnedringens år så länge stått tysta, genljödo snart i den inbrytande vinternatten af röster och lössläppt munterhet, af världsliga och andliga sånger. De tolf svarta danserskorna från Tunis, hvilka med korsade ben satt sig i en ring om Minervahufvudet, delade sins emellan sötsaker, och vaggande åt sidorna klappade de i danstakt med händerna. Långt på afstånd i sala degli animali sutto vid sina nothäften en grupp nutida musikanter med grå filthattar, blanka kinder och stampande fötter. De höllo sina mässingshorn ut genom fönstret för att mildra ljudet, men alla yrvakna ekon rullade med tonerna skrällande genom gallerierna. De betjänande munkarnes sandaler smällde mot golfvets rutor, träflöjterna gnisslade som hvassa hvisslingar, och barnen, hvilka tröttnat att sitta stilla, sprungo med sina lyror lekande och skrattande mellan statyerna. På några hade den raggiga hundfällen lossnat i knuten samt släpade vid bältet efter dem, och helt och hållet nakna kunde de endast skiljas från stenbilderna genom de trinda lemmarnas rosenfärg.

Från alla hänförda munnar steg den helige faderns lof midt genom dryckeslagets stoj som en

djup orgelton. Han hade varit det glimmande knäppet mellan det förflutna och det kommande, och om detta knäppe också burit form af ett kors, hade dock både Minerva och Venus ropats ur mullen för att häkta det samman. Han hade satt människosläktets skönhetsdrift som kula på sin staf, och en gång skulle marmorfångarne, som han räddat, känna blod bulta under sin hud samt i gladt sorl lefvande gå ut att befolka jorden.

Medan gengångarfestens munterhet svallade allt högre och tjärblossen färgade himmelen, så att skenet syntes öfver staden och öfver Campagnan ända till hafvet, satt Hans Helighet i sina rum vid sin slutade måltid, som han alltid intog i ensamhet. Efter en stund och sedan han stående läst en bön, fattade han ringklockan, som stod på bordet, och tillkallade några personer, som befunno sig i ytterrummet. Det syntes dem, när de vördnadsfullt inträdde, att just i detta ögonblick en gloria af höghet dallrade öfver denne hvithårige man, som med sina spelande ögon och sitt kloka ansikte stod lutad mot karmstolen i dagern från armstakarnas vaxljus. Det våglika bruset från den somnande staden och springvattnen djupt nere på Petersplatsen tycktes förunderligt aflägset.

Icke långt efter sedan Hans Helighet hälsat

dem, bredde sig en oväntad tystnad utefter stenmuséernas långa festbord. Den fortplantades från rum till rum som hade en kall fläkt af död strukit fram öfver alla upphetsade ansikten och fyllda tennbägare. När tystnaden slutligen närmade sig sala da croce greca, reste sig alla undrande från bänkarna och gingo fram på golfvet. Äfven Hans Alienus steg upp från kyrkstolen, och han stannade under den korsfäste frälsarens bild.

Uppe i trappan sågo de den helige fadern komma utför de med svart mattbelagda stegen. Han var helt och hållet hvitklädd för att visa, att han kom privat och endast såsom sina gästers värd, men under det vattrade sidenskärpet hade han stuckit en röd hatt med hängande tofs. Inga andra följde honom än två gråhåriga klerker i violett soutane samt fader Paviani, som vände sig åt alla sidor och med strålande ögon betraktade sitt verk. De betjänande munkarne ställde sig med sina dystra kåpor genast i led på båda sidor om trappan, och på mattans svarta våd blefvo deras fötter dubbelt gulbleka.

Korgarna hade släpats fram. Krokanerna med sina olivblad i toppen och de små templen af marzipan stodo redan nedbrutna på borden, smörtårtorna voro smulade, dukarna fläckade, och klufna

frukter lågo mellan tennbägarna. Det drypande vaxet hängde stelnadt kring stakarna, och ett ljus, som fallit, låg med ännu glödgad veke rykande på golfvet.

En rödhårig och fräknig man i spansk medeltidsdräkt hade tagit sig för mycket till bästa och halkat ned vid sidan af bordsändan med ryggen mot bänken och ansiktet djupt mot de korslagda armarna. Han satt sofvande kvar, medan de andra knäböjde.

Den helige fadern stannade först på trappans nedersta steg.

— Jag ville icke underlåta att hälsa mina gäster och själf läsa bordsbönen, — sade han sakta och stilla, men tystnaden var så fullständig, att om hans brutna stämma varit ännu sprödare, skulle den dock förnummits till salens bortersta vrår. Han blundade och knäppte sina händer.

— Århundradet lider mot sin afton, och vi stå i ängslig väntan som i en ransakningssal, där klubban fallit och dom skall uppläsas. Hvar och en frågar sig, om hans namn skall bli en stjärna eller en grå punkt eller glömdt drunkna i den vreda sjön. Lifvets önskningar ha ropat efter kropp i de stenbilder, som stå här omkring oss, och efter ande i den kyrka, som jag kallats att förvalta,

men det är i natt min bordsbön, att äfven de tusen och åter tusen önskningar, som dött glömda, icke förgäfves måtte ha förtärt de hjärtan, där de brännt. Och nu, mina bröder, uppmanar jag er att, innan hvar går till sitt, tömma en skål för allt detta glömda: de tankar, som aldrig blifvit sagda, de önskningar, som ingen fått veta, den vilja, som aldrig fått verka. — Det är den första och den sista skål som drickes under mitt tak.

Han gaf dem ett tecken att resa sig, och rundt honom lyftes tennbägarna och tömdes.

Då klarnade hans ansikte, som varit allvarligare än eljes, och han drog den röda hatten ur skärpet samt tillade:

— Jag vill samtidigt fånga det gunstiga tillfället, att i så mångas närvaro kunna belöna en af vår kyrkas mest hängifna tjänare med den kardinalshatt, som jag länge ämnat honom, ehuru han ännu icke beklädt något högre ämbete. Måtte den heliga jungfrun skänka honom kraft att hedra den!

Han vände sig åt sidan, och skuggan af hans hufvud och hans utsträckta arm föll framför honom på Venusbildens höft.

Fader Paviani mottog hatten knäböjande och kysste upprepade gånger handen, som skänkte den,

men under tiden gled den helige faderns öga mönstrande öfver gästernas rad, och då han upptäckte Hans Alienus, utbrast han med glädtigt tonfall:

— Jag känner igen dig, och jag har icke glömt den lek, vid hvilken jag ansåg det otillbörligt att fasthaka kyrkans namn. Men jag hade icke väntat att återse dig i en pilgrims allvarliga dräkt, om också min käre Paviani just nyss berättat mig om din afsikt att gå öster ut. Andra gå helst mot väster. — Jag hoppas, att min son först hvilar ut vid den heliga grafven.

— Det finns, — svarade Hans Alienus, — en helig graf som är så stor, att veckor och månader icke förslå, om jag vill gå rundt den. I den grafvens djupa öknar vill jag stiga in, och till Sardanapal, hvilkens önskan icke dött i glömska, skall jag framföra hälsningar från Ers Helighet.

Påfven småskrattade fryntligt med en skalk i hvardera ögat.

— I så fall kan du alltid lita på mitt beskydd. Vi kunna ju taga saken så, att jag skickar dig som nuntius till Sardanapal i underjorden för att till honom öfverbringa min välsignelse. Du lofvar naturligtvis att samvetsgrant fullgöra det uppdraget, icke sant?

Den helige fadern blef ganska öfverraskad, när

Hans Alienus nu sträckte sin högra hand mot spiken i den korsfästes fot samt svarade så högt och tydligt, att hans ord förnams ända in i de båda angränsande salarna:

— Jag lofvar det!

Då den helige fadern:

— Om du också uppsöker det förflutna, skall lika fullt din samtids blod fylla ditt hjärta. Sångerna, som du sjöng på skolbänken, klockringningen, som väckte dig julmorgonen, minnet af dina första leksaker, de många tankar och förhoppningar, som sysselsatte din tid — allt ligger ändå kvar i ränseln, hur långt du går, och hvart du kommer blir du en främling. Misstro till egen tid är det tyngsta öde en människa kan få att bära. Den som vantrifs hos det århundrade, i hvilket han blifvit född, går husvill till sin död.

De knäböjande reste sig, och piparne spelade upp, men utan att återvända till sin kyrkstol stod Hans Alienus kvar under krucifixet. Han tilltalade ingen och hörde icke längre träflöjterna eller Jasons retliga knackningar.

Då väckte bullret den rödhårige druckne. Han såg sig yrvaket kring åt alla sidor med en tofs af håret öfver ögonbrynen samt fattade med båda händerna om bänkens kant bakom sig och steg

upp. Liksom om ruset öppnat hans blick, grep han i plötslig ingifvelse en af tennbägarna från bordet och kastade den mot Hans Alienus. Den föll på golfvet och rullade ett stycke öfver den svarta klädesmattan.

— Din skål dricker ingen! — ropade han med djup och oklar stämma. — Kostymsömmare! Lustbarhetsmarskalk! Du har ordnat ett teaterstycke, som har sina spelande och sina åskådare, men det hela är icke en af sig själft framsprungen blomma på lifvets träd med friska uppåtstigande safter inom sig. Det är en gengångarnatt i gengångarslottets praktrum, men icke dagens lefvande lif. Det är icke tidsandens segrande: Jag är till! — Tidsanden sitter i natt i en fabrikslokal och skrifver ifrigt räknande en mängd siffror på ett pappersark. Du har icke gifvit oss vilja och önskan, icke ande, endast en tom rock, som en gång burits af något redan dödt och förlidet.

Han vacklade tillbaka och satte sig på bänken med hufvudet mot bröstet, och utan att vidare säga något somnade han in lika tungt som nyss.

Hans Alienus stod hopsjunken med ena handen hårdt knuten om korsets stam och pilgrimshatten i den andra. Synerna omkring honom skänkte honom icke den jublande tillfredsställelse,

som han väntat i dygn och månader, och den drucknes ord förrådde honom och uttalade hans egen missräkning. Men just därför att han på alla håll såg sig kringskuren, fylldes hans inbillning af den yra, som midt i skeppsbrottet, bländad af förstörelsen och farans vidd, vill tillropa lifvet sin mest kärleksfulla och mest prisande hälsning. Den steg honom mer åt hufvudet än de heta viner, som han nyss smakat vid den helige faderns bord, och han motsåg längtande de nya öden, som hopats öfver hans morgondag.

Han tog handen från korset och gick utan afsked ur den upplysta jordvåningens rum. Han var nu mer ensam och mer fri än någonsin. Han hade intet fosterland, ingen öfverhet, ingen af samtiden erkänd lifsåskådning, inga fiender och icke heller några vänner. Han hörde endast ljudet af sina egna steg och såg endast sin egen skugga.

Måltiden var slut och de hvita marmorfångarne, antikens konstverk, stodo åter allena i Vatikanens jordvåning. De tryckte sina orörliga ansikten tätt till fönsterrutorna samt spejade i mållös längtan, om icke det kristna korset slutligen skulle falla från Peterskyrkans kupol och Dianas måneskära på nytt glimta fram ur pinieskogen på kullens krön.

Ren hade vintermånen tändts och skänkte
sitt ljus åt Rom, hvars vattenkonster blänkte
som blåhvit eld. Ett skimmer flöt i kvällen
från forna konstnärslifvets dryckesställen,
från »Palombella», »Greco» och »Artisti».
På grå palatset skylten var att se
som en förgylld butelj Lacrymæ Christi
i rockskörtsfickan på en styf abbé.

Men vid kafét, där fordom natten lång
gendarmen hörde skandinavisk sång
och där på rutans imma skuggan satt
af en artistiskt slokad Rembrandtshatt,
stod sysslolös med fallna servietter
camerieren. Hans lokal var tom.
Camerierne och prinsarne i Rom
de äro oafvändt hvaranns porträtter;
de äro färglöst svarta, färglöst hvita
af nattvak på kafét och liquoristan.
Camerieren är ett stycke krita
i midten af ett svart sefirgarnsnystan.

Två blonda kunder stego in till sist.
De valde soffan. Där var godt om rum.
Den ene var en gammaldags artist,
en äkta sådan där »romanus sum»
med sammetsrock i hvardags som i gala
— en gubbe som far upp, förkväfd af gråt,
och trycker till sitt hjärta allt och alla
och sätter sig och snusar efteråt.

Den andre mannen var den tyske lärde;
hans jægerskjortas praktiskt brungrå väf

gled fram vid kragen, medan han begärde
en flaska lugnt. Hans hufvud som ett ägg.
Två streck till ögon. Fyra streck till skägg.
Nu låt oss höra hur hans tanke blef,
i det han hällde upp sitt pilsnerbier
— han skydde vin, ett skaldeelixir
åt forna Flaccer och epikureer.
— Hvem längtar ej — så talte han — att se er,
Italiens städer! Hvem förnekar, hvem,
att han besviken likväl vänder hem!
Italien är en skepparelegend.
Förmår en aldrig sopad gränd att stämma
vårt sinne högre än en sopad gränd,
så bort med kvastarna där hemma!

Venedigs stjärnehimmel såg jag glittra
en natt i vattnet bakom min gondol.
— Battista, — bad jag, — hala fram din cittra
och sjung för mig din bästa barcarol! —
Nog märkte jag, där jag i aktern satt,
vid babords reling många fula saker
som salladsblad och liket af en katt,
och att Venedigs ljuft besjungna natt
består i månskensfärder på kloaker.

Men då om natten var jag böjd att svira.
Gondolen ljudlöst på kanalen sam.
— Battista, — ropte jag, — du får en lira
och dubbelt opp, men först skall cittran fram.

Battista, gondolieren — jag såg maken
hos er där hemma på hvar pråm och skuta —
en blå kavaj, cigarr, och midt på baken
en röd och sliten skinnlapp i en ruta —
han teg; han log. Så drog han fram — ett hand-
klaver!
Corinnas skönhetsland, du finns ej mer!

Och du, vårt Rom . . . Lycksalig den som prisar!
Gud hjälpe mig, som säger hvad jag ser!
Du Europas Barnum, fåfängt visar
du ditt museum, dina många under
och lockar käckt med karnevalen kunder
liksom en marknadskonstnär, hvilken ställt
en mjölad pulcinella vid sitt tält.
Förgäfves letar du i Ghetton fatt
din sista nötta calabreserhatt
och sätter den så snedt som möjligt öfver
den siste tiggare, som än behöfver

en hatt att tigga sina soldi i.
Vi tjusas ej. Vår tanke går som vi
din pulcinella och hans hatt förbi.

Artistens romarlif i sammetsrock,
det finns ej mer — det lefver som en skugga.
Och ingen härmare vill längre hugga
antiken om igen ur nya block.

Jag byter mejseln, penseln, sammetsjackan
mot första skifva hvetebröd med smör.
Så talar tiden. Lefve brackan,
som äter, sofver, ger en son och dör!

Och dina konstnärspåfvar! Samma måne,
som glänste i den Montefiascone,
som dracks vid deras gästabud i Rom,
sken ned på vanskött land och fattigdom.

Strö lagrar du för Deras Heligheter
och dem som formade i ler och vax;
den blir likväl den störste bland profeter,

som står i mythen med en krans af ax
och med vid hvar sin tinning tu potäter.

Din håg för glitter den är öfverlefvan
från släktets barndom. Den är vildens sträfvan
att bära pösande af öfvermod
skarlakansrock till grannens afundsjuka.
När ingen ser, är vatten lika godt,
om ur kristall, om ur en tegelkruka.
Förföljde djup beundran utan slut
den man, som hellre än att pekas ut,
beständigt åkte efter oxar, rede
en kung till kröningskyrkan på en stut
och vore stolt att bära billigt kläde.
Den nya människan vill skaffa tiden
med raska händer i ett enda klipp
en mollskinnsrock och ej en rock af siden.
Hon är plebej. Hon är Louis-Philippe:
vid vägens mål, dit allas blickar fly,
där vill hon stå i bomullsparaply. —

Kamraten sög ur pipan moln af rök
och nästan hviskade i det han strök
från pannan raskt sitt långa hvita hår:

— Det där i Rom, som stämmer våra sinnen,
är ej »i dag», förstår du, men »i går»,
är minnen, pojke, det är endast minnen.
När jag — fast sådant kan ej du begripa —
när jag som nu om kvällen får min pipa
och ensam sitter och ser bort i röken,
då ser jag syner, om du vill, säg spöken.
Där kommer just i dörrn . . . jag känner stegen . . .
en undersätsig man, som halft förlägen
tar plats i soffans hörn. Han lägger nu
sin ljusgrå hatt på bordets marmorflata . . .
Ja, se ej dit. Du ser ej honom du.
Men han är Thorwaldsen. — Fast hvarför prata!
Kom hit till tröskeln . . . hit, ja, här är bra.
Se Peterskyrkan där i månens sken
med påfveloggian på sina knän,
en oerhörd, gigantisk pietà.
Förnekar du den konstens rikedom,
som glädjerysande likt barn, när moder
slår upp sitt skrin med glimmande klenoder,
vi häpna möta, hvar vi gå i Rom?
Förmår ej den, hur känslolöst, hur hård
du krossar lyran med en dissonnans
på längst försvunna tiders släckta glans,
att öppna knutna handen till ackord?

Då log försmädligt, hemskt och segervisst
den lille pilsnermannen, log för två.
— Du talar väl. Det klär en grå artist.
Min salig farfar talte äfven så.
Är ej ditt hufvud kanske bland de bästas,
är ej din konst den djärfva men den trötta,
är ej din blick den fria, som är vår;
ditt gyllne hjärta vore värdt att fästas
med gyllne spik på Petersbildens nötta
och kyssta fot att kyssas tusen år.

Men Peters balsalsglada dôm och allt,
som värmt ditt hjärta, ser min samtid kallt.
Apollo själf, den sköne imbecilen
i Vatikanens källarkalla hall,
får häpen räkna kring sin piedestal
allt färre tecknare, allt färre snillen,
fast Rom är fullt af främlingar vid jul.
En bildskön man, är han ej löjligt ful!

Nej, följ med dina vänner, när de gå
i månskensnätter mellan ett och två

till Peterskyrkans slutna gallergrindar,
där, enligt sägen, den som lyssnar hör
hur kyrkan suckar under nattens vindar.
Gå dit och lyssna! Det är Rom som dör. —

— Det är Rom som dör, upprepade marmorfångarne tyst inom sig och stirrade undrande med sina liflösa vidgade stenögon mot staden och kullarna. Nu skall ändtligen korset falla från jätterotundan där bortom gårdarna. Men hvem är segraren som störtar det? Hur ser han ut? I vår tid kom en segrare strålande, majestätisk och som Bacchus följd af glädjedruckna människor.

Men gamle påfven, som i natt var vaken,
han stod i fönstret af sitt jätteslott,
och fiskarringen klang mot fönsterhaken,
och på hans hufvud satt en hvit kalott.
Han höll sitt ljus, men höll så snedt i staken,
att medan han med djupt bekymrad min
såg öfver torgen och de grå palatsen,
så föllo stora droppar stearin
som marmortårar ned på Petersplatsen.

— Ni, hvita fångar, — ropte han och ställde
sitt ljus i fönstret, tog en duktig pris.
Och med en liten klatsch af handen fällde
han dosans lock igen på påfligt vis.
— Ni, marmorfångar, hvarför längta ni
till korsets fall? Vi förde ändå vi
ett hedniskt lif emellan bön och aven,
så visst som korset väckte er ur grafven.
Och har i Rom jag inte skött er sak
och skänkt er parker, skänkt er stora stenhus
och bott med Venus under samma tak
och gjort min bostad till antikens benhus?

Står Pan ej här med lyftad marmorklöf
och dristigt naken, naken men med löf,
ty löfvet kom med medeltidslyriken.
Det är ej längre någon hemlighet,
att löfvet är i grund och botten det,
som skiljer nya tiden från antiken.

Ni, marmorfångar, hvarför trycka er
så tätt till rutan? Hvarför stirra ner
mot kullens kam, där skogens regnbestänkta

och svarta pinie susar allvarsam,
men ändå aldrig, hur ni se och längta,
Dianas måneskära glimtar fram.

Nej, må ni veta hvem till sist det blir,
som långsamt kommer utan lustbarheter
och bryter kristna korset från Sankt Peter.
Jo, han där borta vid sitt pilsnerbier!
Han är min samtid. Han är stark och rådig.
Ej ensamt korset skall hans byte bli,
han vill ett annat — vare Gud oss nådig!
Och, hvita marmorfångar, det blir ni.

Det blir den skönhetskult hvars helgedom
det kristna korset murat upp i Rom.

* * *

Hans Alienus, dold i torgets pelargångar,
spratt upp vid påfvens ord. — Jag ser hvad frågan gäller;
hvem blir vår framtids herre, pilsnermannen eller
den skönhetsdröm, som bor i dessa marmorfångar?

Den skönhetslängtan, hvilken sällan fick sin lön,
men rastlöst dref oss fram, hur våra krafter sveko,
skall den dö bort i tiden som en maktlös bön,
ett nödrop på det tomma hafvet utan eko?

Hallå, du pilsnerman! Vi måste skaka hand,
ty du är dagens sanning. Men du vet en lag,
att det blir lögn i morgon, som är sant i dag.
Du är en längtad åskbys regn på torkad sand,
men grönskan ej som blir, när åskbyn är förgången.
Du är det starka ök vi spänt vid tistelstången,
ej den som kör med stadig hand och stadig töm;
ty den som kör, det är vår hvita framtidsdröm,
som än i dessa marmorfångar sofver fången,
— vår hvita dröm om glada människor i hvila
med djärft af raska ungdomslekar rest statur
och med den forna världens hälsa och natur.
Förstöras marmorbilderna med eld och bila,
så falla flisorna som frön och skjuta brodd.
Där skall bli kött och ben af denna marmorsådd.

Hvad vill jag marmorbilder, jag, som glömmer dem
för första människa, som möter på min väg?
Hvad vill jag framtidsdrömmars tomma dikter, säg?

Och lifvet glömmer dem för första lugna hem,
där gladt familjen mötts kring samovarn som ångar.
En enda framtidsdröm är min, och det är den,
att en gång skall i oss, i kvinnor, barn och män
den glada hvila och den kroppens skönhet gå igen,
som skrinlagd vardt i Vatikanens marmorfångar.

* * *

Han vände sig. Han hörde trötta steg.
Ur skuggan, som hans egen kåpa lade
på närmsta pelarn, trädde i hans väg
Den Gamla Heliga, som log och sade:

— Hvad båtar dig se Sardanapals länder
som stackars fattigman med tomma händer
och kalla någon liflös stenbild härlig?
Nej, broder, öppet taladt, för en ärlig
Hans Alienus är din börs för tom.
I sömnen yrar du om rikedom,
om louisdorer, som likt trädens blom
i tusental på dina syner snöga.
Så fyll din börs! Var listig och haf mod!
Gör allt till ditt, som skönt bestack ditt öga.
Berusa dig uti ditt eget blod. —

Han lade hennes kalla hand i sin:

— Till botten af min själ du stirrat in.
Jag vill ej gamla skåp och gyllenläder;
jag är en låda full af nya kläder,
en dröm om egendomligt byggda hus,
där rundt en stilla nattvard utan rus
de bästa vänner öppna sina andar.
En måltidsstund, där tanken vinet blandar,
är lik fioln en pröfvosten för dumma
men i en skicklig hand ett kostligt don.
En måltid utan tankar är en trumma:
den bullrar oafvändt i samma ton.
Förnuft och snille fore knappast illa
att stiga ned ur pressens omnibus
och lägga bort en stund den lärdes brilla
och bli som förr de rikes græculus.
Den rike slöt ej fordomdags sin villa
för djärfva skämt af en Horatius.
Där guldet satt, förnuftet bodde inne.
För mig hvart helst du vill. Det finns ej tinne
så hög, att ej jag längtar högre upp.
Låt allt gå raskt och med en vildsint kupp.
Sak samma, om jag stupar och beskrattas!
Mod fattas ej, men tålamodet fattas.

Den Gamla Heliga mot månen vände
sin bittra blick, och talet hastigt kom
på hennes dagars kval och grå elände.
Men när till sist hon åter såg sig om
och såg, att nu han hunnit att beskåda
och lägga märke till en sådan sorg,
tog hon hans arm, och stumma gingo båda
till stadens port från gator och från torg.

* * *

Han gungade redan på skummig sjö,
när dagen steg som en lågande ö.
Hör stagens susande strängar!
Hör hafvets lustiga drängar,
där långt från hem och barn och vif
de vänta sjungande glada
den brune kaptenens svada,
och stundom i hamnen ett rus och en knif!
Dit skyarna rulla, dit vinden styr,
de segla på soliga äfventyr.

Hvar blånar kusten? Hvar lysa tjäll?
Från relingen Hans Alienus skådar.

Han älskar landets mejslade fjäll,
som ingen storm efter tycke knådar.
Han minns väl poetiska plikter,
men stiga sjöarna äfven likt berg,
de blifva som stämningsdikter
en formlös skvalpande flod af färg.

På tredje kvällen vid matdags just,
när hans stewart bar in en muræna,
där skönjdes i timmen sena
en fjärran simmande lustgårdskust.
Då vred han skummet ur kåpa och hår.
Han såg de cedrar och palmer,
där högt Monte Carlos tempel står
och veka chopinska ljud
susa som söta psalmer
till Mammon, vår siste gud.

Där blommade myrthen, där sken af sol
som öfver ett nordiskt före.
Han steg till templet i pilgrimskjol.
På ryggen hans hatt i ett snöre.
Men under själfva roulettens bord
den Gamla satte sig bitter

och böjd han hviskade ord vid ord
om spelet och guldets glitter:

— Ni, mammonspräster, med hand så fin
som väfd af de ljufva rätter och vin
er kungliga mun förtärde,
ni, vackra prästinnor af smink och sot,
som sträcka små nakna armarna mot
louisd'orn, en spelmarks värde;
nu bli ni mänskliga också ni
och bleka som väggarnas ögontomma
och grinande hufvud i stuck.
Er hviskning går som en suck,
när skenbart trygga likt klosterfromma
och goda barn kring ett fat med glöd
ni sitta rundt altarrouletten
i eldsrödt glindrande tempelcellan,
där han bor, den fördömde jätten,
den gudomlige Mammon, källan
till lefnadsglädje, kläder och bröd.

Väl tänkte jag guden en annan
med brinnande hår, med slantar om pannan
och vingar, som skyddande hugga

kring den af dagens magnater,
hvars adelsbref fått sigill af dukater.
Men hög som en mans förstorade skugga
han sitter vid salens bortersta vägg
— en furstlig portvakt med skuret skägg,
med sämskskinnshandskar och tio gula
polerade knappar, som blänka matt,
damasker, lifrock och trekantig hatt.
I handen staf med försilfrad kula.
Han vaktar en tröskel, och kors och tvärs
bär dörren formler och dryckesvers
på tystnade språk, som knappt förstås.
Den tunga dörren har många lås.
Är helt af järn, af plåt vid plåt,
och brun af rost samt vetter åt
en gård, där med blommor på nacken
en lustig skara dricker en skål
för de båda prinsarne Per och Pål.
Men bakom stampar i backen
en spelman med blåst i fracken,
och skalkande grupper sakta
sin dans en stund och betrakta
en bår, som snidad i breda sirat
lyfts in mellan gårdens stoder
med rikedomens klenoder,
med mattor, bilder och kopparfat.

De lyckliga vinka. Jag tränger mig ned.
Jag rödjer mig rum. Jag vill med.

Då reser sig Mammon och sänker
sin staf som en bom: — Biljett!
— Och priset? — Hans ögon glänta
på en furstlig portvakts trötta sätt.
— En half million i ränta!

Min stackars franc, hur öfverdrifvet
förkrympt med ens du vardt.
Om jag satte på svart?
Jag vill köpa lifvet.

Du lilla ecu, du lifvets ro,
du dukar vårt bord, du reser vårt bo,
du var soln, som sken in
i min barndoms hem till vaggan min.
Jag lägger tacksam kransar ner
för den min fars eller farfars far,
hvars hand förgyllt mina dar.
Ni, multnade ben, jag tackar er.

Men i natt skall min slant få små,
skall ligga på spelet blankt och grant
och föda mig slant på slant
tills mitt lif för alltid drar guldskor på.

När får jag lyfta i dagens sken
de syner, som ligga och multna hän
i min själ som i gömda bingar.
Min första ungdom i brusande fart
ren lyft till flykt sina vingar,
och tidens rått-tand gnager snart
kring ögat svarta ringar.
Jag lefver i tankar och ej i gärningar.
Se, dagarna rulla som tärningar
i spel om allt och slå upp med förlust.
Jag stirrar mot porten. Den öppnas blott
af gyllne nycklar, som slumpen strött
på udda och jämt, på svart och rödt.
I dröm skall jag gå som jag hittills gått.
Jag är juden, som bakom växlarns skrank
ser rubeln blank,
men icke når den och icke kan
få trycka myntet till munnen.
Jag är resenären, som hunnen
en brunn, men utan rep och spann

får dö af törst öfver brunnen.
Men stilla, stilla, rouletten slår.
I ring den hvinande kulan går.

* * *

Ett plötsligt skott belyser matt
det stora österländska fönstrets imma.
Gendarmen ropar genom parkens dimma.
Man står med några lyktor kring en man,
som sträckt på bröstet vid sin sidenhatt
i gräset ligger öfver cederns rötter.
En kråka går ett stenkast från hans fötter
och rullar, när hon hoppar af och an,
små ögonlock som mögelgråa nötter.

Du stackars Namnlös, som bärs bort ur parken
och utan präst och klockor hvilan får,
där fattigdomen sofver på förspillda år
och kullen hastigt trampas jämn med marken!
Jag såg dig, Namnlös, när du steg från spelet,
där nyss din sista souvereign ströks ned.

Du blef en smula blek och strök och gned
din tinning liksom värmen varit felet.
Du såg på klockan och likt en, som vill
gå ut och spisa något bosch till natten,
du gick ur rummet, medan under hatten
ett litet elakt löje glänste till.
Det var åt oss, vi andra, som förkorta
vår motgångsdag med hopp om bättre stunder.
Och något nå vi — sällan gå vi under:
vi nå en bruten andra rangens seger,
när den ej mer sin första sötma äger
och de vi älskat redan äro borta.

Du log åt mig, jag narr, och log åt tiden,
som ej på berget redan staplat vred
ett jättebål af sina skogars träd,
dit med en krans af strå om pannan vriden
och följd af barn och maka orkeslös
hvar man, som födts, steg likt i hedenhös,
för stolt att lefva som de torra viden,
när släktets sommarmånad är förliden.
Hvad hulpe mig metaller eller siden,
i hvilkets kalla veck jag död förfrös,
om skönhetsande där ej längre brunne

som lampans låga inom kupans klot,
om jag blott skålen men ej vattnet vunne?
Det är dock ande jag har famlat mot.
Du, gamla kvinna, hvilken ryggen böjer
i bordets skugga, rädda mitt förnuft
och för mig hän ur spelartemplets luft.
För guld jag ej kan köpa, hvad jag söker.

Lyss! Elfvaslaget. Mammons tjänst är slut.
Betjänter breda gröna täcken ut.
Jag väger guldet, hvilket blef mig gifvet
af lyckan, som på slanten kom och sprang.
Jag ville köpa lifvet
och jag har vunnit — tjugu francs. — —

Nu steg från golfvet utan fred och rast
Den Gamla, lutad under lifvets tyngsta
och värsta börda, årens gråa last:

— Ej mer som förr du håller lyckan fast,
ty tur och medgång stannar hos de yngsta.

Lef väl. Min stig skall möta din igen.
Din ungdoms stolta löften har jag krossat
och allt du vidrör skall jag smula än.
Du trott dig stark, när pannan hetast blossat,
hvar gång du simmat mot din samtids älf.
Nu skall du ensam brottas med dig själf. —

För ögat glödde än de mynt, som legat
på bordet strödda i sin hemska prakt.
Med ens förstod han, hvad Den Gamla sagt,
men allra bäst hvad hennes ord förtegat.
Han såg de nya snaror, som hon lagt.
En vild och dyster glädje stormigt höjde
hans bröst, ju skummare den åskby dröjde,
som hotfullt rest sin molnvägg rundt hans dar,
och till Den Gamla gaf han detta svar:

Jag sagt farväl den nya människan.
Hon är en gråklädd liten vänlig man,
som skulle lida, om ett mynt hon vann
och vid en blick till grannen genom rutan
hon såg den stackars brodern sitta utan.
Hon flyttar ren i det förflutnas tankar
samt packar upp sitt husgeråd och blankar

sitt seidellock liksom den värdshusvärd,
som i Venedig vid vår månskensfärd
vi se i slotten kring Canale Grande.
Men denna bår med rikedomens skatter,
med marmorbilder, kopparfat och mattor
kan intet öde lyfta ur min ande.

Innehåll:

I. Hans Alienus bevistar mässan samt åker till en bagarbod 39

II. En löftesafton under hvilken ingen håller sitt löfte 77

III. Den moderna anden och den helige faderns nåd 106

IV. Hans Alienus blir åter enstöring 128

V. Ett fornfynd 163

VI. Fader Paviani slår nya trådar i väfven samt bugar sig i stället för att uttala ett visst opassande ord 191

VII. Hans Alienus blir påflig nuntius 222

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
1 JUN. 1971
UMEÅ
x 1971/219